

Drangedal kommune

Årsbudsjett 2023 Økonomiplan 2023-2026

Innhold

1.0 Innledning	5
1.1 Budsjett 2023 – overordnet beskrivelse	5
1.2 Viktige budsjettmessige prioriteringer for 2023	6
1.3 Overordnet strategi for økonomiplanperioden	8
1.4 Omstillingsprogrammet DRIV – Drangedal i vekst.....	11
1.5 Samfunnssikkerhet og beredskap	12
1.6 Interkommunalt samarbeid.....	13
2.0 Organisasjonsutvikling	15
2.1 Organisering	16
2.2 Utvikling i årsverk.....	16
2.3 Styringsdokumenter, delegering og rapportering	16
2.4 Medarbeiderutvikling, lederutvikling og organisasjonsutvikling	17
2.5 Lønnsvekst	20
3.0 Driftsbudsjett.....	21
3.1 Sektor 099 Finansiering	21
3.1.1 Kommunestyrevedtatte prinsipper	22
3.1.2 Spesielle utfordringer ved saldering av økonomiplanen	22
3.1.3 Kommentarer til inntektsrammene	22
3.1.4 Endringer i økonomiplanperioden.....	26
3.1.5 Fordeling av utgiftsrammer pr sektor	27
3.2 Sektor 100 Kommunedirektørens stab	28
3.2.1 Økonomi og servicetjenester	30
3.2.2 HR og lønn	31
3.2.3 Plan, næring og utvikling	32
3.3 Politikk	36
3.4 Fellesutgifter.....	36
3.4.1 NAV	37
3.5 Sektor 200 Kunnskap, mangfold og kultur	38
3.6 Sektor 300 Helse og velferd	50
3.7 Sektor 400 Bygg, eiendom og kommunalteknikk	59
4. Investeringer	66
4.1 Tabell med investeringer 2023-2026.....	67
4.2 Utfyllende informasjon om investeringene i 2023-2026 og organisering ansvar	70
5.0 Gebyrtabeller 2023.....	73
5.1 Avgifter og egenbetalinger	73
5.2 Husleier	73
5.3 Servicekontoret.....	73

5.4 Kart og eiendomsinformasjon	73
5.5 SFO, barnehage, idrettshall, volleyballhall og kulturskole.	74
5.6 Egenbetaling Helse og velferd 2023	75
5.7 Gebyrregulativ for plan og byggesaksbehandling.....	76
5.8 Gebyr for kart og oppmåling 2023	82
5.9 Årsgebyr feiing og tilsyn 2023.....	86
5.11 Renovasjon og slamtømming	86
5.11 Gebyrregulativ for vann og avløp	87
5.12 Selvkostberegninger	89
6. Budsjettrapporter etter forskrift til kommuneloven	93
6.1 Bevilgningsoversikt investering	93
6.2 Investering i økonomiplanen til fordeling	94
6.3 Bevilgningsoversikt drift i økonomiplanen.....	95
6.4 Kriteriedata som ligger til grunn for økonomiplanen:	97
6.5 Oversikt over skatt og rammeoverføringer i økonomiplanen	98
7. Finansielle måltall	99

1.0 Innledning

Kommunedirektøren legger med dette fram forslag til *Budsjett 2023 og økonomiplan 2024 – 2026* for Drangedal kommune.

Kommunestyret skal en gang i året vedta en rullerende økonomiplan og innen årets utgang vedta budsjett for kommende kalenderår. Økonomiplanen skal legges til grunn for kommunens budsjettarbeid og øvrig planleggingsvirksomhet. Økonomiplanen skal omfatte minst de fire neste budsjettår og gi en realistisk oversikt over kommunens sannsynlige inntekter, forventet utgifter og prioriterte oppgaver i denne perioden. I økonomiplanen skal det inngå en oversikt over kommunens samlede gjeldsbyrde og oversikt over renter og avdrag i planperioden. Kommunestyret vedtar selv økonomiplanen og endringer i denne. Vedtak treffes etter innstilling fra formannskapet.

Kommunedirektøren vil legge fram forslaget til budsjett og økonomiplan i kommunestyrets møte 17. november. Formannskapet vil behandle budsjettet og gi sin innstilling i møtet i møtet 29. november. Endelig vedtak skjer i kommunestyret 15. desember 2022.

Budsjettet er bygget opp etter budsjettforskriftene og inndelt etter organisering av sektorer/kommunalområder, med underliggende ansvarsområder.

1.1 Budsjett 2023 – overordnet beskrivelse

I det store bildet innebærer budsjettet for 2023 i hovedsak en videreføring av dagens tjenestenivå. Økte kostnader knyttet til m.a. renter og avdrag, strøm og lønn har gjort det krevende å saldere budsjettet innenfor de økonomiske måltall som er vedtatt. De nasjonale og internasjonale utviklingstrekk med krig i Europa, stor prisstigning på varer og tjenester, høye energipriser og stigende rentekostnader påvirker oss vesentlig. Sjelden har det vært knyttet så høy grad av usikkerhet knyttet til et budsjettframlegg som dette året. Samlet sett har dette gjort budsjettarbeidet krevende.

For økonomiplanen forsterkes dette bildet av usikkerhet. For 2023 er budsjettet saldert med forslag om et ekstraordinært utbytte fra vårt energiselskap. Det er neppe mulig utover i perioden og derfor må det iverksettes tiltak for å tilpasse driftsnivået til vårt inntektsnivå. I tillegg slår demografiutviklingen kraftig ut mot slutten av perioden og det krever omfordeling av ressursbruk for å møte denne situasjonen.

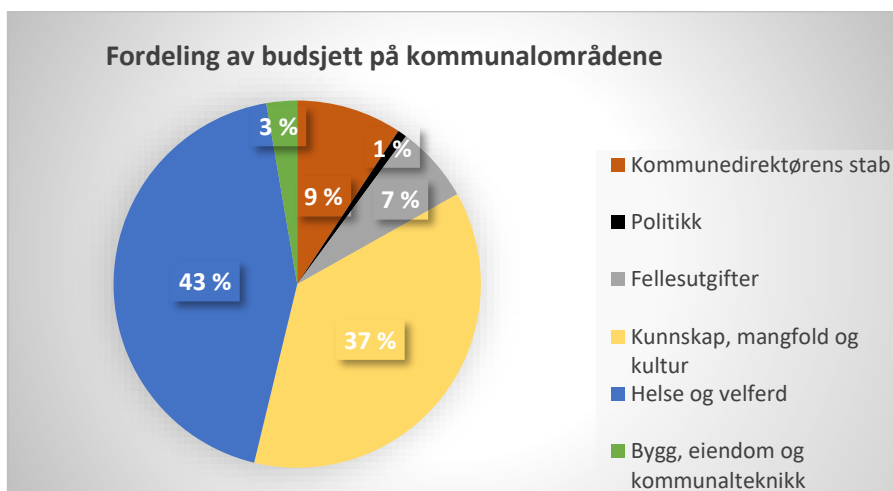
Nominell vekst/vekst i frie inntekter er 3,5 % (0,7 % i fjor), som landsgjennomsnittet. Til tross for økning i folketallet kommer vi dårlig ut som følge av at bidrag fra inntektsgarantiordningen (Ingar) faller bort. Vi får i stedet et trekk på kr. -168 000,-.

Driftsbudsjett er utarbeidet og balansert på totalt **330,2** mill. kr mot 305,6 mill. kr i 2022. Driftsnivået er fremdeles høyt i forhold til inntektene våre, og i forhold til revidert budsjett for 2022 må vi bruke ytterligere 1,2 mill. disposisjonsfondet for å få budsjettet for 2023 i balanse.

Kommunestyret har vedtatt at omstilling skal være en kontinuerlig prosess i kommunen sett i lys av de langsiktige økonomiske utfordringene. I fjorårets budsjettdokument ble 2022 karakterisert som et «hvileskjær». Det har vi ikke råd til å fortsette med og fram til budsjettarbeidet for 2024 må arbeid med nye omstillingstiltak planlegges. Driften er nå

balansert ved bruk av fond. Det er ikke bærekraftig over tid. For å nå målet om et disposisjonsfond på 5 % av driftsinntektene må vi iverksette **omstillingstiltak i størrelsesorden 4 mill. kr med virkning fra 2024**. Dette kommer i tillegg til rammekuttet på 4 mill. kr som er lagt inn i 2023.

Vi har siste år opplevd en positiv befolkningsvekst som gjør det realistisk å tro på at vi kan stabilisere og helst øke folketallet. Tilflytting og folketalsvekst vil kunne bidra til økte inntekter til kommunen. Samtidig er demografiutfordringen med stadig flere eldre en kraftig trend som kommer med styrke alt fra 2026. Håndtering av den økte andelen eldre i befolkningen vil kreve mer ressurser til helse- og omsorg. Samtidig som det selvsagt er en grense for stor del av budsjettet som kan brukes til dette formålet jfr figuren nedenfor. Det betyr at vi også må se på strukturelle tiltak for å møte disse store utfordringene.

1.2 Viktige budsjettmessige prioriteringer for 2023

Følgende prioriteringer gjelder for drift- og investeringsbudsjettet:

Drift

Økte kostnader på en rekke områder har gjort det krevende å komme i mål med et budsjett i balanse. Det har derfor vært nødvendig legge inn et samlet rammekutt for sektorene på 4 mill. Det er fordelt med 1 mill. kr på hver av de store sektorene Helse og velferd og Oppvekst mangfold og kultur. Bygg, eiendom og kommunalteknikk og Kommunedirektørens stab har fått et rammekutt på 0,5 mill. kr hver. I tillegg er det lagt 1 mill. kr på sektor 099 Finansiering.

Disse kuttene er likevel ikke av et slikt omfang at det vil få vesentlig innvirkning på det samlede tjenestilbudet. Det er også funnet rom for følgende styrkinger i drifta:

- Egenandel til omstillingsprogrammet Driv er lagt inn med 1,17 mill. kr
- PP-tjenesten er etablert som selvstendig avdeling under sektorkontoret med egen leder. Bemanningen er styrket permanent med 0,8 årsverk samt også med en midlertidig stilling.

Dette for å ivareta lovpålagte oppgaver og jobbe mer systematisk med oppfølging av elever med særskilte behov.

- Flyktningetjenesten er styrka med styrka med 2,5 årsverk for kunne ta imot det økte tallet på flyktninger. Samlet sektoren styrket midlertidig med 5,2 årsverk for å være i stand til å ta imot de nye innbyggerne.
- Voksenopplæringa har også midlertidig fått styrka bemanninga, både som følge av et grunnskoleprosjekt og for å ta imot flyktninger.
- Det lagt inn ekstra stillingsressurser i alle skolene for å imøtekomme enkeltvedtak for barn med særskilte behov
- Miljøterapeutstillingen er overført fra skolehelsetjenesten til psykisk helse og utvida til 100 % stilling.
- Kapasiteten innen vann- og avløp er foreslått styrka med 2 årsverk for å håndtere den store aktiviteten samt for å møte nye myndighetskrav.

Investering

Kommunen har en høy gjeldsbelastning. Med stigende renter og økte kostnader både på innkjøpte tjenester og materiell, har investeringskostnadene økt vesentlig. Det har derfor vært nødvendig å redusere investeringskostnadene på de prosjekter som er finansiert over ordinære driftsmidler. Alternativet er ytterligere reduksjon i driftsrammene for sektorene og dermed kutt i det primære tjenestetilbudet.

Gjennom vedtak i kommunestyret og innstillende vedtak i formannskapet er investeringsrammene til kommunale veger i løpet av 2022 økt med 24 mill. kr med henholdsvis 5 mill.kr til Tveit bru og 19.mill kr til Kleppevegen. For å unngå dramatiske kutt i tjenestetilbudet utover det som alt er lagt inn i økonomiplanen har det vært nødvendig å redusere andre investeringer. Hovedgrepet her er å ta ut prosjektet «Smilehullet» ny ungdomsklubb og bibliotek som er prosjektert til en kostnad på ca. 23 mill. kr. Utgangspunktet da er at ungdomsklubben må finne andre alternative lokaler og at nytt bibliotek må ses i sammenheng med utviklingen på Doktormyra.

Utover dette er følgende prioriteringer lagt til grunn.

- Nytt **renseanlegg i Treungen** 40 mill. kr i 2023 og 28 mill. kr i 2024.
I tillegg kommer videre **VA-utbygging på Gautefall** med 12 mill. kr i 2023.
Det er også satt av 10 mill. kr til oppgradering av **Henneseid renseanlegget** i 2023.
- Ny veg over Kyrkjebygdheia (**Kleppevegen**) med 6 mill. kr i 2023 og 13. mill. kr i 2024.
- Trafikksikkerhet **Kroken skole og Kroken barnehage** 6,0 mill. kr i 2023.
- Tiltak for **energisparing** er satt opp med 5,5 mill. kr i 2023. Det inkluderer alt fra energistyring til et forprosjekt for utviding av fjernvarmenett.

- **Digitalisering**, herunder nytt sak-/arkivsystem, og oppgradering av **IT-infrastruktur** er samlet satt opp med 5,3 mil. kr i 2023.
- Rammen for **Startlån** er videreført med 12 mill. kr pr. år i hele perioden.
- Det er også satt av 1,0 mill. kr til stiftelseskapi tal for etablering av et **besøkssenter for skog** ved Drangedal Bygdetun.

Investeringsbudsjettet / økonomiplanen for 2023 – 2025 vil bli behandlet under eget kap. 4 i budsjettokumentet.

Kommunedirektøren foreslår konkret brutto investeringer i 2023 på **kr 126,8 mill. kr**. Det er en økning på 17,2 mill. kr i forhold til 2022 og mer enn hele økningen skyldes økte kostnader knyttet til nytt renseanlegg i Nissedal.

Investeringer i 2024 er foreslått til	kr 69.000.000,-
Investeringer i 2025 er foreslått til	kr 24.700.000,-
Investeringer i 2026 er foreslått til	kr 16.450.000,-

For økonomiplanperioden er det samlet investering **kr. 236,95 mill. kr**.

Det er en reduksjon på 6,45 mill. kr i økonomiplanperioden. Likevel øker kapitalutgiftene med 11 mill. kr i perioden. I tillegg er det lagt inn en del forprosjekter som kan utløse større investeringer utover i perioden dersom de er lønnsomme (enøk) og økonomien tillater det.

År	2023	2024	2025	2026
Endring gjeld	+98 800 000	+4 2750 000	- 4 400 000	-12 700 000
Andel endring gjeld med renterisiko	15 100 000	- 14 550 000	-16 250 000	-19 950 000

1.3 Overordnet strategi for økonomiplanperioden

Drangedal i balanse og utvikling – en utviklingsstrategi fram mot 2030

Drangedal kommune står overfor store utfordringer i årene som kommer. Prognosene for folketallsutvikling er ikke positive og demografiutviklingen (se tabell nedenfor) viser at vi blir færre unge og flere eldre. Dermed blir færre innbyggere som skal «forsørge» de som ikke er yrkesaktive. **Som det framgår av tabellen nedenfor øker tallet på eldre over 67 år med 15 %.** Det er særlig antall gruppen av eldre over 80 år som øker.

Aldersgruppe	2022	2026	2030	Endring (n) 2022 -2030	Endring (%) 2022 – 2030
0-5 år	213	217	196	-17	-8
5-15 år	460	448	413	-47	-10
16-19 år	209	187	200	-9	-4
20 – 66 år	2 385	2 312	2 251	-134	-6
> 67 år	826	895	953	127	15

Tabell: Demografiutvikling fram til 2030, endring i prosent fra 2022 til 2030

Demografien for kommunen vår gjør det vanskelig å oppnå et fødselsoverskudd. Imidlertid viser befolkningsveksten siste år at vi har et potensiale på netto tilflytning som kan oppveie for et fødselsunderskudd. Selv om vi gjennom gode utviklingstiltak greier å opprettholde og kanskje også øke folketallet noe gjennom tilflytting, vil det neppe gi så stor inntektsøkning at det oppveier for den store økningen i antall eldre mot slutten av økonomiplanperioden.

Det er kommunedirektørens vurdering at vi derfor må opprettholde en sterk prioritering og målretting av vår innsats for å møte disse utfordringene. Kommunedirektørens svar på dette er strategien «Drangedal i omstilling og balanse» med tilhørende satsinger. Disse satsingene er reformulert og utvidet i den strategien nå legges fram nedenfor.

Hovedprioriteringer:

1. En robust og bærekraftig kommuneøkonomi som legger grunnlag for en tjenesteproduksjon tilpasset demografiutviklingen fram mot 2030
2. Målretta satsing på tiltak som kan bidra til et godt omdømme og ei positiv samfunnsutvikling i kommunen

Tiltak under robust kommuneøkonomi

- *Tilpasse driftsnivået i den kommunale organisasjon til et langsiktig bærekraftig nivå.*
 - Gjennomgang av den kommunale organisasjonen med sikte på omstilling og tilpassing til et driftsnivå som er innenfor våre langsiktige inntektsrammer
 - Omstillingsarbeidet må også ha som mål å bidra til et tjenestetilbud som er tilpasset den økte andelen eldre vi får fram mot 2030.
 - Fokus på tjenesteinnovasjon og digitalisering, primært for å effektivisere tjenesteproduksjonen, men også for å heve kvaliteten og bedre dialogen med våre innbyggere.
 - Videreutvikle vårt system for internkontroll og rapportering for å sikre forutsigbarhet, kvalitet og legitimitet til de kommunale tjenestene
- *Et bærekraftig og realistisk investeringsnivå både når det gjelder finansiering og framdrift.*
 - Prioritering av prosjekter som kan gi direkte positiv virkning for kjernetjenestene til våre innbyggere
 - Der nest prioritering av prosjekter som kan bidra til å utvikle og effektivisere vår tjenesteproduksjon
- *Utvikle det interkommunale tjenestesamarbeidet – primært innenfor Grenlandssamarbeidet*
 - Etablere en mer systematisk struktur for de faglige nettverkssamarbeidene slik at de på en helhetlig og planmessig måte kan bidra til kvalitet i de kommunale tjenestene og synliggjøre nytten av samarbeidet.
 - Fokus på digitalisering og tjenesteinnovasjon.
 - Styrking av informasjonssikkerheten gjennom fullt medlemskap i IT Grenland.

Tiltak under godt omdømme og positiv samfunnsutvikling

- *Trygg oppvekst i Drangedal*
 - Målretta satsing på å utvikle gode oppvekstvilkår for barn og unge
 - Fortsatt fokus på arbeidet med å legge til rette for et godt og inkluderende sosialt miljø i skoler og barnehager.
 - Trygge og gode fritidstilbud for ungdom
 - Utvikle et godt og samordna tjenestetilbud barn og unge i kommunen
- *Aktive eldre i Drangedal*
 - Legge til rette for et tjenestetilbud for de eldre som gjør at de kan bo hjemme lengst mulig
 - Planlegge for etablering av attraktive boliger nær de kommunale tjenestene sentralt i kommunen for å følge opp eldrereformen «Leve hele Livet» og for å frigi boliger for andre grupper i sentrum og andre steder i kommunen.
 - Strategisk gjennomgang av kommunens boligmasse slik at tilbudet bygger opp under målet om effektive, hjemmebaserte helse- og velferdstjenester
- *Attraktive Drangedal*
 - Bidra til omstilling av kommunen gjennom arbeidet med omstillingsprogrammet – DRIV – Drangedal i Vekst.
 - Bidra til revitalisering av Grenlandsamarbeidet slik at det både kan bidra til en positiv samfunnsutvikling i regionen og i kommunen.
 - Gjennomføre full utbygging av vann- og avløp på Gautefall, inkludert nytt felles renseanlegg med Nissedal kommune.
 - Etablere attraktive boligtomter i Krokenområdet som er klare til bygging når motorvegen kommer
 - Oppgradering av vår hjemmeside med ny teknologi som legger til rette for bedre kommunikasjon med innbyggerne.
 - Etablere et nasjonal besøkssenter for skogvern på Drangedal Bygdetun
- *Motorveg til Drangedal*
 - Utvikle samarbeidet med Kragerø kommune m.a. knyttet til planlegging av ny E18, utvikling av næringsområdet på Fikkjebakke, og utvikling av Kragerøbanen som turveg.
 - Følge opp andre viktige samferdselsprosjekter som fylkesveg mot Lunde og tilbudet på Sørlandsbanen.
- *Bærekraftige Drangedal*
 - Lage klimaplan for kommunen med konkrete tiltak for alle sektorer
 - Lage plan for energieffektivisering i den kommunale virksomheten
 - Utvikle en strategi for grønn energiproduksjon i kommunen.

1.4 Omstillingsprogrammet DRIV – Drangedal i vekst

Drangedal kommune er gitt status omstillingskommune fra og med 2022. Fylkestinget behandlet saken i møte 14. desember 2021 som sak 202/21, og ga Drangedal omstillingsstatus fra 2022 - 2024. Fylkeskommunen kan etter søknad gis omstillingsstatus i ytterligere tre år.

Forstudier og forprosjekt ble startet i februar, og prosjektleder var på plass fra 1. juni. Kommunestyret vedtok 8. september omstillingsplan for perioden 2022-27 med handlingsplan første år (2022/23) samt kommunikasjonsstrategi med handlingsplan. Omstillingsarbeidet i Drangedal skal gjennom fokusert og målrettet arbeid innenfor innsatsområdene bidra til å utvikle 150 nye/sikrede arbeidsplasser i løpet av fem år. I tillegg skal omstillingsarbeidet bidra til et styrket næringsgrunnlag, slik at kommunen og regionen framstår mer robust og med en mer variert næringsstruktur samt styrket utviklingsevne i området i løpet av omstillingsperioden.

Omstillingsarbeidet skal foregå parallelt med og i samarbeid med andre pågående utviklingsprosjekt og aktiviteter i regi av Drangedal kommune, Drangedal næringshage, Visit Telemark, START Grenland med flere.

Basert på et kunnskapsgrunnlag om Drangedals utfordringer, er det utpekt seks satsingsområder for omstillingsarbeidet:

- Matproduksjon - fra småskala til industriell
- Opplevelsesnæring - reiselivsnæring og opplevelse knyttet til natur, matkultur og arrangement
- Forretningsmessig tjenesteyting - arbeidsplasser som krever høyere utdanning og fjernarbeidsplasser
- Øvrig næringsliv – skape positiv utvikling i øvrig næringsliv, uavhengig av bransje
I tillegg er det to støtteområder, som ikke har arbeidsplassmål, men som skal understøtte omstillingsarbeidet og bidra til god utvikling i samfunnet:
- Attraktivitet for næringsliv - utvikling av kommunen, både politisk og administrativt, til å forsterke næringsvennligheten. Markedsføring av kommunen som næringskommune og aktivt arbeid for å tiltrekke seg bedrifter
- Kultur og samfunn - tilrettelegging for og utvikling av en sterk innovasjons- og etablererkultur, ungdomssatsing samt andre tiltak som vil utvikle bostedsattraktivitet

Gjennomgående for alle innsatsområder er at:

- Omstillingsarbeidet skal forsterke initiativ og prosjekt som er i gang
- Omstillingsarbeidet skal også være en katalysator for nye prosjekt
- Innen alle innsatsområder skal det jobbes med utviklingsarbeid og nettverksbygging i et regionalt perspektiv samt med utvikling av innovasjons- og entreprenørskapskultur

Fylkestinget i Vestfold og Telemark har gitt Drangedal kommune tilsagn på 1.800.000 kroner for 2022. Omstillingsprogrammet Driv har som nevnt intensjon om varighet ut 2027. Midler til regional omstilling er forutsatt gitt i statsbudsjettet. Fordelingen vil være 75 prosent andel midler via fylkeskommunen og 25 prosent andel fra kommunen. I budsjettet fremover er det lagt opp til at kommunen søker om 3,5 millioner kroner årlig, mens kommunens andel da vil utgjøre 1,17 millioner kroner. Fylkeskommunen har enda ikke vedtatt vår bevilgning for 2023 men signaler tyder på at den kan bli noe redusert.

Finansieringskilde	Beløp	Andel
Vestfold og Telemark fylkeskommune	19,30	75 %
Drangedal kommune	6,45	25 %
SUM	25,75	100 %

Omstillingsprogrammets årlige budsjetttrammer, finansieringsplan og totalbudsjett (beløp i millioner kroner):

Finansieringskilde	Andel	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Sum
Vestfold og Telemark fylkeskommune	75 %	1,80	3,50	3,50	3,50	3,50	3,50	19,30
Drangedal kommune	25 %	0,60	1,17	1,17	1,17	1,17	1,17	6,45
SUM	100 %	2,40	4,67	4,67	4,67	4,67	4,67	25,75

1.5 Samfunnssikkerhet og beredskap

Det er i dag økt fokus på samfunnssikkerhet og beredskap i Drangedal kommune. Kommunen må sørge for å ha et oppdatert risikobilde som grunnlag for forebyggende tiltak og for å ha beredskapsplaner dersom en større krise skulle oppstå.

Samfunnet har i stor grad gjort seg avhengig av teknologiske installasjoner og systemer for å kontrollere og styre blant annet samfunnskritisk infrastruktur som vannleveranse, avløp, el-kraft og fjernvarme. Dette gjør at vi blir mer sårbare i forhold til bortfall av blant annet strøm og ekom. Hovedgrepet for å møte denne utfordringen er at vi har innledet et samarbeid med Skien, Bamble og Siljan om å delta i det interkommunale vertskommunesamarbeidet IT Grenland. Dermed får vi tilgang til både kompetanse og kapasitet til bygge en ny og mer sikker IT infrastruktur.

Økning i klimarelaterte uønskede hendelser gir store utfordringer med å sikre blant annet samfunnets infrastruktur. Nye statlige planretningslinjer (SPR) for klima og energiplanlegging og klimatilpasning fra september 2018 gjør at kommunen må ha et større fokus på klima og energiplanlegging og klimatilpasning i all kommunal saksbehandling.

Fokusområder innenfor samfunnssikkerhet og beredskap i 2022 vil være oppdatering av overordnet risiko og sårbarhetsanalyse for Drangedal kommune og bygge videre på kunnskap i beredskapsledelsen om hvordan en best kan fungere under en hendelse.

Kommunen har følgende fokus innenfor samfunnssikkerhet og beredskap:

- Alle ledd i organisasjonen skal arbeide for å redusere muligheten for at uønskede hendelser eller kriser kan oppstå og ha planer for avbøtende tiltak dersom en uønsket hendelse skulle inntreffe. Dette skjer blant annet gjennom løpende HMS arbeid.
- Ombygging av IT-infrastruktur for å ivareta viktige hensyn til informasjonssikkerhet.
- Heve kompetansen blant våre medarbeider om informasjonssikkerhet.
- Planer som omhandler beredskap ved kriser og katastrofer skal ajourføres løpende eller minst en gang i året.

- Kommunen skal minst hvert fjerde år gjennomgå den helhetlige ROS-analysen.
- Samfunnssikkerhet og beredskap må innarbeides i kommunens opplæringsplan og tas med der det er naturlig i den enkelte virksomhets opplæring.
- Drangedal kommune skal fortsette det gode samarbeidet med kommunene i Grenland og nabokommuner med tanke på å gjøre oss mindre sårbare og forbedre beredskapen.
- Det skal avholdes møte i beredskapsrådet en gang i året.

1.6 Interkommunalt samarbeid

Avvikling av Vekst i Grenland har vist at regionalt samarbeid kan være krevende. Kommunene i **Grenlandsamarbeidet** er svært ulike og det kan lett føre ulike prioriteringer som det kan være krevende å samordne. Samtidig er Grenlandssamarbeidet er svært viktig for oss gjennom et omfattende tjenestesamarbeidet med store kommuner som har sterke fagmiljøer. Det hjelper oss med å løse krevende oppgaver og det bidrar også til å gjøre oss til en attraktiv arbeidsgiver gjennom at disse samarbeidene bidrar til faglig utvikling for våre medarbeidere. Men denne type samarbeid må også utvikles dersom de skal være relevante og nyttige. Det er stor enighet mellom kommunedirektørene i alle de samarbeidende kommunene at vi nå trenger å revitalisere samarbeidet både innen samfunnsutvikling og tjenesteutvikling. Under forutsetning av politisk oppslutning i kommunen, vil dette være en viktig oppgave for samarbeidet i 2023. Det vil være naturlig å følge dette opp med en sak til kommunestyret der vår strategiske tilnærming til det interkommunale samarbeidet blir løftet fram til diskusjon.

Avviklingen av Vekst i Grenland gjør at vi ikke lenger har dette selskapet som overbygning for vårt *næringssamarbeid*. Drangedal er heller ikke deltager i det felles næringsfondet for regionen. Det betyr at næringssamarbeidet nå primært blir ivaretatt av det faglige nettverket som næringssjefene i de seks kommunene har etablert. For å ivareta etablererveiledningen i regionen er det etablert et interkommunalt oppgavefelleskap, **Start i Grenland**. Dette blir i praksis drifta av Proventia og skal bidra med etablererveiledning til nyetablerere i regionen. På denne bakgrunn blir 2023 et prøveår for hvordan næringssamarbeidet i regionen nå vil fungere

Grenland Brann og Redning IKS (GBR) er nylig utvidet med Skien kommune slik at hele Grenlandsregionen nå er samlet innen beredskapsarbeid. Dette vil ytterligere styrke vår beredskap gjennom at vi nå er med i en stor og robust organisasjon. Samtidig er et viktig å utvikle en styringsdialog med selskapet som bidrar til god samhandling og gir oss innsikt og medvirkning i selskapets prioriteringer og ressursbruk.

Vi inngikk i 2021 samarbeid om IT-drift med **IT Grenland** (ITG) som er et vertskommune samarbeid mellom Skien (vertskommune), Bamble og Siljan. Parallelt med budsjettsaken fremmes en egen sak om ny samarbeidsavtale mellom kommunen med sikte på at Drangedal formelt sett inngår som en fullverdig part i samarbeidet fra 1.1.2023.

Gjennom det interkommunale innkjøpssamarbeidet **GKI** får vi tilgang til spesialisert kompetanse innen offentlige anskaffelser samtidig som anskaffelsene blir så store at vi oppnå svært gode priser på våre innkjøp. Det store prosjektet for 2023 er implementeringen av nytt felles saksbehandlingssystem for alle kommunen. Inkludert i denne anskaffelsen er også det såkalte eByggesak som er et system for elektronisk byggesaksbehandling. Dette er et stort og krevende prosjekt som involverer flere tusen ansatte i regionen og som blir både spennende og utfordrende for mange av våre medarbeidere.

Samarbeid utenfor Grenland

Grenlandsamarbeidet er svært viktig for utvikling av våre tjenester. Samtidig har Drangedal mye til felles med de andre kommunene i det gamle Telemark. Derfor er det viktig at vi også har dialog de andre kommunesamarbeidene i denne delen av fylket slik at vi i enkeltprosjekter kan dra nytte av andre samarbeidsrelasjoner. Småbruksprosjektet i Vest-Telemark og Hjartdal er et eksempel på dette. Kompetanspilot Øvre-Telemark som handler om å utvikle kompetansen til det lokale næringslivet er også et eksempel på dette.

Et annet viktig interkommunalt samarbeid er samarbeidet med Nissedal om bygging av nytt ***felles renseanlegg på Langmoen*** i Nissedal. Dette er et stort og viktig prosjekt for begge kommunene og i felles formannskap 5.10.22 ble det besluttet å fornye samarbeidsavtalen med sikte på bedre informasjonsflyt og styring både i anleggsfasen og i videre drift.

Indre Agder Avfallselskap IKS er også et av de mest sentrale samarbeidene for levering av avfallstjenester til våre innbyggere. Formannskapet har i sitt møte 1.11.2022 støttet et initiativ fra Nome kommune om å utarbeide en felles eierstrategi for selskapet.

2.0 Organisasjonsutvikling

Kommunedirektøren ønsker også videre å ha et sterkt fokus på effektivisering og forbedring av tjenestene, og vil derfor jobbe videre med digitalisering, utvikling og innovasjon i organisasjonen. Målet er en effektiv og lettdreven kommuneorganisasjon.

Arbeidet med digitalisering vil ha fokus på å oppnå nye og mer effektive måter å jobbe på, både ved å videreutvikle eksisterende IT- løsninger og innføring av nye digitale løsninger. Det vil også videre være et satsningsområde å møte lovpålagte krav til rapportering, internkontroll og dokumentasjon.

I 2023 vil Drangedal kommune innføre nytt saksbehandlersystem. Anskaffelsen ble organisert som et prosjekt for Grenlandssamarbeidet. Dette er et omfattende arbeid som vil omfatta mer enn 150 ansatte bare i vår kommune.

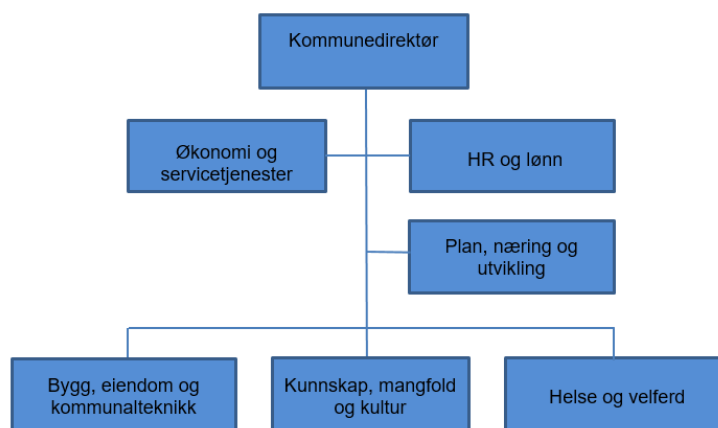
I 2020 ble det startet et samarbeidsorgan innen digitalisering og tjenesteutvikling mellom de 23 kommunene i fylket og Vestfold og Telemark fylkeskommune, DigiTV. Målet med samarbeidet er at det skal styrke hver enkelt kommune i deres digitaliseringsarbeid slik at de kan tilby helhetlige, likeverdige og mer effektive tjenester til innbyggere og næringsliv gjennom bærekraftig tjenesteproduksjon. Forprosjektet vil bli avsluttet i 2023 og vi må da ta stilling til om vi går inn i et forpliktende flerårige samarbeid.

Vi jobber videre med kommunens eksterne og interne informasjon. Vi bruker hovedsakelig ansattportalen og epost til intern informasjon, og vi bruker hovedsakelig hjemmesiden og sosiale medier til å informere innbyggerne. Det er satt i gang et arbeid med ny hjemmeside og ny ansattportal i samarbeid med ITG. Planen er at ny hjemmeside skal publiseres innen utgangen av 2022. I forbindelse med ny hjemmeside har det vært fokus på universell utforming samt å gi innbyggerne god informasjon om tjenestene og mulighet til å søke elektronisk på flere tjenester gjennom innlogging til Min side. Arbeidet med å få på plass ny ansattportal fortsetter i 2023.

I tariffoppgjøret 2022 ble det blant annet enighet om økt godtgjøring for turnusarbeid helg, kveld og natt fra 1. januar 2023. I tillegg ble det avtalt høyere startlønn for nyutdannede arbeidstakere med fag- eller høyskoleutdanning. All tidligere arbeidserfaring vil inngå i lønnsansienniteten for de som tiltrer etter 01.05.22. Dette er viktig for kommunenes rekruttering av attraktiv arbeidskraft. Det er også enighet om ekstra kronetillegg til utvalgte stillingsgrupper med lang ansiennitet, hovedsakelig lærere fra 1. januar 2023, og en tydeligere formuleringer om at ansatte skal få lønnsmessig uttelling for relevant etter- og videreutdanning. Dette er viktig for å mobilisere og beholde kompetente ansatte.

2.1 Organisering

Drangedal kommune er organisert med 3 kommunalområder og kommunedirektørens stab:

2.2 Utvikling i årsverk

For 2023 er det budsjettetert med 322,24 faste årsverk/hjemler fordelt på ca. 440 ansatte. I oversikten under vises budsjetterte faste årsverk ved inngangen av året. Planlagte endringer i faste årsverk og midlertidige stillinger/midlertidige endringer i 2023 omtales nærmere under kapitlene fra kommunalområdene.

Årsverkene er slik fordelt (ved inngangen av året):

Kommunalområde	Budsjetterte årsverk 2020	Buttsjetterte årsverk 2021	Budsjetterte årsverk 2022	Budsjetterte årsverk 2023
100 Kommunedirektørens stab	22	25,5	21,9	21,9
200 Kunnskap, mangfold og kult.	124,7	126,2	127,0*	133,7
300 Helse og velferd	139,6	133,7*	132,9	132,75
400 Bygg, eiendom og kom.tek.	40,27	32,0	33,6	35,8
Totalt Drangedal kommune	326,5	316,7	315,7	324,15

*Tall rettet opp ifb med budsjett 2022, feil i budsjett 2021.

Læringer

Drangedal kommune har som mål å ha 7 lærlinger. Målet videreføres for 2023. Drangedal kommune tilbyr lære plasser innen helsefagarbeiderfaget og barn- og ungdomsarbeiderfaget. I 2022 var det mange søkere på lærlingeplasser, og vi har fylt opp lærlingeplassene i år. Drangedal kommune er medlem i OKOS, Opplæringskontoret for offentlig sektor. OKOS tegner opplæringskontrakt med lærlingene, bistår kommunen med rekruttering av lærlinger og sikrer at vi får god kvalitet på oppfølgingen og opplæringen.

2.3 Styringsdokumenter, delegering og rapportering

Styringsdokumentene til Drangedal kommune består av:

- Kommuneplanen
- Årsbudsjett og økonomiplan (4-års plan)
- Administrativt delegeringsreglement
- Virksomhetsplaner

- Årsmelding
- Internkontrollrapporter

I tillegg er våre rutiner, retningslinjer og prosedyrer styrende for vår virksomhet.

Styringsprosessen tar utgangspunkt i:

- De langsiktige målene og strategiene, Drangedal i balanse og utvikling
- Fokusområdene: Brukere, medarbeidere og økonomi
- Målene og tiltak innenfor hvert fokusområde
- Ambisjonsnivået vårt
- Måloppnåelse

Delegering og rapportering

Kommunedirektøren legger stor vekt på myndiggjøring av de tjenesteproduserende virksomhetene som gjennomfører politiske vedtak, mål og strategier i praksis. Dette forutsetter rapportering gjennom året. Kommunedirektøren har inngått lederavtaler med kommunalsjefene med utgangspunkt i det administrative delegeringsreglementet og satsningsområder som er vedtatt i budsjettet for det neste året. Kommunalsjefene utarbeider videre delegering til sine ledere. Delegeringen forutsetter etterlevelse av rutiner, retningslinjer og prosedyrer.

Lederne rapporterer kvartalsvis til kommunalsjef på områdene sykefravær, økonomi og HMS-avvik. Sammenstilling av dette blir videre rapportert til kommunedirektør.

Systematisk internkontrollrapportering til politisk nivå kom på plass i 2022, og det rapporteres hvert kvartal med hovedvekt på økonomi, sykefravær og HMS-avvik til kommunestyret. Det er fortsatt en del arbeid som gjenstår for å tilpasse internkontrollsystemet til vår organisasjon, og dette vil det jobbes videre med i 2023.

2.4 Medarbeiderutvikling, lederutvikling og organisasjonsutvikling

10-faktor medarbeiderundersøkelse

Drangedal kommune bruker 10-FAKTOR-undersøkelsen til KS, og denne omfatter ti spesielt utvalgte faktorer/variabler, som hver måles med noen få måleindikatorer/spørsmål. 10-FAKTOR bygger på forskning om hva som er viktige innsatsfaktorer for å oppnå gode resultater, og kriteriene er valgt ut fordi de er dokumentert viktige og samtidig mulig å utvikle. Medarbeiderundersøkelsen er i tråd med KS' arbeidsgiverpolitiske satsing og er et grunnlag for lederutvikling, medarbeider- og organisasjonsutvikling i Drangedal kommune. Undersøkelsen gjennomføres som hovedregel hvert 2. år, og er i år gjennomført 17.10.22-08.11.22.

Mål for undersøkelsen i Drangedal kommune i 2022 er et resultat på landssnittet for kommuner eller bedre. Tiltaka for å oppnå disse resultatene er opplæring av ledere, tillitsvalgte og verneombud. Ledere skal ha gjennomgang av de 10 faktorene, følge opp undersøkelsen og utarbeide plan for oppfølging av resultatene på egen arbeidsplass. HR-avdelingen har ansvaret for å gjennomføre opplæringsaktivitetene og praktisk gjennomføring av undersøkelsen. Oppfølgingen av undersøkelsen fortsetter i 2023.

HMS, IA arbeidet og sykefravær

Målet for HMS arbeidet i Drangedal kommune er at det skal forebygge sykdom og ulykker, hindre frafall, og fremme inkludering, arbeidsglede og trivsel.

Intensjonsavtalen om et mer inkluderende arbeidsliv (IA-avtalen) har som målsetting på nasjonalt nivå at den skal skape et arbeidsliv med plass til alle gjennom å forebygge sykefravær og frafall og på denne måten bidra til å øke sysselsettingen. IA avtalen er nå videreført ut 2024.

Vår strategi for å få til dette er at HMS og IA arbeidet skal være en integrert del av den daglige driften. Tiltak for å oppnå målsettingen er at vi utarbeider en overordna plan for HMS og IA arbeidet i Drangedal kommune med overordna målsetting og prinsipper for dette arbeidet. Planen inneholder også et HMS/IA-årshjul med hovedaktiviteter som skal gjennomføres for alle avdelinger gjennom året:

- Risiko og sårbarhetsanalyse(r) gjennomføres minst en gang per år og når risikoforholdene endrer seg eller det skjer andre større endringer
- Det utarbeides HMS-hjul/Plan over hovedaktivitetene innen HMS
- Det settes mål for helse, miljø og sikkerhet
- Utarbeiding av oversikt over lover, forskrifter og krav i HMS-lovgivningen
- Opplæring/gjennomgang av HMS-arbeidet på den enkelte avdeling. Alle ansatte skal være i stand til å ivareta sin del av HMS arbeidet. Alle ansatte skal være kjent med HMS-rutiner og prosedyrer, og skal kunne registrere avvik i QM+
- Gjennomgang av organiseringen og ansvarsfordelingen i avdelingen. Dette gjelder også hvordan ansvar, oppgaver og myndighet for arbeidet med helse, miljø og sikkerhet er fordelt, og skal være kjent for alle ansatte
- Brannøvelse og vernerunde
- Medarbeidersamtaler
- 10-faktor Medarbeiderundersøkelse skal følges opp

Vi gjennomfører jevnlige møter i Arbeidsmiljøutvalget (AMU), og det er satt opp 6 møter i 2023. Arbeidsmiljøutvalget arbeider for et fullt forsvarlig arbeidsmiljø i virksomheten og deltar i planleggingen av verne- og miljøarbeidet i virksomheten. De følger med på utviklingen av arbeidsmiljøet ved å følge opp både sykefraværstatistikken, HMS-avvik og tiltak i hvert AMU møte. Resultatene for medarbeiderundersøkelsen legges også fram for kommunedirektørens ledergruppe og AMU.

Vi er medlemmer i stiftelsen Vestmar bedriftshelsetjeneste (VBHT). De deltar i oppfølgingsarbeidet, men vi har også fokus på å bruke VBHT i det forebyggende og helsefremmende arbeidet. Vi utarbeider årlige samarbeidsplaner for bruk av VBHT, både på overordna nivå i kommunen og for hvert kommunalområde. Vi har også trening til redusert pris på treningssenter som et forebyggende HMS-tiltak.

Sykefravær

Drangedal kommune har gjennom mange år hatt et relativt lavt sykefravær. Variasjonene i sykefraværet er store mellom kommunalområdene og varierer mellom de ulike virksomhetene. Sykefraværet, inkludert både legemeldt og egenmeldt fravær, for Drangedal kommune (juridisk enhet) er fom. januar 2022– tom. september 2022 på 9,24%.

Mål for sykefraværet totalt (inkludert egenmeldt og legemeldt) for Drangedal kommune for 2023 er 7 % eller lavere, det vil si et nærvær på minst 93 %.

Kommunalområdene har disse målsettingene for 2023:

Sektor for Kunnskap, mangfold og kultur **6,5 %**

Helse og velferd **8,5 %**

Sektor for Bygg, eiendom og kommunalteknikk **4,5 %**

Kommunedirektørens stab **4,5 %**

Tiltak i arbeidet med å forebygge og redusere sykefravær

- Forebygge sykefravær ved tett dialog mellom den ansatte og leder, både forebyggende og ved fravær.
- Følge utarbeidet prosedyre for oppfølging av sykemeldte.
- Bruke Vestmar bedriftshelsetjeneste aktivt i forebyggende arbeid og i oppfølging av sykemeldte. Den enkelte leder kan ta kontakt ved behov og legge inn tiltak i årlig samarbeidsplan med VBHT.
- Samarbeid med NAV lokalt/IA rådgiver: Oppfølging av sykemeldte, tilrettelegging, nav virkemidler, deltakelse i «Tett på» osv.
- HMS-dag på Halen gård, 40-timers HMS kurs for ledere, verneombud og AMU-medlemmer mv.
- Vurdere tilrettelegging på egen arbeidsplass (tidsavgrenset) og kartlegge muligheter for tilrettelegging. Vurdere omplassering internt i eget kommunalområde og bruke Stillingsbanken for å omplassere internt i kommunen dersom dette ikke er mulig å løse i eget kommunalområde.
- Fraværstatistikk blir utarbeida og gjennomgått i AMU. Fraværstall er tilgjengelig for ledere i Agresso web.
- Oppføringsaktiviteter med bedriftshelsetjenesten og IA rådgiver for ledere

Kompetanseutvikling og lederutvikling

Det blir hvert år utarbeidet en overordna kompetanseplan for Drangedal kommune. Denne beskriver satsningsområder som er felles og som gjennomføres på tvers av kommunalområdene. Planen beskriver også kommunalområdenes hovedsatsningsområder for året. Kommunalområdene lager i tillegg plan for kompetansehevende tiltak innenfor sine fagområder.

Koronasituasjonen har gjort oss mer bevisst på å ta i bruk digitale løsninger for ulike opplærings og kompetansehevingstiltak, og dette blir videreført for en del aktiviteter.

I 2023 skal vi ha fokus på lederutvikling som skal bygge videre på lederutviklingsprogrammet som ble gjennomført i 2018 og 2019. Lederutviklingen skal ta utgangspunkt i KS sin Guide til god ledelse og 10-faktor medarbeiderundersøkelse.

Arbeidet med å sikre likestilling, integrering, tilgjengelighet og en høy etisk standard

I følge Kommuneloven §48 (5) skal det redegjøres for tiltak som er iverksatt og tiltak som planlegges iverksatt for å sikre betryggende kontroll og en høy etisk standard i virksomheten. Denne redegjørelsen legges fram i kommunens årsberetning/årsmelding.

Arbeidet med høy etisk standard og betryggende kontroll vil også være satsningsområder for 2023 med fokus på internkontroll i organisasjonen. Alle avdelinger har gjennomført risikoanalyser for områdene de har vurdert til å være de med høyest risiko for feil.

Vi gjennomfører internkontrolluke i november hvert år der kommunedirektøren inviterer til samlinger og opplæring, og avdelingene skal gjennomgå internkontrollen på egen avdeling. Drangedal kommune vedtok ny etisk standard for alle ansatte i 2020.

Vi skal gjennomføre overordna risikoanalyse for likestilling og ikke diskriminering i 2023. Resultatene fra denne vil legge grunnlag for tiltak.

I Drangedal Kommune ønsker vi mangfold, og oppfordrer alle kvalifiserte til å søke ledige stillinger hos oss uavhengig av kjønn, alder, funksjonshemming eller etnisk tilhørighet.

Vi har revidert lønnspolitiske retningslinjer i 2022 der det blir lagt vekt på likebehandling i lønsspørsmål.

Vi fortsetter arbeidet med heltid i samarbeid mellom arbeidsgiver og tillitsvalgte i 2023. Det blir nå gjennomført ny undersøkelse for å avdekke uønsket deltid. I 2023 vil arbeidsgiver og tillitsvalgte gå gjennom våre målsettinger, retningslinjer og tiltak for heltid, for å se om disse har hatt effekt og om det er behov for å revidere disse.

2.5 Lønnsvekst

Lønn og sosiale kostnader (pensjonsutgifter og arbeidsgiveravgift) utgjør ca. 60% av de totale driftskostnadene i kommuner.

Statsbudsjettet forutsetter en lønnsvekst på 4,2 % for 2023. KS har anslått overheng til 2023 på 1 %. Det er satt av lønnsmidler for de enkelte budsjettansvar til forventede lønnsforhøyelser for 2023 på 3,2 % (forskjellen mellom forventet lønnsvekst minus overheng). Dette utgjør totalt kr. kr. 7.210.000,-. Dette er inkludert sosiale kostnader (arbeidsgiveravgift og pensjonskostnader). Pensjonspremie er lagt inn for KLP med 20,0 % og for SPK med 11,5 %.

3.0 Driftsbudsjett

3.1 Sektor 099 Finansiering

Tabellen viser sektorens netto utgifter for 2022 og 2023.

Sektor 099			
Ansvarsnr	Navn	Budsjett 2023	Budsjett 2022
1601	Skatter	-108 324	-103 609
1602	Eiendomsskatt	-16 932	-16 067
1603	Salgs- og skjenkeavgifter	-92	-152
1641	Rammetilskudd	-193 909	-181 437
1646	Andre kompensasjonstilskudd	-303	-435
1647	Komp.tilsk. Husb. Sjukeheim	-1 318	-1 318
1661	Avskrivninger	0	0
1671	Renter	13 576	8 531
1672	Avdrag	24 200	23 000
1673	Aksjer/Andeler	-43 409	-37 909
1682	Avsetn./bruk av disp.fond	-3 969	3 756
16832	Kraft-fondet	0	0
Sektor 099	Finansiering	-330 480	-305 640

Det vises også til forskriftstabeller i kapittel 6 som viser samlet finansiering der også betaling for tjenester er inkludert.

Tall i 1000 kroner	Regnskap 2019	Regnskap 2020	Regnskap 2021	Budsjett 2022, revidert	Budsjett 2023	Budsjett 2024	Budsjett 2025	Budsjett 2026
DISPOSISJONSFOND								
Disposisjonsfond pr. 1.1	25 265	19 808	21 512	31 566	32 526	26 857	18 170	15 028
Avsatt til disposisjonsfond	8 782	7 674	16 878	3 756				
Bruk av disposisjonsfond	-14 239	-5 969	-6 823	-4446	-5 769	-8 687	-3 142	-3 204
Disposisjonsfond pr. 31.12	19 808	21 512	31 566	30 876	26 757	18 170	15 028	11 824
Estimat for mulige endringer etter rev.bud. i løpet av 2022*				1650				
I % av sum driftsinntekter	4,9 %	4,7 %	6,7 %	7,1 %	5,7 %	3,8 %	3,1 %	2,5 %
Måltall	5 %	5 %	5 %	5 %	5 %	5 %	5 %	5 %
Driftsinntekter i hele millioner kr.	406,8	457,7	423,6	434,7	478,6	474,5	478,0	478,0

*Antatt økt skatt høsten 2022 samt skjønnsmidler fra Statsforvalter.

Som det framgår av tabellen er ikke måltallet på 5 % oppnådd i perioden.

3.1.1 Kommunestyrevedtatte prinsipper

I økonomireglementet som ble vedtatt i 10. juni 2021, er det tatt inn **prinsippene for økonomistyring** som tidligere var en del av årlig budsjett.

Budsjettpremissene for 2023 følger av oversikten på kommunalområdene i de følgende delene i kapittel 3 under overskriftene

- Status og utfordringer
- Strategi og delmål
- Handlingsplan

3.1.2 Spesielle utfordringer ved saldering av økonomiplanen

Det vises til egen sak om rullering av økonomiplanen i kommunestyret i september 2022. Vedtaket herifra har vært førende for arbeidet med den endelige økonomiplanen gjennom høsten i år. Det betyr at premissene fra saken i september måned ligger til grunn.

I kapittelet for gebyrer er det lagt inn estimat for selvkostfond på Vann og Avløp. Bakom disse beregningene ligger det økte inntekter p.g.a. volumøkning når nye kunder kopler seg på kommunale løsninger.

3.1.3 Kommentarer til inntektsrammene

Rådmannens budsjettforslag bygger på **Støreregjeringens forslag til statsbudsjett for 2023**. Det er en mindretallsregjering. Hvis det skjer endringer under Stortingets behandling, kan det bli behov for endringer i budsjettet. Ordningen med redusert arbeidsgiveravgift (sone 2) for Drangedal kommune fortsetter.

Eiendomsskatt er vedtatt av kommunestyret til 4 promille for boliger og fritidsboliger. I gjeldene økonomiplan er satsen for næring satt til 5 promille fra 2022.

Eiendomsskatt er lagt inn i budsjett 2023 med disse satser og estimerte inntekter:

Bolig, fritidsboliger m.m.	Næring	Sum i alt i kroner
4 promille	5 promille	
Kr. 13 945 000,-	Kr. 3 137 000,-	Kr. 17 082 000,-

Samtidig er det lagt inn kr. 150 000,- i kostnad til løpende takseringer.

For Næring er det mulig med å endre med inntil 1 promille av gangen inntil taket på 7 promille er nådd.

Fra 5 til 6 promille gir inntekt på	Fra 6 til 7 promille gir inntekt på i senere år
Kr. 627 000,-	Kr. 627 000,-

Det gjøres oppmerksom på at for private reguleringsplaner m.m. har kommunen de siste årene hatt underskudd i selvkostregnskapet med om lag kr. 0,5 mill. pr. år. Dette må finansieres med andre inntekter.

De varslede **endringer i inntektssystemet** for kommunene trådte i kraft fra 1.1.2017. Dette er videreført. **Folketallet er 4095** (4085 i fjor) pr. 1.7.22. **Nominell vekst i rammeoverføringer** (frie inntekter) til Drangedal utgjør **3,5 %** (0,7 % i 2022). Snittet i Vestfold og Telemark er 3,7 % og snittet i landet er 3,5 %. **Drangedal har for 2023 mistet midlene fra inntektsgarantiordningen.** Allerede i fjor ble det anslått til å falle helt bort fra 2023. Siden vi har fått flere flyktninger i løpet av høsten, har vi brukt 4110 i folketall pr. 1.1.23 som estimat for inntektsutjevningen.

Det er lagt inn grunn 3,5 % skattevekst i makro. Dette gir 0,5 % realvekst i det enkelte år. Samtidig opplever vi at resten av landet har en større folketallsvekst enn vår kommune. Vi har i flere år blitt tilgodesett med flere millioner kr. ekstra gjennom justert inntektsutjevning på slutten av året når skatteveksten i makro har ligget høyere enn estimert. Evt. høyere inntekt resten av året vil gi inngang til neste år på et høyere inntektsnivå.

I statsbudsjettet for 2023 er følgende lagt til grunn for lønns-, prisvekst og deflator:

Kommunal deflator i 2022 og 2023

	Vekt	Anslag 2022	Anslag 2023
Prisvekst produktinnsats	0,27	7,3 pst.	3,0 pst.
Prisvekst investeringer	0,15	7,5 pst.	3,2 pst.
Lønnsvekst	0,58	3,8 pst.	4,2 pst.
Deflator		5,3 pst.	3,7 pst.

Eieruttak fra Drangedal Holding AS.

Når eierskapsmelding ble utarbeidet og vedtatt, hadde vi en situasjon med mer normale strømpriser. Eierskapsmeldingen legger til grunn at 60 % av overskudd etter skatt skal utbetales i utbytte året etter.

For 2023 har kommunedirektøren funnet det nødvendig å budsjettere med et kronebeløp på Kr. 18 500 000,- i forventet utbytte i 2023.

Kommunen har måttet øke sitt budsjett til strøm med flere millioner kroner i 2023 i forhold til årene bak oss. For årene 2024-2026 er forventet utbytte lagt inn med kr. 14 mill. pr. år.

Selv med et kroneuttak som er høyere enn eierskapsmeldingen sier, blir det nominelle beløpet som blir igjen til egenkapital i Everket mye høyere enn forventet da eierskapsmeldingen ble vedtatt.

Strømkostnader til formålsbygg og selvkosttjenester

Utvikling i budsjettrammer til strøm er slik:

År	2023	2022	2021	2020
Opprinnelig budsjett	Kr. 9,5 mill.	Kr. 4,4 mill.	Kr. 3,7 mill.	Kr. 3,8 mill.
Revidert budsjett		Kr. 8,5 mill.	Kr. 5,5 mill.	Kr. 3,8 mill.
Regnskap		Kr. 8,9 mill. pr oktober	Kr. 7,2 mill.	Kr. 4,0 mill.

Belastet kostnad for bruk av fjernvarme i kommunale formålsbygg

År	2023	2022	2021	2020
Opprinnelig budsjett	Kr. 1,4 mill.	Kr. 1,1 mill.	Kr. 1,1 mill.	Kr. 1,2 mill.
Revidert budsjett		Kr. 2,0 mill.	Kr. 1,1 mill.	Kr. 1,2 mill.
Regnskap		Kr. 1,2 mill. pr oktober	Kr. 1,3 mill.	Kr. 1,1 mill.

Kommunestyret bestemmer prisen pr kwh i budsjettet hvert år. Prisen har bygd på sammenligning med forventet normal strømpris, nettleie og diverse avgifter ved bruke av elkraft. For 2022 ble prisen bestemt til kr. 0,96. Budsjettet for 2023 bygger på kr. 1,-. Intern fakturering er eksklusiv mva.

Total kostnad ved bygging av flisfyringsanlegg og tilhørende infrastruktur har vært for stor til at den fakturerte bruken har kunnet dekke kapitalkostnader. Bidraget har vært begrenset. Ansvar 1413 Fjernvarme som har både fakturert inntekt og driftskostnader gav disse bidragene i tidligere år:

År	2021	2020	2019	2018
Netto inntekt	-112 tkr	-744 tkr	-96 tkr	-185tkr

Siden prisen for bruk i 2022 ble vedtatt mens prisene for strøm var mer normale, har de kommunale formålsbyggene nytt godt av moderate priser som kommunestyret selv fastsetter. Budsjettet for 2023 er foreslått fastlåst til normale nivåer. Prinsippet med sammenligning med kjøp av strøm foreslås derfor endret.

Renter og avdrag

I budsjettet for 2023 er det lagt til grunn en **gjennomsnittlig rente på 2,5 % p.a. på vår lånegjeld**. Ved utgangen av oktober 2022 utgjorde den vektete **gjennomsnittrenten på kommunes lånegjeld 2,64 %**. Ren kommunal andel av lånegjelden estimeres pr. utgangen av 2022 til om lag kr. 627 mill. kr mot 614 året før. I dette beløpet inngår videre utlån av startlån med om lag kr. 55 mill. Vi har opprinnelig budsjettert med 1,5 % som gjennomsnittrente for 2022. Dette måtte revideres i k-styret i september 2022 p.g.a. endringen i rentenivå. Det vises for øvrig til finansrapportering nr. 3 for 2022 som kommunestyret behandlet i novembermøtet i år.

Kommunen har god likviditet gjennom store deler av året. Renteinntekten på innskudd har en økt inntekt som delvis kompenserer for økt lånerente.

Avdragene er lagt inn med kr. 24,2 mill. i 2023. Høyere avskrivninger p.g.a. de siste års investeringer gir krav til høyere avdrag. Men flere av investeringene den siste tiden er ikke tatt i bruk ennå. Vanlig praksis er å starte avskrivning året etter at det er tatt i bruk. Da kommer kravet til økt avdrag samtidig. Summen inkluderer også økte avdrag p.g.a. ny barnehage i Kroken med estimert beløp på kr. 1,4 mill. og som ble tatt inn også i budsjettet for 2022.

Norges Bank har gjennomført den varslede økningen av styringsrenten og har varslet at det vil fortsette inn i nytt år. Vi har imidlertid lån med fastrente som etter hvert kommer til forfall og som da gir mulighet for å motvirke effekten fra styringsrenten. Men de lånene som er fornyet i år, har medført gradvis økt gjennomsnittsrente på vår gjeld. I budsjettet for 2023 er budsjettet for renter på lånegjeld økt med kr. 6 mill. Fra 2024 er det lagt inn ytterligere økning med kr. 1 mill. til for resten av perioden.

Skatteinntekter og rammeoverføringer må ses på under ett. Drangedal kommune er en såkalt minsteinntektskommune, dvs. med skatteinntekter under landsgjennomsnittet, og blir derfor kompensert med ca. 92 % av landsgjennomsnittet gjennom inntektsutjevningen i rammeoverføringen fra staten. Skatteandelen i inntektsrammene til kommunene holdes uendret på 40 %. **Kommunal skattøre** blir da 11,15 (10,95) % hvis dette vedtas i Stortinget.

Folketallet varierer i vår kommune gjennom året. Inntektsanslaget for 2023 i tabellen bygger på folketall pr. 1.7.2022 som utgjorde 4095.

Statsforvalteren har også for 2022 tilgodesett Drangedal med kr. 0,9 mill. i **skjønnsmidler**. **Kompensasjonsmidler fra staten** er videreført fra 2022 til 2023 med erfaringstall fra regnskapet i 2021. Siden rentenivået nå har økt, kan det ligge en liten reserve i inntekten her.

Husleie på tjenestebygg/formålsbygg er ikke regulert i 2023. Hvis vi skulle regulert husleien med konsumprisindeksen, ville det betydd en ytterligere økning som må tas fra andre budsjetttrammer. Kommunestyret har vedtatt en vedlikeholdsplan for kommunale bygg. Arbeidet med denne må komme ajour før man regulerer nivået på husleie for formålsbygg. Uansett må evt. økte rammer konkurrere med andre områder i kommunen og andel av tilgjengelige ressurser. Vi har lagt inn husleie på den nye barnehagen i Kroken. Kapitalutgiftene er basert på 40 års avskrivning og rentene på 1,5 % rente. Vaktmestertjenesten m.m. er lagt inn med kr. 235 pr. m² på dette bygget.

Levering av energi fra flisfyringsanlegget er i budsjettet forutsatt gjort ut fra en egen vurdering av pris. Nesten alle brukere er pr. i dag kommunale bygg. Budsjettet for 2023 har lagt til grunn **kr. 1,- eks. mva**. Fakturering internt skjer uten mva. For kommunen som helhet gir dette en nullsumeffekt i budsjettet da det vil være inntekt på ansvaret for drift av fjernvarme og utgift hos ansvarsene for formålsbyggene.

Vår avtale med Drangedal Everk om kjøp av all strøm fra Drangedal Kraft KF løper videre. Prisene er ikke bundet.

Gebyrer er generelt økt med 3,7 % for alle områder der ikke forskrifter begrenser dette. For **husleie boliger**, er økningen lik **prisstigning som utgjorde 6,9 %**. Gebyr for feiing settes til kr. 500,- eks. mva for hver eiendom. For oppmåling holdes gebyret uendret for 2022.

Deflator i statsbudsjettet er anslått til 3,7 % for 2023. Det vises for øvrig til kapittelet med gebyrtabellene.

Revidering av budsjettet gjennom 2022 er hensyntatt i 2023 der det har varig virkning. Det har vært avholdt **budsjettseminar** 30. august for formannskapet og hovedutvalgsledere sammen med rådmannens ledergruppe og de hovedtillitsvalgte. Det som lå til grunn for saken om regulering av økonomiplanen, ble da gjennomgått.

Omstillingsprosessen som ble vedtatt i 2020, har hatt inne tiltak som skulle gjennomføres gradvis t.o.m. 2023. For noen områder har konsekvenser av enkeltvedtak medført økte kostnader likevel.

Driften hittil i 2022 viser fortsatt at kommunalområdene har samlet sett kontroll over driftssituasjonen. Nødvendige behov er i stor grad hensyntatt i revidert budsjettvedtak i k-styret i september. Rapporten for intern kontroll pr. 3. kvartal viser kontroll med driften i 2022. For året 2022 har kommunen også hatt store kostnader knyttet til Covid 19. Det gjelder spesielt kostnader til bl.a. vaksinerings. I tillegg har høyt sykefravær i starten av året samme årsak.

Det er spesielt de høye strømprisene som har økt kostnadsnivået ellers. For 2023 har vi brukt prognose for strømkostnader som er beregnet slik:

- Bokført strømkostnad pr. oktober/10*12 mnd.
- Tilsvarende beløp er lagt inn i 2023

3.1.4 Endringer i økonomiplanperioden

År	Kommentar	2024	2025	2026
Økt avdrag lån	I tillegg til kr. 1,2 mill. i 2023	1 000 000,-	2 800 000,-	2 800 000,-
Økt lånerente	I tillegg til kr. 6 mill. i 2023	1 000 000,-	1 000 000,-	1 000 000,-
Reduksjon utbytte Everket	Fra -18,5 mill. i 2023 til kr. -14 mill.	4 500 000,-	4 500 000,-	4 500 000,-
Reduksjon strømkostnad	Fra ekstra høyt nivå i 2023	-4 500 000,-	-4 500 000,-	-4 500 000,-
Avkastning KLP	Økning fra -2405tkr i 2023	-1 500 000,-	-3 550 000,-	-3 600 000,-
Rammetilskudd prognosemodellen	Basert på folketall 4095	-1 420 000,-	-355 000,-	
Barnevern, forventet bortfall av institusjons plass	Ved fylte 18 år		-2 000 000,-	-2 000 000,-
Bortfall utleie av sykehjemsplasser	Hvis 2023 er siste året med utleie	2 800 000,-	2 800 000,-	2 800 000,-
Redusert inntekt flyktninger fra 2022	Nedtrappes fra høyt nivå de to første år	2 000 000,-	2 000 000,-	2 000 000,-
Kostnader til IKA for lukking pålegg	Ekstra kostnad lagt inn i 2023 og 2024	200 000,-		
Bortfall av ansvar for Enslige mindreårige flyktninger	Netto budsjett fra 2023 bortfaller	-507 000,-	-507 000,-	-507 000,-

Økning fra 18 til 19 PU fra 2024	Gjelder ramme-overføring	-750 000,-	-750 000,-	-750 000,-
Økt volum VA-kunder	Avhengig av utvikling hyttebygging	-1 000 000,-	-1 500 000,-	-2 000 000,-
Demografikostnad gir økt inntekt, men ikke alle år	Jfr. beregning fra T-forskning juli 2022	2 000 000,-	-2 000 000,-	-1 500 000,-
Bortfall av tilskudd jordmor	Endringer fra Statens side	400 000,-	400 000,-	400 000,-

3.1.5 Fordeling av utgiftsrammer pr sektor

	Budsjett 2022	Budsjett 2023
Kommunedirektørens stab	28 572	29 173
Politikk	2 476	2 927
Fellesutgifter	20 638	23 615
Kunnskap, mangfold og kultur	112 694	120 433
Helse og velferd	132 999	145 503
Bygg, eiendom og kommunalteknikk	8 259	8 829
Sum fordelt til sektorene	305 640	330 480

Tabellen over viser hvor stor del av budsjettet de ulike sektorene er tildelt. Helse og velferd har fått en større andel av budsjettet 2023 men det kan nevnes at kostnadene til barnevern ligge til denne sektoren.

Det vises for øvrig til fordeling av utgiftsrammer i egen rapport satt opp etter forskrift til ny kommunelov. Se kapittel 6.

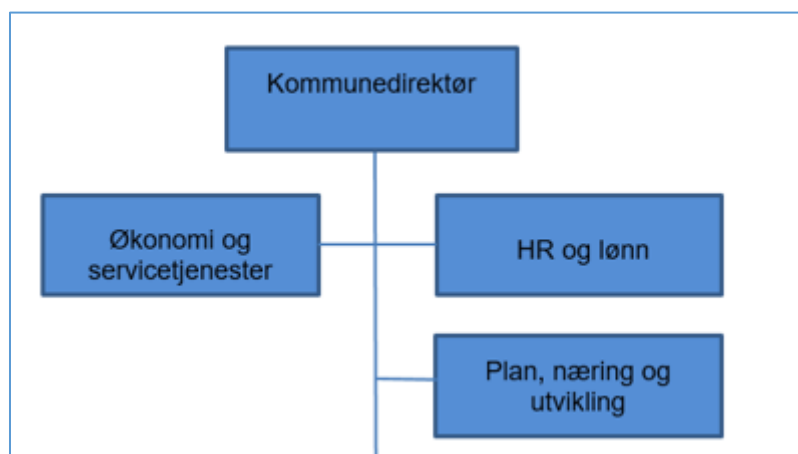
Avsetning til lønn og sosiale kostnader er fordelt sektorvis i budsjettet ut fra det estimat som er beskrevet i kapittel 2.

3.2 Sektor 100 Kommunedirektørens stab

Tabellen viser sektorens nettoutgifter i 2022 og 2023.

Sektor 100		Hele tusen kr.	
Ansvarsnr	Navn	Budsjett 2023	Budsjett 2022
1121	Kommunedirektørens kontor	2 683	2 504
1122	Økonomiavdeling/kommunek.	5 201	4 628
1126	Samfunn og Strategiutvikling	2 925	2 758
1127	Boligpolitikk	0	650
14111	Landbruk og næring	1 552	1 671
14201	Veterinærtjenester	0	0
14231	Næring	1 058	3 088
14232	DRIV	1 167	
14421	Viltfond	2	2
15131	Byggesaksavdeling	69	-64
15152	Kommuneplan	968	968
1520	Boliger til utleie	-509	-510
1540	Beredskap	136	136
15411	Miljøtiltak	73	72
15441	Grendeutviklingsmidler	574	510
1910	Post/Arkiv og Servicekontor	2 621	2 391
1911	HR og lønn	3 493	3 093
1913	IKT	6 311	6 307
19997	Uforutsett	0	20
19999	Reservert lønn Sektor 100	850	346
Sektor100	Kommunedirektørens stab	29 174	28 570

Beskrivelse av sektoren

Fagområder

Økonomi og servicetjenester

- Økonomi og regnskap
- Post- og arkivtjenester
- Servicekontor

HR og lønn

- Personalforvaltning/HR, organisasjonsutvikling m.m. jfr kap 2
- Lønn m.m.

Plan, næring og utvikling

- Samfunns- og næringsutvikling
- Landbruk, miljø og utmarksforvaltning
- Planlegging og byggesaksbehandling

IKT

- IT-Grenland (ITG) pluss en lokal medarbeider i Drangedal.
Med forbehold om godkjenning av kommunestyret vil vi fra 1.1.2023 bli fullverdig medlem av ITG slik at denne tjenesten fullt og heilt blir levert fra dette samarbeidet.

I tillegg kommer arbeidet med politisk sekretariat og samfunnssikkerhet og beredskap som sorterer direkte under kommunedirektøren.

Stillinger

Stillingsbudsjett	Budsjett 2021	Budsjett 2022	Budsjett 2023	Endring fra 2022-2023
HR og lønn	3,5	3,5	3,5	-
Økonomi	4,1	5(inkl. 1 perm.)	4,5	-0,5
Kommunedirektør	3	2	2	-
Næring	0,3	1	1	-
IKT	3	1	1	-
Plan, næring og utvikling med beredskap og kommunejurist 5 årsv. overført fra sektor 400 fra 2021	7,8	6,8	6,8	-
Post, arkiv og servicekontor	3,8	3,6	3,6	-
Sum sektor 100	25,5	22,9	22,4	-0,5

Status og utfordringer overordna

Kommunedirektørens stab omfatter i all hovedsak de felles administrative støttefunksjoner for den kommunale virksomheten i tillegg til avdeling for plan, næring og utvikling.

Dette er ikke direkte innbyggerrett tjenester men personalet løser likevel mange virksomhetskritiske tjenester. Vi kan derfor trygt si at for at disse primærtjenestene skal fungere så trenger vi en sentral administrasjon som legger til rette for at tjenesten skal kunne fungere effektivt.

Med stadig skjerpede krav gjennom lover og forskrifter og en økt tilsynsaktivitet både fra statlige kontrollorganer og våre egne kontrollorganer, er det svært krevende å tilfredsstille alle disse krav og samtidig redusere ressursbruken. Uten en betydelig forenkling i regelverket eller bortfall av sentrale oppgaver og/eller omfattende forenkling gjennom digitalisering anses dette ikke som realistisk.

Gjennom hele 2022 har det vært utført et stor arbeid med fornyelse av vår IT-infrastruktur. Vi vil når arbeidet er ferdig i starten av 2023 ha bygget helt om vår infrastruktur slik at vi kan fjernstyre våre IT-systemer fra IT-Grenland. Dette vil innebære et betydelig løft for vår IT sikkerhet. Dette er svært viktig i en tid med krig i Europa og stadige meldinger om fiendtlige hackerangrep på norske organisasjoner.

Med forbehold om kommunestyret sin godkjenning vil vi bli fullverdig medlem av IT Grenland fra 1.1.2023. Et viktig arbeid i 2023 blir å dokumentere og gjøre kjent i organisasjonen ansvarsdelingen mellom IITG og den enkelte tjeneste. IT kjennskap er et viktig element innenfor et hvert fagområde og vi må bygge en organisasjon som har basiskunnskaper om egne fagsystemer innenfor egen sektor. Det er også i faglinja digitaliseringsprosjekter må initieres.

3.2.1 Økonomi og servicetjenester

Status og utfordringer

Begge avdelingene har en knapp og sårbar bemanning. Gode beskrivelser av de fleste rutiner og forsøke på at minst to kan utføre oppgavene når rutiner er tilgjengelig, reduserer sårbarheten.

Begge avdelinger har tunge oppgaver med forvaltning av viktige basissystemer som har mange brukere i hele den kommunale organisasjonen. Dette gjelder både økonomisystemet og post-/arkivsystemet. Ved sykdom er situasjonen krevende da det er vanskelig å få ansatt vikar som har tilstrekkelig kompetanse uten en viss mengde opplæring på flere av nøkkelstillingene. Det er en utfordring å få til et bedre samspill med resten av organisasjonen for å drive et enda bedre informasjonsarbeid ut mot innbyggerne. Det handler både om teknologien på vår nettside og informasjonsflyt internt i organisasjonen.

Prioriterte strategier med delmål, tiltak og resultatindikatorer.

En robust og bærekraftig kommuneøkonomi som grunnlag for et godt og forutsigbart kommunalt tjenestetilbud			
Nr	Delmål	Tiltak	Resultat-indikator
1.	Gode arkivtjenester i samsvar med gjeldene regelverk	Avslutte pålegg fra arkivtilsyn. Det meste er levert i 2022.	Pålegg rettet innen fristene. Frist forlenget til 2023.
		Oppdatere arkivplan etter lukkede pålegg.	Plan oppdatert
		Gjennomgang av ansvar og roller for arkivering i sektorenes fagsystemer	Ansvarsbeskrivelse utarbeidet og iverksatt
2.	Nytt sak/arkivsystem	Gjennomføre vår del av prosjektet. Valg er foretatt. Blir installert i 2023.	Nytt system implementert og tatt i bruk. Opplæring også gjennomført.

3.	Intern kontroll	Interkontrolluke i november hvert år skal sette fokus på årlige forbedringer	ROS-analyser viser hvor det må gjøres forbedringer. Ting med størst risiko må løses først.
4.	Innkjøp	a. Ny avtale om hovedbank fra 1.4.23 når den gamle utgår b. Ny rammeavtale for forsikringsmegler	a. Gjennomført innen 1. kvartal 2023 b. Gjennomført innen gammel avtale utgår
5.	Unit 4 Agresso Ny skyløsning	Forberede fornyelse av systemet for sannsynlig gjennomføring i 2023.	Organisasjonen klar til å starte implementering av ny løsning.

3.2.2 HR og lønn

Status og utfordringer

Ordinær drift har gått etter planen i 2022. Avdelingens oppgaver krever god kjennskap til lov og avtaleverk, så det er vanskelig å ta inn vikar for kortere perioder. Innen fagområdene HR og lønn er det stor iboende risiko for feil. Det er derfor svært viktig å ha nødvendig internkontroll på plass for å redusere risikoen for feil og sikre likebehandling. Det er også nødvendig med jevnlig kompetanseheving, oppdatering og opplæring.

Omfang av oppgaver på avdelingen er normalt svært høy med mange tidsfrister. Særlig gjelder dette lønn og rådgivning innen ulike personalsaker, og særlig når det blir gjennomført omstillinger i organisasjonen. Det er stor dataflyt gjennom systemene avdelingen bruker og det er derfor behov for å jobbe videre med digitalisering. Digitaliseringsprosjekter som er planlagt for 2023 er oppgradering av eksisterende personalsystemer og innføring av tidsregistrering for administrative stillinger.

Prioriterte strategier med delmål, tiltak og resultatindikatorer.

En robust og bærekraftig kommuneøkonomi som grunnlag for et godt og forutsigbart kommunalt tjenestetilbud			
Nr	Delmål	Tiltak	Resultat-indikator
1.	Godt omdømme gjennom god personalpolitikk	Lederopplæring/lederutvikling	Opplæring gjennomført
		Gjennomføre opplæring for ledere i tilrettelegging ved redusert arbeidsevne	Gjennomført
		Kompetanseutvikling og støtte til kommunens ledere på HMS og HR-området	Besvare alle henvendelser
		Opplæring og oppfølging av 10-faktor medarbeiderundersøkelse	Gjennomført opplæring og presentasjoner av resultater i AMU
2.	Digitalisering	Gjennomføre digitaliseringsprosjekter innen internkontroll, tidsregistrering for administrative stillinger og lønn/HR/økonomi	Nye/forbedrede systemer i bruk. Mer effektiv informasjonsflyt

3.	Medarbeiderne opplever trivsel og mestring på arbeidsplassen	Gjennomføre opplæringstiltak for ledere, verneombud og tillitsvalgte	Gjennomført opplæring
		Følge opp resultatene fra 10-faktor medarbeiderundersøkelse	Gjennomført opplæring for ledere, tillitsvalgte og verneombud
4.	God dialog med tillitsvalgte og vernetjenesten	Gjennomføre samarbeidsmøter på overordna nivå ca. 1 gang per mnd	Møter gjennomført
		Utarbeide saker til AMU og sykefravær og HMS avvik som fast sak	Saker behandla i AMU
5.	Iverksette og følge opp HMS arbeidet etter plan som blir vedtatt i AMU	Utarbeide HMS/IA plan for vedtak i AMU og gjennomføre tiltak i plan som oppsatt	Oppfølging av plan er gjennomført
		Gjennomføre eksisterende internkontrollrutiner	Antall saker lagt fram
		Revisjon	Gjennomført
6.	Rett lønn til rett tid	Årlig gjennomgang av internkontroll lønn	Årlig gjennomgang gjennomført
	Korrekt regnskapsføring Innrapportering/betaling til offentlige instanser innen gitte frister	Følge oppsatte rutiner	Rapportering gjennomført innen gitte frister

Budsjettmessige endringer fra 2022 til 2023

Det er planlagt oppstart av oppgradering av eksisterende HR, lønn og økonomisystem i 2023. På bakgrunn av dette er det behov for midlertidig økning av lønnsbudsjett en del av året.

3.2.3 Plan, næring og utvikling

Status og utfordringer:

Det har også i 2022 vært en høy saksmengde innen byggesak, men avtagende utover året. Det er også betydelig med private reguleringsplaner og forenkla planprosesser i 2022. Områdereguleringsplanen for Neslandsvatn skal være klar for høring i 2022 og en forventer at Kommunedelplanen for Drangedal sentrum er klar til høring første kvartal 2023.

Kommunal Planstrategi:

Kommunal planstrategi for 2020-2024 ble vedtatt av kommunestyret 290920 der det blant anna heter:

«Tiltakene for å nå målene i kommuneplanens samfunnsdel skal ha en tydelig sammenheng med økonomiske prioriteringer, gjennom å behandle handlingsplanen til kommuneplanens samfunnsdel og økonomiplanen som én plan; Handlings - og økonomiplan»

Dette er i tråd med føringer og lov/forskriftsendringer fra sentrale styresmakter. Kommunedirektøren legger derfor opp til at forslag til revidert handlingsdel til samfunnsplanen blir fremmet til behandling sammen med økonomiplanen.

Kommuneplanens samfunnsdel.

Gjeldende samfunnsplan for Drangedal kommune ble vedtatt av kommunestyret september 2019. Planen er blitt til med stor medvirkning fra grendene, næringsliv og frivillige lag og foreninger.

Kommunestyret gjorde i saken om kommunal planstrategi 290920 slikt vedtak:

«Kommuneplanens samfunnsdel vedtas tidlig i kommunestyreperioden slik at den kan fungere som politikernes styringsdokument i resten av perioden».

I og med at prosessen med ny samfunnsdel forutsetter brei og relativt tidkrevende medvirkning, også av kommunestyret selv, vil dette være krevende, med mindre det sittende kommunestyre deltar i alle forberedende aktiviteter/prosesser og ett nytt kommunestyre gjør selve vedtaket.

Revisjon av samfunnsdelen har planlagt oppstart i 2023.

Boligpolitikk

Kommunestyret avsatte NOK 650.000.- i tilskudd til planlegging av nye, private boligtiltak og NOK 6.000.000.- til kommunale investeringer i vei/VA til private boligprosjekter i 2022. Det er bevilget tilskudd og avsatt midler til kommunale investeringer til i alt 5 ulike boligtiltak, ett i sentrum, ett på Henseid og tre i Kroken, som var prioritert område fra kommunestyret.

Det er god fremdrift i flere av prosjekta, og kommunens engasjement har trolig vært, og er, viktig for disse prosjekta. Det kommer også inn nye forslag til private boligprosjekter, spesielt peker området Heldøla-Merkebekk seg ut. Det blir blant annet vist til at den nye turveien på Kragerøbanen og utbygging av E18 gir økt etterspørsel etter boliger i området, og det kan bli aktuelt å vurdere kommunalt VA også i dette området.

Næringsarbeid/omstillingskommune

Det er lagt inn kr. 1,17 mill. i egenandel til omstillingsprogrammet DRIV noe som tilsvarer 25 % av budsjetterte driftskostnader til programmet. Dette inkluderer både kostnader til drift av omstillingsstyret og til programleder i 70 % stilling.

Til ordinært næringsarbeid inklusivt næringssjef i 30 % stilling, samt kostnader til Visit Gautefall, Visit Telemark og Drangedal næringsfond er det samle satt av kr 1,4 mill. jfr tabell nedenfor.

Budsjettforslag til næring 2023	
Tiltak:	Beløp:
30 % lønn og sosiale kostnader prosjektleder/næringssjef	338 078,-
Annonser	20 000,-
Ungt entreprenørskap	50 000,-
VIG	100 000,-
Visit Telemark	250 000,-
Kommunalt næringsfond	500 000,-
Sommerjobb ungdom	100 000,-
Strømaggregat Gryting Gård	25 000,-
Tokedølen	50 000,-
SUM KOSTNAD	1 433 078,-
Overført fra kraftfond	-525 000,-
Netto ramme i budsjett 2023	908 078,-

Prioriterte strategier med delmål, tiltak og resultatindikatorer.

Måltrettet satsing på tiltak som kan bidra til et godt omdømme og en positiv samfunnsutvikling i kommunen			
Aktiv boligpolitikk			
Nr	Delmål	Tiltak	Resultat-indikator
1.	Stimulere privat boligutbygging, spesielt i Krokenområdet.	Tilby kommunal vei og VA til private boligfelt. Tilskudd til planlegging av private boliger/boligfelt. Aktivt samarbeide mellom kommunen og aktuelle utbyggere/grunneiere.	Antall nye boliger Folketallsutviklingen i området
2.	Økt boligbygging på kommunale boligfelt	Aktiv markedsføring.	Antall omsatte boligtomter.
3.	Etablering av selveierleiligheter, spesielt tilpasset eldre	Tilby kommunalt «garantikjøp» til utbyggere. Arbeide videre med realisering av leilighets-prosjekt på Doktormyra.	Antall nye leiligheter. Folketallsutviklingen.

Stedsutvikling			
Nr	Delmål	Tiltak	Resultat-indikator
1.	Realisere tur/sykkelvei på Kragerøbanen.	Få på plass fullfinansiering av tiltaket. Gjennomføre prosjektet på en kvalitetsmessig god måte. Arbeide for realisering videre inn i Kragerø kommune Etablere attraktive tiltak tilknyttet tur/sykkelveien Engasjere lokalsamfunnet i både utbygging, ettersyn og vedlikehold.	Registrere antall brukere av tiltaket. Folketallsutvikling i området. Utvikling av besøksnæring i området. Tilbakemeldinger fra lokalsamfunnet og brukere.
2.	Nye tiltak og oppgradering av Toke Brygge.	Utvidet garderobe/toalettanlegg Universelt utformet baderampe. Ny bru til Oddebakken og ny badebrygge der.	Tilbakemeldinger fra brukere og lokalt næringsliv. Utvikling av besøksnæring i området. Gjennomført
3.	Etablering av besøkssenter skog ved bygdetunet	Dersom søknaden vår bli godkjent starte arbeidet med å etablere besøkssenter.	Stiftelse etablert og daglig leder rekruttert
4.	Bedre trafiksikkerhet, spesielt for myke trafikanter.	Oppdatere og gjennomføre tiltak i trafiksikkerhetsplanen.	Kommunen må regelmessig evaluere situasjonen og aktuelle tiltak

Næring og infrastruktur i Drangedal			
Nr	Delmål	Tiltak	Resultat-indikator
1.	Drangedal kommune som omstillingskommune	Støtte opp under arbeidet med omstillingsplanen	Gode resultater i prosjektet.
2.	Fortsatt utbygging og økt bruk av bredbåndtilbudet.	Aktiv markedsføring av vårt godt utbygde bredbåndnett.	Antall hytter og hus tilkople fiber.
3.	God mobildekning i hele kommunen.	Forsette det gode samarbeidet med aktuelle mobilutbyggere.	Mobildekningen i kommunen, generelt og med 5G spesielt.

		Nye mobilmaster ved Tørnes og på Henneseid.	
4.	Opprettholde og forbedre togtilbudet i kommunen, spesielt for våre skoleelever.	Fortløpende følge opp aktuelle kontaktpunkter både innen offentlige myndigheter og operatører på jernbanen.	Evaluerer togtilbudet regelmessig.
5.	God standard på fylkesveier i kommunen.	Systematisk og regelmessig kontakt med Fylkeskommunen og Statens veivesen. Prioritere ønske om lokale tiltak politisk.	Tilbakemelding fra næringsliv, besøkende og fastboende. Evaluerer situasjonen regelmessig.

Klima og miljø			
<i>Nr</i>	<i>Delmål</i>	<i>Tiltak</i>	<i>Resultat-indikator</i>
1.	Utarbeide klima- og energiplan for kommunen	Starte planarbeidet Engasjere både folkevalgte og befolkningen i planprosessen.	Evaluerer av miljøtiltak og klimasituasjonen i kommunen regelmessig. Plan ferdig til godkjenning første halvår 2023.
2.	Redusere forsøpling og forurensing i kommunen	Gjennomføre ulike tiltak for opprydding og hindre videre forsøpling i naturen, med spesielt fokus på plast. Videreføre ordning med Kystlotteriet for å fjerne eierløst søppel i naturen Gjennomføre kartlegging og tiltak for sanering/utbedring av utslipp/avløp i kommunen	Gjennomføre evaluering av ulike tiltak. Antall sanerte/utbedra avløp
3.	Aktiv bruk av skogen som ressurs og klimatiltak	Stimulere til økt hogst-aktivitet, skogsveibygging og skogkultur som sikrer framtidsskogen. Arbeide for at det offentlige veinettet er tilpasset skogbrukets transportbehov. Arbeide for lokal bruk og foredling av tre/tømmer.	Årlig avvirkning. Antall meter med nye og opprusede skogsveier Registrert skogkulturaktivitet.
4.	Arbeide for videre utvikling av landbruket. Spesielt stimulere til økt produksjon av kortreist mat og økologisk produksjon.	Legge til rette for økt beiting i utmark. Aktivt og godt samarbeide med landbruksnæringa. Satse på ytterligere økning av videreforedling av landbruksprodukter lokalt.	Antall næringsutøvere. Omsetning innen landbruk og landbruksforedling. Andel økologisk produksjon. Årlige investeringer i segmentet.

3.3 Politikk

Tabellen viser sektorens netto driftsutgifter i 2022 og 2023.

Sektor 101		Hele tusen kr.	
Ansvarsnr	Navn	Budsjett 2023	Budsjett 2022
1111	Ordfører	1 159	1 160
1112	Kommunestyret	341	341
1113	Formannskapet	326	326
1114	Hovedutvalgene	139	139
11141	Kontrollutvalget	316	308
11142	Eldrerådet/"Rådet"	66	66
1115	Andre utvalg	99	127
1116	Kommune og stortingsvalg	300	10
1117	Støtte til pol.komm.org.	150	
12551	Ungdomsrådet	31	0
Sektor 101	Politikk	2 927	2 476

- Budsjettramme til ordfører og andre folkevalgte er basert på godtgjørelse til ordfører tilsvarende 75 % av lønn til stortingsrepresentanter.
- 2023 er det igjen valgår. Budsjettet foreslås økt til kr. 300 000,-. Kjøp av nødvendig IKT-utstyr belastes felles ramme på investeringer.

3.4 Fellesutgifter

Tabellen viser sektorens nettoutgifter i 2022 og 2023

Sektor 102		Hele tusen kr.	
Ansvarsnr	Navn	Budsjett 2023	Budsjett 2022
1143	Kirkegårder	2 881	2 700
1144	Dr.dal Kirkelig Fellesråd	2 825	2 678
1151	Reserverte bevilgninger	-4 000	-4 000
13401	NAV-Sosialtjenesten	14 275	12 233
1922	Andre fellesutgifter-staben	826	976
1925	Personaltiltak	4 130	3 499
1926	Forsikring	1 237	1 143
1927	Revisjon	884	853
1928	KS-Kontingent	257	257
1930	GKI-Innkjøpsamarbeid	300	300
Sektor 102	Fellesutgifter	23 615	20 639

- Utgifter til lærlinger og tillitsvalgt inngår i ansvar 1925.

- For Drangedal kirkelige fellesråd er fordeling mellom kirkegårder og det øvrige synkronisert med Fellesrådets fordeling internt.
- Det er lagt inn kr. 325 000 i utgifter til IKA Kongsberg på ansvar 1922
- På ansvar for Reservert bevilgninger er det lagt inn kr. 4 mill. i inntekt fra tilbakeførte pensjonsreserver i KLP i tråd med kommunestyrevedtak i juni i år

3.4.1 NAV

Beskrivelse av tjenesten

NAV er den statlige Arbeids- og velferdsetaten og de delene av kommunens tjenester som er knyttet til Lov om sosiale tjenester i NAV med følgende oppgaver:

- Økonomisk sosialhjelp
- Veiledning og oppfølging
- Økonomi – og gjeldsrådgivning

Kontoret har 7 ansatte, herav 3 kommunalt ansatte fordelt på 2,8 årsverk. I tillegg har kontoret gjeldsrådgiver i 30% stilling som er i et interkommunalt samarbeide med Kragerø.

Status og utfordringer

Drangedal har høye utgifter økonomisk sosialhjelp med en rangering på 339. plass i kommunebarometeret. Årsakene til dette kan være sammensatte. En forklaring kan være at kommunen har mange familier med lav inntekt. Vi tar og imot mange flyktninger som også kan ha særskilte behov. 2022 har vært krevende og tjenesten har derfor hatt et merforbruk gjennom 2022. En viktig årsak til dette er at de statlige veiledende retningslinjene for økonomisk sosialstønad er økt gjeldende fra 01.07.22.

Barnetrygden er fra 01.09.2022 ikke med i inntekstberegningen ved utmåling av økonomisk sosialstønad. Av andre årsaker kan nevnes flere brukere, større familier, flere flyktninger samt høyere levekostnader knyttet til strøm, transport og matvarepriser.

Utfordringen framover er at vi får flere brukere som skal ha veiledning og oppfølging. Mange av disse har utfordringer knyttet til norskkunnskaper og mobilitet.

En robust og bærekraftig kommuneøkonomi som grunnlag for et godt og forutsigbart kommunalt tjenestetilbud			
Nr	Delmål	Tiltak	Resultat-indikator
1	Bidra til at flest mulig av innbyggeren er i stand til å forsørge seg selv og sin familie.	Personlig økonomisk veiledning, opplæring og bevisstgjøring.	Bedre rangering i kommunebarometeret. Holde seg innenfor budsjettrammen.
		Individuelle og konkrete vurderinger rundt de statlige veiledende satsene.	Bedre rangering i kommunebarometeret. Holde seg innenfor budsjettrammen.
		Arbeidsrettet brukeroppfølging – jobbfokus i alle ledd	Flere brukere går over i jobb.
		Fortsette og styrke samarbeidet og samhandlingen med Flyktningetjenesten og voksenopplæringen.	Evaluerings av samarbeidet.
		Økt ressursbruk for oppfølging av flyktninger som er arbeidssøkere.	Antall flyktninger som kommer ut i arbeid.
		Vurdere å ta i bruk nye virkemidler for bidra til å nå målet.	Nye virkemidler tatt i bruk

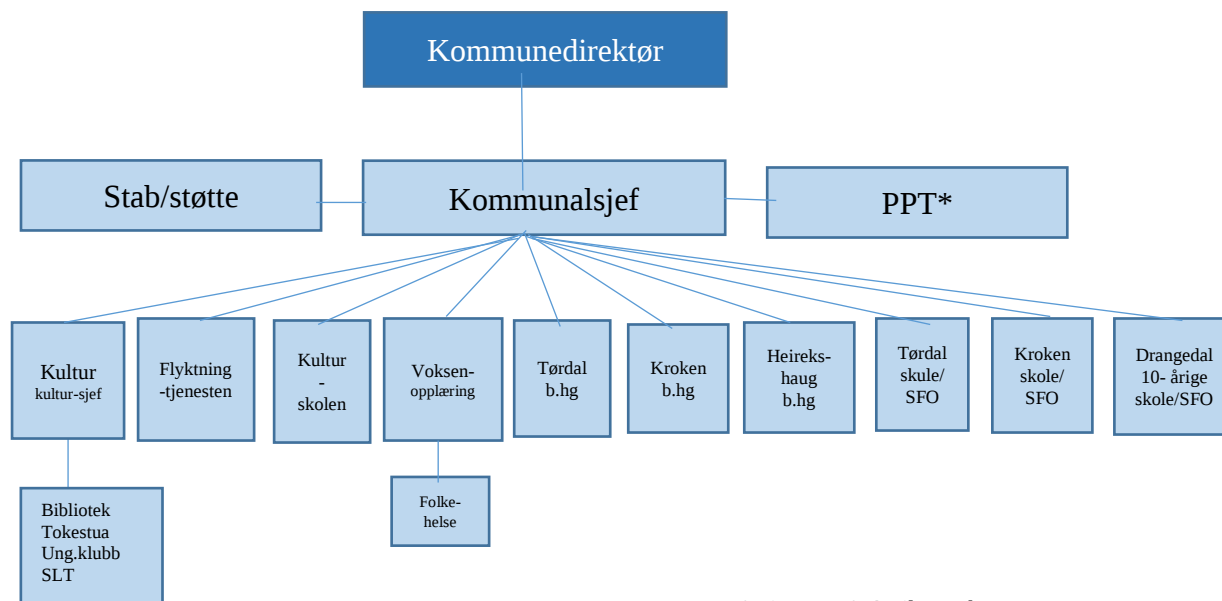
3.5 Sektor 200 Kunnskap, mangfold og kultur

Tabellen nedenfor viser sektorens netto driftsutgifter i 2022 og 2023

Sektor 200		Hele tusen kr.	
Ansvarsnr	Navn	Budsjett 2023	Budsjett 2022
12201	Fellesutgifter grunnskole	4 404	3 736
12202	Voksen-/Innskoppl -fr.spr	3 349	1 986
12212	Drangedal Idrettshall	1 199	949
12213	Skoleskyss	2 830	2 829
12215	Drangedal 10-årige skole	44 970	43 715
12223	Drangedal 10-årige skole SFO	1 619	1 208
12231	Kroken skole	12 007	10 632
12232	Skolefrit.ord. Kroken	530	289
12271	Tørdal Skule	5 733	4 872
12272	Tørdal SFO	413	385
12281	PP-kontoret	2 284	1 548
1240	Fellesutg. - Barnehager	1 143	1 357
1241	Heirekshaug Barnehage	19 055	17 750
1242	Kroken Barnehage	13 362	10 500
1244	Tørdal Barnehage	3 274	2 993
12511	Kulturkontoret	1 003	954
12521	Biblioteket	1 446	1 347
12532	Andel Spillemidler	100	100
12533	Idrettsarbeid	564	564
12541	Ungdomsklubben	652	541
1256	Kulturskolen	1 783	1 670
12575	Kultur	639	638
12591	Kulturvern	575	559
12601	Tokestua	1 599	1 642
12611	Kino	266	248
12621	Kiosk	-109	-109
1265	Drangedal Frivilligsentral	285	285
13371	Folkehelse	231	195
1345	Flyktninger	13 526	5 544
1645	Rammeoverf.vedr. flyktn.	-21 330	-7 667
16997	Uforutsatt	0	200
16999	Reservert lønn Sektor 200	3 030	1 230
Sektor 200	Kunnskap, mangfold og kultur	120 433	112 694

Beskrivelse av sektoren

Sektorens organisasjonskart og ansvarsområder

*Fra 01.januar 2023 vil PPT ha egen enhetsleder

Årsverk i bemanning pr. enhet– faste stillingshjemler

(Enheters årsverk merket* forklares under tabellen)

Sektor kunnskap, mangfold og kultur	2022 årsverk	2023 årsverk	Endringer 2022-2023	Merknader endring 2022-2023
Heirekshaug barnehage	29,1	28,1	- 1,0	Noe nedgang i barnetall. Overført en stilling til Kroken barnehage.
Kroken barnehage	15,0	16,6	2,6	Styrket bemanning grunnet økt barnetall.
Tørdal barnehage	4,2	4,2	0	
Drangedal 10-årige skole	41,4*	44,6*	3,2	Økning i faste stillingshjemler grunnet rettigheter (krav til fast ansettelse). Omstilling i 2022: Redusert lønnsutgifter med rundt to årsverk fra høsten 2022.
Drangedal 10-årige skoles SFO	2,5	2,7	0,2	Styrket bemanning etter behov/økt deltakelse.
Kroken skole	10,9	11,3	0,4	Styrket bemanning grunnet behov og økt elevtall.
Kroken skoles SFO	1,3	1,3	0	
Tørdal skule	4,3	5,6	1,3	Styrket bemanning grunnet behov.
Tørdal skules SFO	0,4	0,8	0,4	Styrket bemanning grunnet behov.
Drangedal voksenopplæring	3,4*	3,4*	0	Har styrket bemanningen utover faste hjemler på 3,6 årsverk i 2022 og 2023 grunnet to-årig grunnskoleprosjekt og økt antall flyktninger.
Flyktningtjenesten	2,5*	2,5*	0	Har styrket bemanningen utover faste hjemler på 2,5 årsverk i 2022 og 2023 grunnet økt antall flyktninger. Finansieres av tilskudd.

Kulturskolen	2,3	2,3	0	
Kulturkontoret	1,0	1,0	0	
Tokestua	1,6	1,4	- 0,2	Omstilling i 2022.
Ungdomsklubb	0,6	0,6	0	
Bibliotek	1,0	1,0	0	
Folkehelse	0,2	0,2	0	
PP-tjenesten	1,8	2,6	0,8	Nødvendig styrking av tjenesten med egen leder og for økt kapasitet i tjenesten.
Sektorkontoret	3,5	3,5	0	
Sum kunnskap, mangfold og kultur	125,3	133,7	8,4	

Forklaringer til enheter merket med*

Drangedal 10-årige skole (DTS)

Budsjett 2022: Faste stillingshjemler 41,4 årsverk. Lønnsmidler til 48,4 årsverk grunnet midlertidige stillinger på grunn av ekstra elevbehov (med 7/12 virkning). Omstillingskrav iverksatt.

Budsjett 2023: Faste stillingshjemler 44,6 årsverk. Lønnsmidler til 45,8 årsverk derav 1,2 årsverk utgjør midlertidige stillinger på grunn av ekstra behov knyttet til økt mottak av flyktninger.

Drangedal voksenopplæring (VO)

Budsjett 2022: Faste stillingshjemler 3,4 årsverk. Lønnsmidler til 5,7 årsverk. Flere midlertidige stillinger på grunn av to-årig grunnskoleprosjekt. Prosjektet prøver ut tilbudet om grunnskole for voksne i Drangedal i motsetning til tidligere praksis som har vært å kjøpe plasser av voksenopplæringen i Kragerø.

Budsjett 2023: Faste stillingshjemler 3,4 årsverk. Lønnsmidler til 6,3 årsverk derav 2,9 årsverk utgjør midlertidige stillinger på grunn av grunnskoleprosjektet og økt mottak av flyktninger.

Flyktningtjenesten

Budsjett 2022: Faste stillingshjemler 2,5 årsverk. Fra høsten 2022 måtte tjenesten bemanne opp med 0,5 årsverk for å kunne ha nok ressurser til å ivareta et økt mottak av flyktninger.

Budsjett 2023: Faste stillingshjemler 2,5 årsverk. Lønnsmidler til 3,6 årsverk derav 1,1 årsverk er midlertidige stillinger knyttet til økt mottak av flyktninger.

Sektoren har 133,7 årsverk i 2023. Dette er en økning med 8,4 årsverk fra 2022. Dette på grunn av:

- Styrking i PP-tjenesten grunnet store kapasitetsutfordringer og for å ivareta krav om en forsvarlig tjeneste.
- Kroken barnehage har måttet bemanne opp pga økning i barnetall (grunnbemannings- og pedagognorm).
- Kroken skole har økt elevtall/elevbehov.
- Tørdal skule/SFO har økt bemanning grunnet nye behov.
- Drangedal 10-årige skole/SFO har økning i faste hjemler grunnet rettigheter (krav til fast ansettelse etter tre år) og på grunn av samlet elevbehov.

Kommunen har tatt imot 55 flyktninger i 2022 som har medført behov for flere ansatte i våre enheter VO, Flyktningtjenesten og i skole og barnehage i 2022 og 2023. Disse stillingene – som samlet utgjør 5,2 årsverk - er midlertidige og dekkes av tilskuddsmidler.

Budsjettet for barnehager og grunnskoler er bundet opp av bemanningsnormer i skole og barnehage, henholdsvis gjennom lærenorm, pedagog- og bemanningsnorm. Dette er lovpålagte normer som kommunen plikter å følge. Vi følger med på normtallene og dersom det eksempelvis er flere barn som søker plass i barnehagen enn det prognoser tilsier, kan det medføre at vi må bemanne opp for å holde oss innenfor tillatt pedagog- og bemanningsnorm. Det samme bildet gjelder for lærenormen i grunnskole. Det er i hovedsak den største skolen, Drangedal 10-årige skole som vil ha dette som en utfordring. Av et samlet lønnsbudsjett for sektoren (opprinnelig budsjett 2022) utgjør lønnsbudsjettet til våre tre barnehager og tre skoler til sammen over 80%.

Status og utfordringer

Sektor for kunnskap, mangfold og kultur har et netto budsjett på 120 433 000 kroner for 2023.

Sykefravær:

Vi har hatt høyt sykefravær over tid i noen enheter i 2022, og selv om dette er en trend også nasjonalt (gjelder barnehager spesielt, men til tider også skoler/SFO), så er det krevende for tjenestene over tid. For 2023 settes mål for sektor til sykefravær på 6,5 % eller lavere.

Kompetanse:

I skolene i Drangedal er antall årstimer gitt av personale med godkjent utdanning på 99,3 %. Pedagognormen blir ivarettatt i våre tre barnehager. Sektoren arbeider generelt med kompetanseheving for sine ansatte gjennom:

- Etterutdanning - deltakelse på fagkurs/konferanser, deltakelse i nettverkssamlinger og gjennom arbeid i profesjonsfellesskapet ved enhetene
- Videreutdanning - studiestøtte til formell kompetanse
 - o Krav til undervisningskompetanse i ulike fag eller kompetansebehov definert gjennom sektorens satsingsområder. Våre utviklingsplaner er førende for prioritering av studiestøtte til egne ansatte som ønsker videreutdanning.
- Enhetene setter også egne mål for kompetanseheving i sine virksomhetsplaner.
- Krav relatert til pedagog- og lærernorm er førende for vår rekruttering av nye medarbeidere i barnehager og grunnskoler.

Våre tjenester:

Barnehager i Drangedal

Status

På barnehageområdet jobbes det kontinuerlig med god kvalitet på tjenesten. Foreldreundersøkelser i barnehagene understøtter at det gis gode barnehetilbud. Våre tre kommunale barnehager er dyktige innenfor det allmennpedagogiske arbeidet. De ansatte har fokus på å ivareta mangfoldet og det jobbes systematisk for inkludering som forebygger mobbing og utenforskap. De ansatte tilrettelegger og tilpasser hverdagen på best mulig måte

for alles utvikling og trivsel. *Barnehagepolitisk plan 22-24* vedtas sent 2022. Det er også fortsatt søkelys på å utvikle god praksis innenfor forventningene og intensjonen i *Rammeplan for barnehager*.

Utviklingen av spesialpedagogiske hjelpetiltak i barnehage har ikke økt. Barn med vedtak om spesialpedagogiske hjelpetiltak blir ivaretatt gjennom ressurser ved den enkelte barnehage.

Bemanning i kommunale barnehager i Drangedal ligger på 5,1 barn per voksen i 2022. Gjennomsnittlig for hele landet ligger bemanning på 5,6 barn per voksen. I Drangedal går 96,3 prosent av barna med minoritetsbakgrunn i barnehage mot 86,9% nasjonalt.

De kommunale barnehagene oppfyller både pedagognorm og bemanningsnorm slik den er beskrevet i barnehageloven og i forskrift.

Tabellen viser antall barn i våre tre barnehager for barnehageåret 2022-2023. (Pr. 09.11.22.)

Barnehage	Høsten 22	Våren 23
Heirekshaug b.hg	95 barn	98 barn (+ 4)
Kroken b.hg (prognoser maks 52)	58 barn	64 barn
Tørdal b.hg (prognoser på 8-10)	12 barn	13 barn

Utfordringer

Nasjonalt er søknaden til barnehagelærerutdanning synkende. Det er/kan være utfordrende å rekruttere barnehagelærere til ledige stillinger i Drangedal (jfr. pedagognorm).

Omstillingsarbeid gjennom å planlegge for å redusere bemanning i barnehager gir noen særskilte og krevende utfordringer som handler om usikkerhet rundt antall barn i barnehager på kort og lang sikt. Dette er:

- Prognoser knyttet til fødselstall
- Fra- og tilflytting til kommunen og potensielle byggeprosjekter/nye boligområder (jfr. planer i Kroken)
- Andel flyktninger og alderssammensetning på de vi bosetter i vår kommune

Kroken barnehage er et godt eksempel på hvordan antall årsverk/bemanningen øker i løpet av et budsjettår. Kroken barnehage bemannet ned med 1,6 årsverk fra 2019 til 2021 grunnet behov for omstilling og med bakgrunn i et synkende barnetall (42-48 barn). Tabellen over viser at barnehagen vil ha 58-64 barn i barnehageåret 22/23. For å oppfylle normkrav har vi måttet øke bemanningen med 2,6 årsverk. Heirekshaug barnehage, som i budsjettåret 2022 overførte 1 årsverk til Kroken barnehage grunnet nedgang i antall barn, har i november 2022 fått beskjed om at det kan forventes fire nye barn med behov for barnehageplass våren 2023. For å ivareta grunnbemannings- og pedagognormen, må de nå bemanne opp. Dette illustrerer den dynamiske utfordringen sektoren står overfor med henhold til bemanning i våre barnehager og ivaretagelse av lovpålagte normkrav.

Skoler i Drangedal

Status

Våre tre kommunale grunnskoler jobber målrettet med kvaliteten i skolene. Tilstandsrapporten for grunnskoler i Drangedal 2021-2022 bekrefter at dette arbeidet gir positive resultater og trender på ulike parameter. (*Tilstandsrapporten ble politisk behandlet i Kommunestyret 10.10.22*). I følge Kommunebarometeret for 2022 og ifølge Elevundersøkelsen sier eksempelvis 90 prosent av elevene på 7. trinn i Drangedal at de trives godt. Landsgjennomsnittet ligger ifølge FHI på 88,0 prosent. De ansatte har spesielt fokus på trygge og gode læringsmiljø, og *Skolepolitisk plan 21-24* er førende for utviklingsarbeidet. Skolene og de ansatte tilrettelegger og jobber for å tilpasse både læringsmiljøet og opplæringen for elevene. Det er også fortsatt søkelys på å utvikle god praksis innenfor rammene av *Fagfornyelsen* (LK20). Det er anskaffet nye lærebøker og digitale læreverk, og dette er en prioritering som må videreføres. Elevene har nå 1-1 digitalt.

Elever med vedtak om spesialpedagogisk undervisning blir ivaretatt gjennom ressurser ved den enkelte skole. I mange år økte andelen elever som fikk spesialundervisning på nasjonalt nivå, før det kom et par år med nedgang.

Tabellen viser andel spesialundervisning i Drangedal sammenlignet med landsgjennomsnitt, skoleåret 2021-22.

	Andel elever med spesialundervisning (%)	
Klassetrinn	Drangedal	Norge
1. – 4.	7,02	4,92
5. – 7.	8,28	9,22
8. – 10.	10,28	9,82

Trenden for skoleåret 2022-2023 er som i tabellen. Vi fortsetter arbeidet påbegynt i 2021 med *Tiltaksmodellen for grunnskoler*. Denne modellen skal styrke skolene i arbeidet for tilpasset opplæring og på sikt er målet at andel elever med behov spesialundervisning går ned. Fra høsten 2023 skal Drangedal bli med i det nasjonale *kompetanseløftet for spesialpedagogikk og inkluderende praksis*.

Tabellen viser antall elever i våre tre grunnskoler for skoleåret 2022-2023. (Pr. 20.08.22.)

Skolenavn	Trinn 1	Trinn 2	Trinn 3	Trinn 4	Trinn 5	Trinn 6	Trinn 7	Trinn 8	Trinn 9	Trinn 10	Totalt
Drangedal 10-Årige skole	28	21	22	28	30	40	26	50	43	61	349
Kroken skole	8	9	14	16	18	13	12	0	0	0	90
Tørdal skule	4	1	4	3	3	8	6	0	0	0	29
Totalt	40	31	40	47	51	61	44	50	43	61	468

Utfordringer

Omstillingsarbeid gjennom å planlegge for å redusere bemanning i skoler gir noen særskilte og krevende utfordringer som handler om den samme usikkerhet som beskrevet under utfordringer for barnehager:

- Usikkerhet rundt antall elever i skoler på kort og lang sikt og ev. individuelle elevbehov
- Andel flyktninger og alderssammensetning på de vi bosetter i vår kommunen

Begge disse forholdene vil utfordre både i forhold til lærernorm og et eventuelt økt behov for spesialundervisning. Økning av elever med behov for spesialundervisning og spesiell tilrettelegging er noe som generelt utfordrer bemanningskabalen ved skoler.

Bemanningsnormer og lovkrav knyttet til spesialpedagogisk innsats i skoler er med på å binde deler av budsjetttrammen for sektoren og skolene. Handlingsrommet er svært lite, noe som medfører at skoler har liten kapasitet til å løse oppgaver som kommer på toppen. Skolens oppdrag har i tillegg beveget seg mot et økt sosialpedagogisk fokus og arbeid. Komplekse og store utfordringer som psykiske utfordringer, sammensatte diagnoser, skolefravær/skolevegring, omsorgsproblematikk og økning i rusbruk blant ungdom er en negativ utviklingstrend nasjonalt og vi ser og merker denne utviklingen her også. Dette er krevende tematikk og utfordrende å håndtere. Drangedal 10-årige skole melder en bekymring rundt nettopp dette; manglende handlingsrom og manglende kapasitet. Kapasitetsutfordringer i PP-tjenesten våren 2022 og logoped-vakanse høsten 2022 har i tillegg vært utfordrende for skolens oppdrag. I tillegg har det høsten 2022 vært vakanse/manglene kapasitet i samarbeids- og støttetjenester med annen og relevant kompetanse - som miljøterapeut og helsesykepleier (sektor for helse og velferd).

Det er/kan være utfordrende å rekruttere til ledige assistent- eller pedagogstillinger i Drangedal. Dette merkes spesielt ved Tørdal skule.

Demografiutviklingen indikerer en nedgang i barne- og elevtall på sikt. Fødselstall fra helsestasjonen:

- Lite kull født i 2019 (19/20 barn) med skolestart 2025.
- Kullet går opp til 40 født i 2020 med skolestart 2026.
- Kullet går ned til 30 født i 2021 med skolestart 2027.

På hvert trinn (se tabell over) fra 4. til 10. trinn i Drangedal er det skoleåret i 2022-2023 flere enn disse kull-tallene viser fremover. (Prognoser har usikkerhet siden tallene ikke har med til- og fraflytting eller bosetting av nye flyktninger)

Flyktningtjenesten

Status

Drangedal kommune har bosatt 55 flyktninger i 2022. Dette er et imponerende stort antall sett i lys av den totale befolkningen i kommunen og sammenlignet med tidligere års antall bosettinger som har ligget på rundt 10 pr. år. Det er bosatt:

- 6 fra Kongo
- 8 fra Syria
- 8 fra Sudan
- 33 fra Ukraina

Flyktningtjenestens arbeidsoppgaver er organisering av bosettingen, oppfølging, veiledning og koordinering av tjenester flyktningene har behov for i bosettingsfasen og ved behov også utover denne. Flyktningtjenestens ansatte samarbeider tett med andre instanser, enheter og sektorer i kommunen. Videre har flyktningetjenesten ansvar for tildeling, koordinering og oppfølging av deltakere i introduksjonsordningen.

Drangedal kommune v/flyktningetjenesten har i samarbeidsavtale med NAV satt som mål at nyankomne innvandrere skal kunne delta aktivt i samfunnslivet og fungere i ordinært arbeid eller bruke det ordinære utdannings – eller kvalifiseringssystemet, snarest mulig etter bosetting. Videre målsetting er at alle som avslutter introduksjonsprogrammet skal over i arbeid eller utdanning direkte etter endt introduksjonsprogram.

Flyktningetjenesten mottar integreringstilskudd for hver bosatte flyktning. Lønn til flyktningetjenesten dekkes av integreringstilskuddet, og integreringstilskuddet skal videre bidra til at kommunen fører et planmessig og aktivt integreringsarbeid. På grunn av økt bosetting har tjenesten måttet bemanne opp i 2022 og videre for 2023. Disse lønnsutgiftene dekkes også av integreringstilskudd.

Utfordring

- Arbeidsretting av introduksjonsprogrammet
- Tilgang til kompetansehevende tiltak i løpet av introduksjonsprogrammet og etter
- Individuell tilrettelagt opplæring
- Manglende tilbud om videregående opplæring for voksne som har rett på det

Voksenopplæringen

Status

Drangedal voksenopplæring (VO) er en kommunal tjeneste med hovedoppgaven i å undervise elevene i norsk og samfunnskunnskap. I tillegg har VO en spesialundervisningsavdeling.

Høsten 2021 startet Drangedal voksenopplæring opp med et toårig prosjekt som tilbyr grunnskoleutdanning for voksne i kommunen. Grunnskoletilbud for voksne er en lovpålagt tjeneste som kommunen tidligere har kjøpt av Kragerø kommune. Prosjektet skal evalueres våren 2023.

- Elevtall skoleåret 20/21: 30 (kjøpte 7 plasser grunnskole for voksne av Kragerø VO – kostnad på ca. kr. 800 000,-)
- Elevtall skoleåret 21/22: 31 elever totalt, grunnskole 12 (Nissedal kjøper 1 plass)
- Elevtall skoleåret 22/23: 40 elever totalt, grunnskole 18 (Nissedal kjøper 2 plasser)
- Prognose skoleåret 23/24: 30 totalt, 11-12 grunnskole

Voksenopplæringa har som mål at de fleste voksne flyktninger som kommunen bosetter kommer seg videre i arbeid eller utdanning etter to til tre år.

Utfordringer

- Evaluering av det to-årige prosjektet og en vurdering om det fortsatt skal tilbys et grunnskoletilbud for voksne i Drangedal 2023-2024.
- Krevende undervisningssituasjoner grunnet forhold som at mange av elevene har svært liten skolebakgrunn (analfabeter) eller utfordringer med traumer på grunn av opplevelser i sine respektive hjemland.

Kulturskolen

Status

Kulturskolen er en lovpålagt utdanningsinstitusjon som gir undervisningstilbud innen kunstfag til barn og ungdom i Drangedal. Kulturskolen samarbeider med lokale kulturaktører og kommunale tjenesteytere. En av hovedmålsettingene for Kulturskolen er å bidra til å gi et bredere og bedre kulturtilbud til barn og unge i Drangedal. Antall elever ved Kulturskolen har vært stabilt på 69 elever de to siste årene.

Kulturskolen har også ansvaret for UKM (Ung Kultur Møtes), og i tillegg opptrer elever og lærere også på offentlige arrangementer, elevkonserter i Tokestua, konserter på institusjoner og på 17.mai.

Utfordring

- Ved sykefravær er det krevende å finne egnede vikarer.
- Begrenset økonomi/budsjettramme gjør det vanskelig å kunne utvide kulturskolens tilbud utover kurs av kortere varighet. Tjenesten gikk ned 0,2 årsverk i omstilling i 2022. Nåværende bemanning på 2,3 årsverk er et minimum for å opprettholde et godt kulturskoletilbud.
- Ventelister hvert år.

Kulturområdet

Status

Kultursjefen er leder av kulturkontoret og ansvarsområder omfatter et administrativt ansvar for Tokestua, biblioteket og ungdomsklubben/fritidstilbud for ungdom. Målet for kulturkontoret er å være et kulturkontor som bistår kulturlivet i kommunen og som oppleves som medspiller og bidragsyter slik at kulturlivet blomstrer. Kultursjefen arbeidsoppgaver innbefatter også å være kommunens SLT-koordinator, ha kontakt og samarbeid med idrett/lag og foreninger, grendelag og Frivilligsentralen. I tillegg er øvrige kulturformål og kulturvern en del av kulturkontorets mangfoldige og store portefølje

I 2022 ble det også ferdig utarbeidet og vedtatt en *Kulturplan for Drangedal 2022-2030*.

Denne er retningsgivende for kulturarbeidet i kommunen fremover

Tokestua er bemannet med daglig leder og fem små stillinger som totalt utgjør 1,35 årsverk (ned 0,2 årsverk i omstilling til budsjett 2023). Stillingene innebærer å ivareta drift av Tokestua med kinotilbud sammen med andre kulturarrangement og kiosk-tilbud. Konsekvens av omstilling ser vi kan bli å stenge Tokestua helt i sommermånedene.

Drangedal bibliotek har, i tråd med omstillingsvedtak i sektoren, 1 årsverk i 2023.

Hovedoppgave er å tilby bibliotek tjenester for kommunens innbyggere i tråd med Lov om folkebibliotek (Folkebibliotekloven). Videreutvikling og lokalisering av biblioteket for nå- og fremtiden har vært og er under arbeid gjennom plan for samlokalisering med ny ungdomsklubb i det tidligere Coopbygget.

Utfordringer

Det er et behov for en ungdomsklubb i kommunen (noe også ungdata-undersøkelsen fra 2019 og 2021 bekrefter – ungdom oppgir at de savner et sted å treffes). Det gis kommunale tilbud til ungdom i form av aktiviteter i hallen/div. pop-up-arrangementer i hallen og gratis kinotilbud. Få benytter seg av tilbudene. Grender og idrettslag har også noen egne lokale ungdomstilbud. Ved fravær av en ungdomsklubb har ikke ungdommene noe fast tilholdssted, og dette er bekymringsfullt med tanke på problematikk som ensomhet/utenforskap og rus.

Kapasitetsutfordringer: Kulturkontoret har mange og viktige oppgaver med et minimum av ansatte.

Budsjettmessige endringer i 2023

Rammekutt på 1 million kroner er løst ved bruk av fond i sektoren.

Det er økning med 7,74 millioner i forhold til opprinnelig budsjett for 2022.

Hovedforklaringen på dette, er:

- 5,34 millioner i økte lønnskostnader (fast lønn, arbeidsgiveravgift, pensjon)
- 0,6 millioner, styrket bemanning i PPT
- 1,3 millioner, økte strømkostnader
- 0,5 millioner, økte utgifter gjestebarn/gjesteelever

Sektorens drift og tjenester vil alltid være preget av at det kan oppstå uforutsigbare behov.

Dette er beskrevet under *Våre tjenesteområder* og utfordringer. Budsjett blir lagt uten buffere, og dette gjør økonomien i sektoren sårbar. Uforutsigbarhet som påvirker budsjettstyring kan summeres opp i:

- barne- og elevtall som påvirker lovkrav om grunnbemanning og pedagognormer
- gjesteelever i kommunen eller ut av kommunen
- andel barn og elever med spesialpedagogiske tiltak eller spesialundervisning (behov for spesiell oppfølging/assistenter/alternative opplegg m m.)
- bosetting flyktninger generelt

Behov, investeringsbudsjettet:

- Ungdomsklubb (Allaktivitetshuset med samlokalisering ungdomsklubb/ bibliotek/helsestasjon ungdom) er lagt inn med 0 i investeringsbudsjettet 2023.
- 0,5 million er lagt inn i 2023, nødvendige rehabilitering/ENØK-tiltak ved Kroken skole. (Mulig at dette beløpet må opp etter en grundigere utredning)
- 1,35 million, behov for oppgradering/fornyng av IKT-utstyr i sektoren (klasesett, lisenser/Ipad/Elev-PC og smartboardtavler)

Prioriterte strategier med delmål, tiltak og resultatindikatorer.

En robust og bærekraftig kommuneøkonomi som grunnlag for et godt og forutsigbart kommunalt tjenestetilbud			
Nr	Delmål	Tiltak	Resultat-indikator
1.	Ha oversikt og god budsjettkontroll	Følge opp rapportering hvert kvartal ihht internkontrollen.	Gjennomført Mindre enn 1 % avvik
2.	Sektoren jobber videre med langsiktige økonomitiltak og omstilling frem mot 2024.	Ledergruppa i sektoren samlet. Med bakgrunn i planverk, nasjonale lover/føringer og lokale undersøkelser/ tall og prognoser: - se mer på ramme-muligheter pr. enhet - vurdere annen organisering internt og på tvers - vi må vurdere mulige strukturgrep fremover	Forslag utarbeidet. Ledere og ansatte opplever mer forutsigbarhet inn i videre økonomiplanperiode og i eget budsjettarbeid.
3.	Digitalisering	Sektoren må kartlegge utfordringer og behov med henhold til både drift og utvikling. Et hovedfokus vil være på hvordan vi må møte forventninger til digitalisering i barnehager og skolene nedfelt i planverk. Sektoren må også bygge egen fagbasert digital kompetanse.	En utarbeidet digital strategiplan for hele sektoren der roller og ansvar for drift og utvikling av de digitale systemene er klargjort.
4.	Medarbeiderne opplever trivsel og mestring på arbeidsplassen	Gjennomføre tiltak i oppfølgingsplanen etter medarbeiderundersøkelsen, høsten 2022	Gjennomført
5.	Sykefravær likt eller lavere enn måltall	Tett oppfølging	Sykefravær 6,5 % eller lavere

Målrrettet satsing på tiltak som kan bidra til et godt omdømme og en positiv samfunnsutvikling i kommunen			
Nr	Delmål	Tiltak	Resultat-indikator
1.	Alle barn i Drangedal skal oppleve positive fellesopplevelser med andre barn som grunnlag for vennskap og opplevelse av tilhørighet, og som forebygging av krenkelser og mobbing.(se også punkt 2. og 3)	Barnehager og skoler følger videre opp arbeidet for trygge og gode barnehage- og skolemiljø etter <i>Prosjektplan for Læringsmiljøprosjektet 20-23</i> . - Deltakelse på samlinger, fagdager og møter - Barnehager deltar også i kompetansehevingstilbud i regi av ReKomp (Fagmiljø: Universitetet i Sør-øst Norge)	Gjennomførte møter etter sektorens kompetanse- og møteplan Elevundersøkelsen/trivselsundersøkelser Foreldreundersøkelser

	Følge opp arbeidet med mål i Skolepolitisk plan 21-24: Økt læringsutbytte for alle elever. Skolene videreutvikler ny kunnskap i læreplanarbeidet med Fagfornyelsen (LK20)	- Delta i kompetansehevingstilbud i regi av Grenland+-samarbeidet - Gjennom analysekompetanse og arbeid i og med profesjonsfellesskapet definere innsatsområder for kommunen og den enkelte skole	Tilstandsrapport for grunnskoler i Drangedal
	Gjennom kulturarbeid stimuleres det til mangfold, deltakelse, utfoldelse og glede. Kulturavdelingen skal bidra til gode oppvekstsvilkår	Følge videre opp arbeidet med handlingsdelen i Kulturplan 22-30.: - Nye lokaler for ungdomsklubb - Gjennomføre store kulturproduksjoner som involverer barn og unge - Arrangere vinter- og høstferieaktiviteter for barn og unge	Gjennomført
2.	Styrke PP-tjenestens kapasitet til å i større grad kunne arbeide forebyggende og på systemnivå som på sikt reduserer andel barn/elever med behov for spesialpedagogisk hjelp/undervisning	Økt bemanning	Gjennomført
		Relevant kompetanseheving	Gjennomført
		Jobbe systematisk videre etter <i>Tiltaksmodeller</i> for barnehager og skoler	<i>Tiltaksmodellene</i> er den brukte arbeidsmetodikk i kommunen
		Delta i Kompetanseløft for spesialpedagogikk og inkludering (i regi av U.dir. og Statsforvalteren)	Påbegynt
3.	Samhandling og samordning av kommunale tjenester for barn og unge for på den måten å styrke oppfølgingen av utsatte barn, unge og deres familier	Delta aktivt inn i BTI-arbeidet.	BTI er den brukte arbeidsmetodikk i kommunen
		I samarbeid med sektor for helse og velferd bruke veileder fra Helsedirektoratet for å utforme en helhetlig kommunal oversikt og plan	Gjennomført
4.	Styrket arbeid med ivaretagelse av kulturminner	Utarbeide kulturminneplan for kommunen	Plan godkjent i kommunestyret
5.	Alle flyktninger som avslutter introduksjonsprogrammet skal over i arbeid eller utdanning direkte etter endt introduksjonsprogram	Videreutvikle et tett og godt samarbeid mellom de ulike kommunale tjenestene	Alle flyktninger skal ha mottatt de kommunale tjenester som de har krav på.

3.6 Sektor 300 Helse og velferd

Tabellen viser sektorens netto driftutgifter i 2022 og 2023

Sektor 300		Hele tusen kr.	
Ansvarsnr	Navn	Budsjett 2023	Budsjett 2022
1311	Administrasjon	-882	-2 163
13111	Tjenestekontor	7 895	8 185
1313	Andre tiltak	2 127	2 127
1323	Helsesøster/jordm.tjenest	2 651	3 040
13311	Legekontoret	4 475	4 236
13312	Legevakt	1 926	1 782
13313	Kommunelege	727	663
1333	Fysioterapi	1 993	1 893
13341	Psykiatrisk sykepleietjen	5 208	4 361
13342	Dagsenter	58	58
13361	Miljøretta helsevern	130	95
1343	Edruskapsvern	0	0
1350	Enslige mindreårige Flyktninger Skoleveien	507	-235
1351	Barnevern	12 837	10 686
13751	Myrveien Bofellesskap	20 065	19 118
13752	Frisklivssentral	2 845	2 493
13755	Myrveien bofellesskap - avlastning	1 041	1 062
13760	Fellesutgifter Sjukeheimen	-502	5
13763	Drangedal Sjukeheim	25 601	23 635
13772	Lauvåsen skjerma enhet	16 119	15 548
13773	Gudbrandsv. bofellesskap/hjemmehj.	291	290
13774	Ressurskrevende tjenester/BPA	5 980	5 803
13775	Heimesjukepleien	19 450	17 055
13776	Heimehjelp	1 698	1 842
13777	Neslandstunet Bokollektiv	7 537	6 593
13781	Drangedal kommunale kjøkken	3 876	3 585
13997	Uforutsatt	-1 000	80
13999	Reservert lønn Sektor 300	2 850	1 160
Sektor 300	Helse og Velferd	145 503	132 999

Beskrivelse av sektoren

Sektor for Helse og Velferd har ansvar for følgende tjenesteområder:

I tillegg har sektor ansvar for følgende tjenester i interkommunale samarbeid:

- Legevakt
- KAD behandling (kommunal akutt døgnbehandling - somatikk)
- Krisesenteret
- Barnevernsvakta
- Vestmar barneverntjeneste

Årsverk i bemanningsplaner pr. enhet:

Sektor helse og velferd	2022 årsverk	2023 årsverk	Endringer 2022-2023	Merknader endring 2022-2023
Tjenestekontor	4,8	3,8	- 1,0	Omorganisert forvaltning boligsosiale oppgaver. 0,5 årsverk overført til økonomiavdelingen. Innspart 0,5 årsverk.
Felles Sjukeheimen	3,7	3,9	0,2	Styrket renhold 0,2 årsverk
Sjukeheimen	25,0	27,4	0,4	Styrking på kveld, justering av turnus
Lauvåsen	13,9	14,0	0,1	Justering turnus
Gudbrandsveien Bokollektiv	0	0	0	
Heimehjelp	2,7	2,7	0	
BPA/ressurskrevende	7,3	6,6	- 0,7	Bortfall av behov
Neslandstunet Bokollektiv	8,0	8,0	0	
Hvilende nattevakt Neslandstunet, ikke betalt hjemmel	0,8	0,8	0	
Heimesjukepleien Stranna	18,9	18,8	- 0,1	Justering turnus
Kreftsykepleier hjemmesykepleien	0,3	0,3	0	
Drangedal kommunale kjøkken	3	3	0	
Myrveien bofellesskap	20,7	21,1	0,4	Økte behov, finansieres av tilskudd
Avlasting for funksjonshemmede	1,3	1,3	0	
Frisklivssentral	3,2	3,2	0	
Administrasjon	1,2	1,2	0	
Kommuneoverlege	0,4	0,4	0	
Helsesøster/Jordmor- tjenester	4,3	3,45	- 0,85	Miljøterapeutstillingen overføres avdelingen for psykisk helse.
Legekontoret	3,2	3,2	0	
Fysioterapi	2	2	0	
Psykisk helse/rusomsorg	5,6	7,1	1,5	Overføring av miljøterapeutstilling fra skolehelsetjenesten, stillingen økes fra 85 % til 100 % stilling. Nødvendig styrking i avdelingen pga økte behov, 50 % stilling. Finansieres av tilskudd fra Statsforvalter.
Enslige mindreårige flyktninger	0,6	0,5	- 0,10	Omstilling/nedbemannning EMF etter egen plan. Blir faset ut i løpet av 2023.
Sum helse og velferd	132,9	132,75	- 0,15	

Årsverk i bemanningsplan for sektoren er 132,75 årsverk i 2023. Dette er en reduksjon med 0,15 årsverk fra 2022. Prosjektstillinger knyttet til prosjektet «skrøpelige eldre» er tilskudds finansiert, og er ikke regnet med i hjemmelsoversikten.

Sektorens driftsnivå måles i antall årsverk i bemanningsplanene, og det er disse som rapporteres inn, som sektorens årsverk i kapittel 2. Avdelinger med heldøgns bemanning har innført års turnus. I praksis betyr dette at alt kjent fravær, i hovedsak ferieavvikling, dekkes opp av fast ansatte, i en på forhånd lagt turnus for et helt år av gangen. Dette gir mulighet for fast ansatte å få større stillingsstørrelse. Årsverkene for fast ansatte, i hver avdeling, økes på denne måten med rundt 10 % uten at driftsnivået er økt.

Årsverk i avdelinger med års turnus, fordeler seg slik:

Avdeling	Årsverk i bemanningsplan	Årsverk i års turnus
Sjukeheimen	27,4	30,4
Lauvåsen	14,0	15,6
Neslandstunet bokoll. m/hvilende nattevakt	8,8	9,7
Heimesjukepleien m/kreftsykepleier	19,1	21,0
FH-boligen m/avlastning	22,4	25,0
Sum	91,7	101,7

Status og utfordringer

Sektor for helse og velferd har 210 medarbeidere og ledere fordelt på 143 stillingshjemler, med et netto budsjett på 145 millioner kroner.

Sykefravær:

Sykefraværet i sektoren skal være på linje med landsgjennomsnittet for vår bransje, eller lavere. For 2023, settes mål for sektor til fravær på 8,5 % eller lavere.

Kompetanse:

KOSTRA-tall viser at det er 83,1 % av ansatte i pleie og omsorgstjenesten i Drangedal kommune, som er fagutdannet. Det er betydelig høyere enn landsgjennomsnittet på 78,3 %. I følge Helsedirektoratet er kompetanse og kompetanseutvikling et av våre sterkeste kort for å møte fremtidens utfordringer på en god måte. Sektoren utarbeider årlige kompetanseplaner, og har en politisk vedtatt kompetanseprofil. Denne er førende for vår rekruttering av nye medarbeidere, og prioritering av studiestøtte til egne ansatte, som ønsker videreutdanning.

Drangedal kommune oppfyller kompetansekravet nedfelt i helse- og omsorgstjenesteloven, med ett unntak; Kommunen har ikke psykologkompetanse. Arbeidet med å løse dette, må fortsette i 2023.

Heltid/deltid:

I Drangedal kommune har vi satt oss som mål at ansatte skal ha stillingsstørrelser, så nært opptil ønsket stillingsstørrelse som mulig. Sektoren har arbeidet systematisk med dette siden 2016, med årlige kartlegginger av medarbeidernes ønsker. Innføring av års turnus i alle avdelinger med heldøgns bemanning har vært sektorens hovedstrategi for å nå målet.

Ved å jobbe målrettet, skal vi se at andelen ufrivillig deltid beveger seg nedover, og andelen fulltidsansatte skal bevege seg oppover. Årlig status rapporteres i årsmeldingen.

Våre helse – og velferdstjenester:

Helsestasjon og skolehelsetjeneste har blitt styrket de siste årene.

Tilstedeværelse ved skolene er styrket. Tjenesten er prioritert for satsingen rundt trygge oppvekstforhold for barn og unge i Drangedal, og er en viktig medspiller i bedre tidlig innsats gjennom tverrfaglig samarbeid. Fra 2023 er miljøterapeutstillingen overført fra skolehelsetjenesten til avdelingen for psykisk helse. Stillingen er i denne forbindelse utvidet fra 85 % til 100 %. Dette gir muligheter for at tjenesten også kan følge opp ungdom etter avsluttet skolegang i 10. klasse, og være tilgjengelig for oppfølging utover skoleruta i løpet av året.

Barnevernet vårt drives som et interkommunalt samarbeid, Vestmar barneverntjeneste, med Kragerø som vertskommune. Tjenesten har hatt store utfordringer med å overholde frister i undersøkelsessaker. Det er lagt ned en målrettet innsats for forbedring av dette, og tjenesten har ikke hatt fristbrudd hittil i år. Fra og med 2022, er en ny barnevernreform innført, og det har medført mer ansvar til kommunene. Det ligger også til grunn at kommunenes egenandel ved bruk av institusjonsplasser har økt betraktelig. Drangedal kommune er i den situasjonen at vi har institusjonsplasseringer, som løper, også over i 2023. Dette medfører 2,2 millioner i økte utgifter for 2023.

Kommunen har samarbeidet tverrsektorielt gjennom «*Bedre Tverrfaglig Innsats*», tverrsektoriell handlingsveileder og en ny tiltaksmodell. Dette er kommunens innsats for å komme barnevernreformen i møte, som en oppvekstreform. Ny barnevernlov setter krav til kommunene, om utarbeidelse av en overordnet plan for å forebygge omsorgssvikt og atferdsvansker. Planen skal godkjennes av kommunestyret. Arbeidet med planen er iverksatt senhøsten 2022, og vil bli fremmet for politisk behandling våren 2023.

Fastlegesituasjonen i landet er under press. I Drangedal er vi i den heldige situasjonen at alle legehjemlene er besatt. Gjennom samarbeidsmøter med legene, har det kommet fram et behov for ytterligere styrking av legetjenesten, med en femte fastlegehjemmel. Arbeidsoppgavene for fastleger øker stadig i omfang, og legene her ønsker å redusere listelengdene sine. Det er avsatt midler til ombygging for et femte legekantor i budsjettet for 2023. Fastlegeordningen i Drangedal er organisert slik at fastlegene er privatpraktiserende. Det innebærer at kommunen ikke bærer lønnskostnader for legene, utenom det som er av lovpliktige kommunale oppgaver. Det kan bli aktuelt å vurdere andre løsninger i forbindelse med rekruttering. Dette vurderes i løpet av 2023.

Pleie- og omsorgstjenestene er i endring og utvikling.

Drangedal kommune har et uttalt mål om at tjenestene våre skal bygge opp under å kunne bo lengst mulig i eget hjem. Fra og med 2022, ble antall plasser med heldøgns omsorg redusert med 10 plasser. Det var usikkert, hvordan dette ville virke inn på tjenestene våre. Erfaringen er at kommunen fortsatt har god kapasitet på heldøgns omsorg, og antall utleide institusjonsplasser er økt fra 4 til 6 plasser i løpet av året. Dette videreføres i 2023, og sektorens rammekutt på 1 million kroner, er tenkt løst ved utleie av flere plasser.

Framtida kommer fort på oss, og som forberedelse til økt antall eldre, og forventet økt behov for heldøgns omsorgsplasser, er sektoren i dialog med Drangedal Boligstiftelse om utbygging ved Neslandstunet Bokollektiv, med ytterligere 3 leiligheter. Det kan bli aktuelt å realisere

dette, allerede i 2023. Økt kapasitet ved Neslandstunet, forutsettes løst, uten økte driftsutgifter.

Styrking av hjemmesykepleien fra og med 2022, videreføres. Det er gjennomført tidsregistreringer i flere perioder, i 2022. Registreringene viser en maksimal utnyttelse av tilgjengelige ressurser, og svært god organisering av tjenesten. Neste år prioriteres det å ta i bruk velferdsteknologi mer systematisk overfor hjemmeboende pasienter. Budsjettet tar høyde for iverksetting av elektroniske medisindispensere hos hjemmeboende.

Tidligere kommunestyrevedtak forutsetter at sektoren skal vurdere større integrasjon av hjemmetjenester, ved å slå sammen hjemmesykepleie, hverdagsrehabilitering og psykisk helse og rusomsorg, til en felles tjeneste. Slik organisering har vært drøftet i sektoren. I forhold til å skape bedre sammenheng i tjenestene, sikre bedre koordinering mm, er sektorens foreløpige konklusjon, at en samlokalisering med godt tilrettelagte lokaler, vil være den mest tjenlige veien å gå. Slike lokaler er ikke tilgjengelige i dag, og behovet spilles inn i forbindelse med utviklingsprosjektet for området ved Doktormyra.

Utviklingsprosjektet «skrøpelige eldre», har fått tilskuddsmidler fra Statsforvalteren også i 2022. Prosjektet har god framdrift, og det beregnes en utprøvningsperiode på to år, før en kan vurdere effekten av denne måten å arbeide på. Det blir søkt tilskuddsmidler også i 2023. Systematisk oppfølging og tidlig innsats overfor innbyggere med demensdiagnose, er et delprosjekt av hovedprosjektet. I løpet av 2023, blir det planlagt etablering av et dagbehandlingstilbud for denne målgruppen.

Regjeringen har i løpet av 2022, etablert ny tilskuddsordning for kommunalt rusarbeid. Kommunen er tildelt 750 000,- kr for 2023. Dette blir brukt til å finansiere 50 % stilling, som har vært overforbruk i avdelingen, styrking av miljøterapeutstillingen med 15 % og engasjering i en 40 % prosjektstilling, for generelt økt behandlerkapasitet. *Avdelingen for psykisk helse og rusomsorg*, har periodevis større etterspørsel etter tjenester, enn det ordinære ressurser tilsier. Ved inngangen til 2023, tar avdelingen i bruk et elektronisk samhandlingsverktøy, som baserer seg på aktiv tilbakemelding fra pasientene underveis i et behandlingsforløp. Hensikten med verktøyet er at oppfølgingen skal bli så målrettet, og individuelt tilpasset, som mulig.

Boligforvaltning:

Området er komplekst og tverrfaglig, med flere aktører på eier- og driftssiden. Det er gjennomført en gjennomgang av organisering av arbeidet i 2022. Kommunedirektøren har administrativt besluttet endringer som er anbefalt i en sluttrapport, og ny modell for forvaltning av oppgavene, er iverksatt. Dette har blant annet resultert i reduksjon med 100 % stilling ved bolig/tjenestekontoret, der 50 % stilling er overført til økonomiavdelingen for ivaretagelse av merarbeid i avdelingen. Resterende 50 % stilling, er faset ut/spart inn.

Kommunestyret har bestilt en gjennomgang, og forslag om alternative modeller for hvordan den totale boligmassen, kommunen disponerer, kan organiseres i fremtiden. Denne saken følges opp, også i 2023.

Småhus – prosjektet

I samarbeid med Drangedal Boligstiftelse, ble det i 2022, tatt initiativ til etablering av frittstående «småhus» på Tippen-området. Dette er planlagt som kommunalt tildelte

utleieboliger, og en bærekraftig finansiering, vil være avhengig av tilskudd fra Husbanken. Tilskuddsposten fra Husbanken var tom, når Boligstiftelsen og kommunen, var klar til å sende søknad om tilskudd. I forslag til statsbudsjett for 2023, er tilskudd til utleieboliger, fjernet. Småhus etablering, er derfor satt på vent, inntil videre.

«Leve hele livet» – en kvalitetsreform for eldre:

Regjeringen har besluttet innsatsperiode 2019 – 2023, for reformarbeidet. I løpet av 2021, har kommunestyret fattet vedtak om en handlingsplan for oppfølging av reformen. Sektor har hovedansvar for dette. Planen har utløst tilskudd til to viktige prosjekter, der kommunen har behov for å utvikle system for bedre tjenester:

1. Skrøpelige eldre, hvordan identifisere skrøpeligheit hos eldre, med mål om riktige tjenester til rett tid.
2. Pårørendestøtte, utarbeide en plan for helhetlig og systematisk pårørendestøtte i Drangedal kommune.

Prosjektet «pårørendestøtte» er ferdigstilt i løpet av 2022, og har resultert i en overordna plan for pårørendestøtte i Drangedal kommune. Fokus i 2023, er at tiltak i planen implementeres godt ute i avdelingene.

Prosjektet «skrøpelige eldre», er i gjennomføringsfase fra høsten 2022, og er beregnet å løpe i to år. Det blir søkt tilskudd for dette, også i 2023.

Planen for Leve hele livet, beskriver også behovet for å utvikle sentrumsnære, alternative og gode boformer, som er bygd på prinsipper for aldersvennlige lokalsamfunn. Eldrerådet har spesielt pekt på området ved Doktormyra/Lindheim eiendommen, som svært aktuelt for god boligutvikling. Forprosjekt for dette utviklingsarbeidet er igangsatt høsten 2022, og videreføres i 2023.

Overordna plan for helse og velferd, 2018 – 2027:

Det er besluttet en handlingsdel med 65 tiltak for å følge opp planen. Da prosjektene som er en del av oppfølgingen av eldreforhøvet, også sammenfaller med innsatsområder i helse- og velferdsplanen, er det ikke prioritert ytterligere tiltak i 2023.

Budsjettmessige endringer i 2023

Drift videreføres på likt nivå, som i 2022. Rammekutt på 1 million kroner, er tenkt løst ved økt utleie av institusjonsplasser.

Det er økning med 12,5 millioner i forhold til opprinnelig budsjett for 2022.

Hovedforklaringen på dette, er:

- 9,4 millioner i økte lønnskostnader (fast lønn, arbeidsgiveravgift, pensjon og kveld/helgetillegg)
- 2,2 millioner, økte kostnader barnevern (institusjonsplasser)
- 0,7 millioner, økte strømkostnader

Sektorens drift vil alltid være preget av at det kan oppstå omfattende, uforutsigbare behov. Dette gjelder både helse- og omsorgstjenester og barneverntjenester. Budsjett blir lagt uten buffere, og dette gjør økonomien i sektoren sårbar.

Behov, investeringsbudsjettet:

- 1 million kroner, nødvendige utbedringer Stemmeveien 6. Jordmor kontor, ombygging til et 5. legekantor, nødvendig utbedring kommunalt kjøkken
- 800 000,- kr, innkjøp 2 biler til hjemmetjenesten – fortrinnsvis el biler.
- 100 000,- kr, utbedre garderobeforhold i Myrveien bofellesskap

Prioriterte strategier med delmål, tiltak og resultatindikatorer.

En robust og bærekraftig kommuneøkonomi som grunnlag for et godt og forutsigbart kommunalt tjenestetilbud			
Nr	Delmål	Tiltak	Resultat-indikator
1.	Ha oversikt og god budsjettkontroll	Følge opp rapportering hvert kvartal ihht internkontrollen	Gjennomført Mindre enn 1 % avvik
2.	Benytter tilgjengelige tilskuddsordninger, som støtter opp under ønsket utviklingsarbeid	Følger opp rapportering og søknader på følgende: • Kompetansetilskudd • Innovasjonsprosjekt «Skrøpelige eldre» • Styrke skolehelsetjenesten • Kommunalt rusarbeid • Særskilte behov, IMDI	Antall søknader innvilga. Sum tilskudd mottatt.
3.	75 % av sektorens ansatte har ønsket stillingsstørrelse	Års turnus	Reduksjon i andel ansatte som har ufrivillig deltid ned til 25 %.
4.	Medarbeiderne opplever trivsel og mestring på arbeidsplassen	Gjennomføre tiltak i oppfølgingsplanen etter medarbeiderundersøkelsen, høsten 2022	Gjennomført
5.	Sykefravær likt eller lavere enn måltall	Tett oppfølging	Sykefravær 8,5 % eller lavere
6.	Har kartlagt behov for rammeøkninger i tråd med demografisk utvikling	Vurdering inn i økonomiplanperioden	Gjennomført

Målrettet satsing på tiltak som kan bidra til et godt omdømme og en positiv samfunnsutvikling i kommunen			
Nr	Delmål	Tiltak	Resultat-indikator
1.	Trygg oppvekst	Følge opp barnevernsreform	Gjennomførte møter med barnevernet – tiltak iverksatt
		Aktiv deltagelse i BTI	BTI er den brukte arbeidsmetodikk i kommunen
		Plan for å forebygge omsorgssvikt og atferdsvansker	Plan politisk vedtatt
		Sikre psykologkompetanse i kommunen	Samarbeid om tilgang på kompetanse etablert

		Utvide miljøterapeutstilling og funksjon til også å gjelde eldre ungdom, stilling overføres psykisk helse	Gjennomført
2.	Aktive eldre	Eldrereformen «Leve heile livet»	Gjennomført ihht planen
		Utvikle Doktormyra i tråd med prinsippene for aldersvennlige lokalsamfunn	Arbeid iverksatt
		Innbyggerundersøkelse om framtidige boligønsker	Gjennomført
3.	Forsvarlige helse- og omsorgstjenester	Implementere internkontrollprosjektet i daglig drift	Iverksatt og gjennomført
		ROS analyser m/tiltaksplan	Gjennomført
		Bli bedre på intern samhandling og koordinering	Gjennomført
4.	Nødvendig ivaretagelse av pårørende i alle aldre	Implementere plan for pårørendestøtte i alle avdelinger	Gjennomført
5.	Sårbare eldre identifiseres og får rett hjelp til rett tid	Prosjekt: Skrøpelige eldre, videreføres	Iverksatt
6.	Systematisk oppfølging av innbyggere med demensdiagnose	Del av innovasjonsprosjektet «skrøpelige eldre»	Iverksatt
7.	Digitalisering	Følge opp og utnytte mulighetene i allerede etablerte fagsystemer. Systematisk innføring av velferdsteknologi Ta i bruk systemer for digital innbyggerdialog Bygge kompetanse i egen organisasjon og avklare roller og ansvar for drift mellom faglinja og ITG.	Gjennomføres fortløpende Gjennomføres fortløpende Planlagt Rekruttert personell med kompetanse. Ansvars- og rollebeskrivelse utarbeidet og gjort kjent i sektoren.

3.7 Sektor 400 Bygg, eiendom og kommunalteknikk

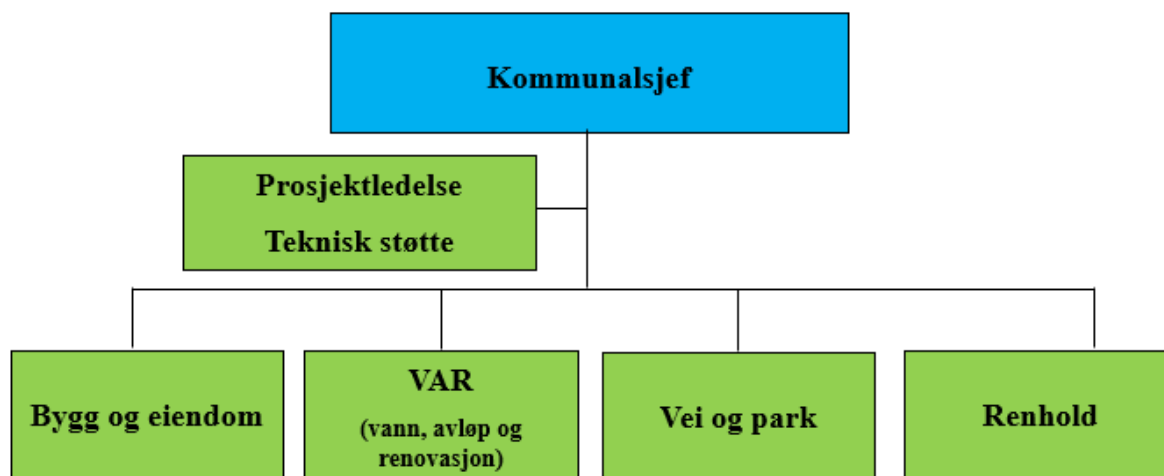
Tabellen nedenfor viser sektorens netto driftsutgifter i 2022 og 2023.

Merk at for sektor 400 er det betydelige inntekter i form av avgifter.

Sektor 400		Hele tusen kr.	
Ansvarsnr	Navn	Budsjett 2023	Budsjett 2022
11231	Prosjekt eiendomsskatt	267	186
1412	Gautefall Biathlon	753	466
1413	Fjernvarme	-55	-726
1414	Bygg og eiendomsforvaltning	316	292
1511	Ledelse og administrasjon	2 833	2 229
1512	Administrasjonsbygg	1 336	1 082
1514	Kart og oppmåling	-232	714
1521	Andre tilt.på boligsekt.	210	210
1522	Andre kommunale bygg	269	269
1531	Kommunale veier	5 961	5 316
1532	Vei- og gatelys, trafikk sikring	198	241
1533	Private veier	201	201
1543	Drift av friluftsområder	540	362
1562	Produksjon av vann	3 226	2 603
1563	Distribusjon av vann	-12 854	-10 699
1565	Avløpsrensing	4 821	3 792
1566	Avløpsnett	-13 155	-10 794
1567	Renovasjon og slam	-563	-328
1568	Feiervesen	-226	-99
1569	Brannvesen	5 625	5 258
1570	Renhold	9 379	7 092
15997	Uforutsatt	-500	400
15999	Reservert lønn Sektor 400	480	194
Sektor 400	Bygg,eiendom og kommunalteknikk	8 829	8 259

Beskrivelse av sektoren

Organisering:

Stillinger:

For 2023 er det budsjettetert med 35,83 faste årsverk/hjemler fordelt på 37 ansatte. I oversikten under vises budsjetterte årsverk ved inngangen av året.

Sektor 400	2023	2022	2021
Ledelse, adm. og prosjekt	3,75	2,50	2,00
Bygg og Eiendom	7,40	7,65	7,75
Vei og Park	5,00	4,25	4,25
Vann, Avløp og Renovasjon	6,00	5,50	6,00
Renhold	13,68	13,68	12,18
Budsjettert årsverk totalt	35,83	33,58	32,18

De to siste årene er sektoren styrket innenfor prosjektledelse og renhold dels ved interne omprioriteringer samt ny stillingshjemmel som «Prosjektleder».

I budsjett for 2023 er det prioritert å styrke sektoren med nok ressurser innenfor vann- og avløpsområdet.

Kostnadsutviklingen på varer og tjenester innenfor teknisk sektor er generelt betydelig høyere enn utviklingen i budsjetttrammene. Dette gjør at vi må se på alternative løsninger i forhold til lavere andel innkjøp/innleie av konsulenter og entreprenører og videre hva som vil være riktig dimensjonering av egne personellressurser i årene som kommer.

Avdelinger og fagområder:

Ledelse, administrasjon og prosjekt

Omfatter kommunalsjef og tekniske støttefunksjoner innenfor sektorrelaterte oppgaver som sektorledelse, budsjett/økonomi, HR, gebyrer, e-skatt, internkontroll og prosjektledelse.

Bygg og eiendom

Avdelingen har fagansvar for forvaltning, drift, vedlikehold og utvikling innenfor områdene geodata, oppmåling, kommunale bygg og eiendommer. Avdelingen har også ansvar for å gjennomføre utvalgte investeringstiltak.

VAR (vann, avløp og renovasjon)

Avdelingen har fagansvar for forvaltning, drift, vedlikehold og utvikling innenfor områdene kommunalt vann og avløp og forvaltningsansvar for kommunal renovasjon. Avdelingen har også ansvar for å gjennomføre utvalgte investeringstiltak.

Vei og park

Avdelingen har fagansvar for forvaltning, drift, vedlikehold og utvikling innenfor områdene kommunale veier samt park og friluftsområder inkludert Gautefall Biathlon. Avdelingen har også ansvar for å gjennomføre utvalgte investeringstiltak.

Renhold

Avdelingen har fagansvar for forvaltning, drift, vedlikehold og utvikling innenfor området renhold av kommunale bygninger med unntak av utvalgte bygg som andre sektorer tar ansvar for selv.

Investeringsprosjekter

Sektor 400 ved kommunalsjef har ansvar for rollen som prosjektansvarlig i forhold til vedtatte investeringsprosjekt. Sektoren har ansvar for å engasjere intern eller ekstern prosjekt- og byggeledelse og planlegge, prosjektere og gjennomføre utbyggingsprosjekter i tråd med kommunestyrets vedtak.

Sektoren «kjøper» noen tjenester gjennom interkommunale samarbeid. Stillinger som går inn som en del av interkommunalt samarbeid, der andre kommuner er vertskommune, går ikke fram av årsverksoversikten. For sektor 400 dreier dette seg om:

- VA-Gautefall (Nissedal kommune)
- Grenland brann og redning (GBR IKS)
- Indre Agder og Telemark avfallselskap (IATA IKS)

Status og utfordringer

Sykefravær i sektor

Målsetting for sektoren er 4,5% eller lavere. I 2022 ser sykefraværet i sektoren ut til å kunne ende på ca. 4,5 %. Det er ikke lagt inn ekstraordinære tiltak for sykefraværarbeid i 2023.

Bygg og eiendom

- Rammen for utgiftsbudsjettet til bygg og eiendomsavdelingen reduseres med 2% fra 2022 til 2023.
- Faglig sett er utviklingen bekymringsfull sett i lys av at vedlikeholdsetterslepet på kommunale bygg øker og bygningskapitalen forringes år for år. Budsjettrammene til drift og vedlikehold av kommunale bygg har ikke fulgt prisveksten de siste årene og dermed er drifts- og vedlikeholdsbudsjettet for kommunale bygg reelt redusert hvert år

med ca. 0,3 mill. kr. I praksis vil dette si at vedlikeholdet av skoler, barnehager, sjukeheim mfl. reduseres med ca. 300 000 kr hver år.

- Overordnet plan for kommunale bygg er noe forsinket som følge av mangel på personellressurser. Uavhengig av denne planen arbeides det med tiltak i forhold til energisparing.
- Fokus mot selvkostområdet oppmåling slik at gebyrnivå dekker faktiske kostnader. Det vil i 2023 ikke være ressurser til økt oppgavevolum med dagens bemanning. Dette er et fagområde som vi anser at sektoren er kritisk sårbar ved bortfall av personalressurser.

VAR (vann, avløp og renovasjon)

- Det holdes særlig fokus mot selvkostområdene vann, avløp, renovasjon og slam slik at gebyrnivå dekker faktiske kostnader.
- Drangedal kommune har fått pålegg av Mattilsynet om og utarbeide en vedlikeholdsplan som skal være «tilstrekkelig ambisiøs, og skal følges». Det er også kommet pålegg om det samme fra Fylkesmannen med krav om separering av avløpssystemer og fremmedvann, takvann og overvann. Dette for å minske uønskete overløp og dårlig rensing på grunn av innlekk. Disse påleggene stiller større krav til ressursomfang enn det VAR-avdelingen råder over.
- VAR-avdelingen er underdimensjonert i forhold til dagens driftsoppgaver og har ikke ressurser til økt oppgavevolum med dagens bemanning. Dette er fagområder som vi anser at sektoren er kritisk sårbar for eksempel ved bortfall av personalressurser. For å møte påleggene fra overordna myndigheter er det lagt inn en økning med to årsverk i budsjett for 2023. Videre må det utredes hvordan sektoren som helhet skal møte økende myndighetskrav og kostnadsvekst.
- Det arbeides med gjennomføring av oppgradering av gamle VA-anlegg. Arbeidet er prioritert i investeringsbudsjettet for 2023 og er planlagt videreført årlig til planen er gjennomført. Det ble i 2020 utarbeidet foreløpig rapport om tilstandsvurdering av alle VA kummer (Utenom Gautefall og noe på Neslandsvatn og Bjønnåsen).
- Det vil også være fokus på digitalisering slik som oppgradering av driftskontroll og overvåkning, samt arbeidet med å redusere lekkasje fra vannforsyningen.
- Det er et mål å tilstrebe stabile kommunale avgifter for abonnentene gjennom å arbeide målrettet med strategi og tiltak for å oppnå god balanse innenfor selvkostområdene og få flere kunder på våre kommunale VA-anlegg. Dette vil gi potensial for utvikling og forutsigbare avgifter på vann og avløp.

Vei og park

- Budsjettrammen for drift og vedlikehold av kommunale veier og bruer øker med 2% fra 2022 til 2023. Dette er dessverre alt for lavt til å møte kostnadsveksten i markedet som viser at kostnadene til vinterdrift som kommunen har kommende vinter har steget med 16,7% i løpet av 2022. Kostnadsutviklingen gjør at sektoren må se på alternative løsninger i forhold til vinterdrift i årene som kommer. Nye vinterdriftskontrakter er planlagt lyst ut høsten 2023.
- Grunnet nedprioritert vedlikehold på veier og bruer gjennom flere år viser tilstandsrapporter at det er påkrevd å prioritere større utbedringsarbeid i årene som kommer. Mindre utbedringer er påbegynt som å legge nye stikkrenner og grøfterensk, samt grusing. Bruene er ofte det svakeste punktet på en vei som også blir styrende for aksellast og totallast. Det er behov for å lage en langsiktig overordnet plan for vedlikehold og ansvar for kommunale veier.

- De fleste av våre kommunale veier er etablert på dårlig grunn, tidligere «kjerreveier». Som en konsekvens av manglende vedlikehold og utbedringer ser vi nå oftere at vi må vurdere nedsatt aksellast og total last. Dette er svært utfordrende for mye av næringslivet i kommunen.
- Alle eksisterende skilt langs kommunale veier er innsisert. Det er nå behov for utskiftning/supplering av manglende og evt. feil skilting. Dette arbeidet kan ikke prioriteres pga. manglende budsjettramme.
- Klimaendringer gir utfordringer i drifta. Vi ser en trend i forhold til økende driftskostnader år for år og at «ekstremværet» spiller en økende rolle i forhold til total drifts- og vedlikeholdsbehov. I budsjettet ligger det kun inne aktivitetsnivå til å møte et «normalt»-klima. Økning i uønskede hendelser relatert til klima gir store utfordringer med å sikre viktig infrastruktur i samfunnet.
- Det er utarbeidet egen plan for daglig drift og vedlikehold. Hovedplan for kommunale veier er forsinket som følge av mangel på personell.

Renhold

- Rammen for utgiftsbudsjettet til renholdsavdelingen øker med 5,4% fra 2022 til 2023. Dette mener vi er tilstrekkelig for å møte lønnsvekst og kostnadsveksten i markedet.
- Behovet for renhold styres etter aktiviteten i alle sektorene i kommunen. Det er fokus på utførelse av renhold etter standard Insta800. Dette videreføres også som fokusområde i 2023.
- Renholdsavdelingen er tilbake til «normalt» renhold etter covid 19. Renholdsavdelingen har 15 fast ansatte på de ulike områdene våre. Det er nå 11 (mot 7 i 2021) ansatte i 100% stilling, noe som positivt og gir bedre oversikt og kontroll på renholdet.
- Det er tidligere ikke lagt inn midler til å kjøpe nye maskiner (drift), slik som vaskemaskiner, gulvmaskiner mm. I driftsbudsjett for 2023 er det lagt inn en økning på 100 000 kr til utskifting av maskiner og utstyr. Det ikke budsjettet med bruk av vikarer og ekstrahjelp.

Investeringsprosjekter

- Sektoren har stor fokus på planlegging og gjennomføring av vedtatte investeringstiltak. Det ble i 2020 gjennomført forvaltningsrevisjon ift. planlegging og gjennomføring av investeringsprosjekter. Anbefalinger fra denne revisjonen følges opp og implementeres i nye prosjekter bla. ved bruk av prosjekthåndboka for investeringsprosjekter i Drangedal kommune.
- Sektoren har lagt inn en økt satsing på planlegging, ledelse og gjennomføring av investeringsprosjektene. I 2023 skal sektoren skal gjennomføre investeringer for mellom 65-90 mill. kr fordelt på ca. 25-30 ulike prosjekt. Som en enkel regel bør det settes av ett årsverk til prosjekt-/byggeledelse pr. ca. 10 mill. investering. Dette avhenger av kompleksiteten i prosjektporteføljen. For å styrke gjennomføringsevnen av prosjekter har sektor 400 tilsatt prosjektleder i 2022. I tillegg til egne ressurser må det påregnes innleie av ekstern prosjekt/byggeledelse for å gjennomføre investeringsprosjektene.

Prioriterte strategier med delmål, tiltak og resultatindikatorer.

En robust og bærekraftig kommuneøkonomi som grunnlag for et godt og forutsigbart kommunalt tjenestetilbud		
Delmål	Tiltak	Resultat-indikator
Ha oversikt og god budsjettkontroll	<i>Tilpasse sektorens driftsnivå til økonomiske rammer og behov.</i>	Gjennomført Budsjett Regnskap
	<i>Implementere internkontrollprosjektet i daglig drift</i>	
Gjennomføre vedtatt investeringsprosjekter i tråd med budsjett	<i>God planlegging og gjennomføring av investeringsprosjekter jfr prosjekthåndboka.</i>	Gjennomførte prosjekter innen frist og budsjett
God forvaltning av bygg- og veier	<i>Utarbeide overordna planer for bygg og veier</i>	Planutkast ferdig
Utvikle en kompetent organisasjon som kan levere gode tjenester	<i>HMS og IA arbeidet skal være en integrert del av den daglige driften</i>	Sykefravær lavere enn 4,5 %
	<i>Sikre rekruttering med nødvendig kompetanse</i>	Gjennomført
	<i>Gjennomføre medarbeiderundersøkelse</i>	Oppfølgingsplan utarbeidet
	<i>Slutføre IK-prosjekt i sektor med mål om å bla. kartlegge risiko</i>	Ferdigstilt ROS-analyse
	<i>Bygge IT-kompetanse som kan bidra til både å vedlikeholde sektorens eksisterende fagsystemer, og til digitalisering av nye oppgaver</i>	Rutinebeskrivelse for drift av egne systemer etablert. Gjennomført kompetanseheving og digitaliseringsprosjekter.

Målrettet satsing på tiltak som kan bidra til et godt omdømme og en positiv samfunnsutvikling i kommunen		
Delmål	Tiltak	Resultat-indikator
Oppfølging av gjennomførte forvaltningsrevisjoner innen investering og innkjøp.	<i>Bidra til å gjennomføre nye prosjekter kostnadseffektivt og med god kvalitet</i>	Gjennomførte prosjekter innenfor budsjett og tidsplan uten vesentlige avvik.
	<i>Iverksetting av nødvendige rutiner for oppfølging av revisjonsmerknader</i>	
Effektiv forvaltning av egen infrastruktur innen veg, bygg og VA	<i>Levere tjenester i kommunen på en effektiv måte med god kvalitet gjennom fokus på tjenstedesign og -utvikling.</i>	Gjennomført Brukerundersøkelser
Etablere en bærekraftig infrastruktur innen VA i tråd med føringer i kommunedelplanen og pålegg fra staten.	<i>Gjennomføre full utbygging av vann og avløp på Gautefall. Følge opp prosjektet med bygging av nytt felles renseanlegg i Nissedal.</i>	Gjennomført i tråd med budsjett og vedtatt framdrift
Bidra til utvikling av vedtatt boligpolitikk for kommunen	<i>Bidra til å etablere attraktive boligtomter som er klare til bygging når ny E18 kommer.</i>	Antall tomter som er byggeklare.

Budsjettmessige endringer i 2023

Ledelse, administrasjon og prosjekt		Netto
Ansvar 1511 Ledelse, adm. og prosjekt	Utgiftsbudsjettet (inkl. lønnsoppgjør) øker ca. 1,2 mill. kr. fra 2022 til 2023, blant annet som følge av helårseffekt ny prosjektlederstilling. Inntektskravet øker fra 420 000 kr. i 2022 til 1,1 mill. kr. i 2023.	Økt med 604 000
Ansvar 1568 Feiing	Lagt inn budsjett for å dekke selvkost inkl. interne kostnader på sektor.	Redusert med 127 000
Ansvar 1569 Brannvesen	Overføring til GBR IKS økes med 367 000 kr. (ca. 7%) iht. ny justering.	Økt med 367 000
Ansvar 15997 Uforutsett	Her er lagt inn innsparingskrav 0,5 mill. kr. ift. total ramme på sektor. Innsparing søkes oppnådd ved å senke kostnader og øke inntekter gjennom året.	Redusert med 900 000
Ansvar 1413 Fjernvarme	Budsjettøkning 670 000 som skyldes økte driftskostnader.	Økt med 670 000
Bygg og eiendoms avdeling		
Ansvar 1414 Bygg og eiendom	Lønnsutgiftene øker med 122 000 kr. (3%). Utgiftsbudsjett til innkjøp av varer og tjenester reduseres med 115 000 kr. (2%). Det er budsjettert redusert inntektsramme med 955 000 kr. som følge av reduserte husleieinntekter.	Økt med 25 000
Ansvar 1514 Kart og oppmåling	Lønnsramme i budsjettet er korrigert fra 1,8 mill. kr. i 2022 til 0,8 mill. kr. i 2023 da en stilling er satt vakant inn til videre. Inntektskravet ift. gebyrinntekter er på 1,4 mill. kr. som er det samme som i 2022.	Redusert med 946 049
Ansvar 1512 Adm.bygg	Budsjettøkning 255 000 skyldes strøm.	Økt med 255 000
Vei og park avdeling		
Ansvar 1531 Kommunale veier	Budsjettøkning 581 000 kr. pga. årsverk flyttet internt og lønnsoppgjør. I tillegg er budsjett til kjøp av varer og tjenester styrket med 64 000 kr. (2%).	Økt med 645 000
Ansvar 1412 Gautefall Biathlon	Budsjettøkning 286 000 skyldes hovedsakelig løypekjøring og strøm.	Økt med 286 000
Ansvar 1543 Drift av friområder	Budsjettøkning på 179 000 kr. fra 2022 til 2023 grunnet flere nye offentlige friområder.	Økt med 179 000
VAR avdeling		
Ansvar 1562 og 1563 Vann	Ses i sammenheng da begge ansvar gjelder vann. Lønnsbudsjettet økes med 581 000 kr. som følge av styrking med 0,75 årsverk. Budsjett til kjøp av varer og tjenester reduseres med 4,3% fra 2022 til 2023. For 2023 er det lagt inn forventet økning i gebyrinntekter med 2,25 mill. kr.	Redusert med 1 532 000
Ansvar 1565 og 1566 Avløp	Ses i sammenheng da begge ansvar gjelder avløp. Lønnsbudsjettet økes med 835 000 kr. som følge av styrking med 1,25 årsverk. Budsjett til kjøp av varer og tjenester øker med 2,2% fra 2022 til 2023. For 2023 er det lagt inn forventet økning i gebyrinntekter med 2,68 mill. kr.	Redusert med 1 332 000
Ansvar 1567 Renovasjon	Økt inntektskrav for dekning av egne kostnader.	Redusert med 234 500
Renholdsavdeling		
Ansvar 1570 Renhold	Utgiftsbudsjett er økt fra 8,9 mill. kr. i 2022 til 9,4 mill. kr. i 2023. (ca. 5,4%). Skyldes hovedsakelig lønnsoppgjør. Nettobudsjettet er økt med 2,2 mill. kr. som skyldes at det i 2022 ble gjort en ekstraordinær overføring av husleieinntekter mellom ansvar 1414 og 1570.	Økt med 2 286 000

4. Investeringer

Situasjonen med sterkt **økende lønns- og prisstigning** og økt **rentenivå** har medført en uoversiktlig situasjon når det gjelder framtidige investeringer.

Det er derfor nødvendig å vurdere nødvendige investeringsbehov på nytt for å sikre at vi har økonomien under tilstrekkelig kontroll. Følgende prinsipper er lagt til grunn for investeringsbudsjettet:

- I prinsippet gjelder **tidligere investeringsvedtak** i økonomiplanen inntil evt. nytt vedtak er gjort
- **Lønns- og prisstigning som følge av graden av konkurranse** i markedet kan medføre at tidligere vedtak ikke er fullfinansiert
- **Behovet for tilleggsfinansiering** må vurderes ut fra realismen i tilgjengelige tilleggsrammer.
- **De demografiske faktorene** kan medføre både økte rammeoverføringer fra Staten og demografikostnader i vår egen drift i neste økonomiplanperiode
- Nødvendige investeringer på **selvkostområder vil normalt ha første prioritet** da kundene selv har renterisikoen og selv finansierer investeringene over levetiden
- Høy **investeringsaktivitet for vann og avløp** gir høy aktivitet for entreprenører og håndverkere
- **Andre investeringer som har dokumenterte inntekter som gir full finansiering** sammen med **offentlige tilskudd**, er prioritert
- **Den vedtatte boligpolitikken** gjennomføres som planlagt da potensialet for nye innbyggere kan gi sterkt økte inntekter
- Investerings tiltak med sannsynlige effekter i form av **sparte driftskostnader til energi, prioriteres hvis lønnsomheten er god nok**
- Hvis investeringer medfører **følgekonsekvenser som kan gi økte investerings- og driftskostnader** for kommunen, må disse fryses inntil situasjonen er mer avklart
- Inntil annet vedtak er gjort, gjelder det vedtatte målet om at **disposisjonsfond skal utgjøre 5 % av årlige inntekter**

Dette medfører at følgende investeringstiltak må vurderes grundig:

- Kostnadsutviklingen for nytte **renseanlegg i Nissedal** må følges tett. Framdrift av prosjektet er imidlertid avgjørende for utviklingen framover.
- Planlegging og framdrift for **utvidet renseanlegg på Hennseid**
- Prioriterte tiltak innenfor **energiøkonomisering planlegges og utredes grundigere før endelig prioritering**
- Behovet for **leiligheter spesielt til eldre i Drangedal sentrum løses primært med investeringer fra andre**, men under sterk medvirkning av kommunen
- Forprosjekt for **nødvendige tiltak på Doktormyra som trengs for å møte demografiutfordringene** som kommer
- Alternative løsninger for **allaktivitetshus til erstatning for ombygging av Coop bygget**.

Beregning for kapitalkostnader årlig ved en investering på kr. 20 mill. med 20 års avskrivningstid:

Investering	Avdrag lik avskrivning i 20 år	Renter hvis snittrente er 3 %	Renter hvis den lange renten blir 5 %
Kr. 20 000 000,-	Kr. 1 000 000,-	Kr. 600 000,-	Kr. 1 000 000,-

Ved rehabilitering/oppgradering er det vanlig å bruke 20 års avskrivningstid enten det gjelder kommunal veier, skoler eller andre bygg. Kommuneloven med sine forskrifter har maks 40 års avskrivningstid når alt er nybygg.

4.1 Tabell med investeringer 2023-2026

INVESTERINGER DRANGEDAL KOMMUNE 2023-2026										
						Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett	
Kontor	Ansvar nr	Funksjon	Benevnelse	Prosj.nr	Prosjekt-navn	2023	2024	2025	2026	
0529	030	172	Pensjon KLP	1001001	Pensjon KLP	1 000 000	1 050 000	1 100 000	1 150 000	Egenkapital-innskudd
0473	0141	360	Kirker	1001050	Oppgradering av bårhus og gravplass Dr.dal		350 000			Ønske fra F-rådet vedtatt tidligere
0473	0141	360	Kirker	1001051	Oppgradering av bårhus og gravplass Tørdal		350 000			Ønske fra F-rådet vedtatt tidligere
0473	0141	360	Kirker	1001960	Erstatning av sideinngang i Tørdal kirke. Universelt utformet.		300 000			Forprosjekt og evt. oppstart
			Kirker		Ny ringeautomatikk til klokken Drangedal kirke			0		Foreslått med 150 tkr. av kirkeverge. Kom.dir. har ikke funnet finansiering.
			Kirker		Nyt sittetklipper til gravplassen i Tørdal			0		Foreslått med 180 tkr. av kirkeverge. Kom.dir. har ikke funnet finansiering.
			Kirker		Ny minigraver til gravplassene			0		Foreslått med 500 tkr. av kirkeverge. Kom.dir. har ikke funnet finansiering.
0271	0242	221	Kroken barnehage	1001267	Infrastruktur trafiksikkerhet Neslandsvatn	6 000 000				Prosjektet forsinket. Tilskudd -2,3 mill. gått til frdrag.
0224	0355	254	Biler hjemme-sykepleien	1001353	Kjøp biler	800 000				Utskifting 2 biler tidligere enn for antatt
0209	0355	241/253	Nødvendige tiltak i Stemmenveien 6	1001304	Utstyr og ombygging	1 000 000				Utvidelse legekort og utstyr kjøkken
0209	0355	254	Personalom Myrveien	1001300	Garderobe	100 000				HMS-tiltak

0231	0512	332	Ulike prosjekt	1001495	Universell utforming		200 000			Komm. bygg, prior. Liste
0231	0512	121	Admin.bygg	1001525	Nytt alarmanlegg					Elektronisk styring
0271	022114	373	Allaktivitetshus	1001965	Drangedal Aktivitetshus	500 000				Jfr. rullering øk.plan juni -21
0231	0531	332	Vei Tørdal (fra fylkesvei 38 til Nybru)	1001479	Vei Kyrkjebygdeheia	13 000 000	6 000 000			Jfr. flertallsvedtak i f-skapet 1.11.22. Inkl. 25 % sikkerhetsmargin.
0231	0531	332	Kommunale veier	1001460	Kommunale veier og bruer	2 000 000	2 000 000	2 000 000		Nødvendige prosjekter
					Tempelen bru Brosdalveien	0				Fjerne fjellnabbe i
0231	0336	265	Boliger	1001384	Boliger ellers		300 000			Opprusting
0231	0534	332	Trafikksikkerhet	1001472	Tiltak trafikksikkerhetsplan	300 000	300 000	300 000	300 000	I henhold til traf.sikkerhetsplan
0231	05630	345	Distribuering av vann	1001401	VA-Gaufefall	12 000 000				Felles ramme, fradrett evt. anleggs-bidrag
0231	05630	345	Distribuering av vann	1001435	Vann resten av bygda	3 000 000	3 000 000	3 000 000		Jfr. rullering øk.plan juni -21
0231	05660	353	Avløpsnett	1001431	Kloakk resten av bygda	3 000 000	3 000 000	3 000 000		Jfr. rullering øk.plan juni -21
0231	05660	353	Avløp Gaufefall	1001401	VA-Gaufefall	13 000 000				Felles ramme, fradrett evt. anleggs-bidrag
0231	05667	353	Reseanlegg og transportsyst	1001405	Nytt renseanlegg i Treungen	40 000 000	28 000 000			Øk.plan rev. Juni 2021
0231	05630	345	Nytt vanntårn	1001406	Felles vanntårn i Treungen	0				Avventer vedtak i
0231	05667	353	Renseanlegg Henseid	1001434	Henseid RA/Bjønnåsen	10 000 000				Oppgradering økt kapasitet
0231	05667	353	Rensing avløp	1001420	Slamlagune Sandvann	1500 000				Behov for økt rensekapasitet ifm tomter
0271	0579	285	Fjernvarme	1001486	Fjernvarme utvidelse sentral	1 000 000	0			Enøk tiltak ift strømforbruk Kommunehus og Solberg skole (VO)
0271	0579	285	Fjernvarme	1001487	Fjernvarme ombygging	500 000	0			VO og kommunehus
0271	0512	121	Satsing på enøk	1001483	Bygg enøk tiltak	2 000 000				Lavthengende enøk tiltak
0271	022113	222	Enøk og andre	1E+07	Kroken skole oppgradering og enøk tiltak	500 000	0			Må utredes grundigere

0221	0512	121	Kommunale formålsbygg	1001979	Overvåking og Styring /SD-anlegg	1 000 000	1 000 000			Digitalisering, jfr. redusert bemanning
0221	0512	121	Betalingssystem	1001485	El-ladestasjoner	500 000				Egen plan fra sektor 400
0221	0514	303	Utstyr geodata	1001450	Ny målebok/gps			300 000		Nødvendig fornyelse av utstyr
0281	0336	265	Boligprosjekt Doktormyra	1001977	Plan for etablering boliger for eldre	1 000 000				Videre realisering i samarbeid med andre
0280	0572	320	Kåsa Øverland	1001978	Tilrettelegging tomt	250 000				Næringsbehov
			Grunn under friluftsområder		Opsjon fra O.F.	0	0	0	0	For dyrt foreløpig
0221	0531	332	Maskiner og utstyr	1001503	Maskiner/arbeidsbiler og utstyr Sektor 400	500 000	600 000			Kantklipper Jfr. rullering øk.plan juni -21
0221	0531	121	Bil	1001449	Tjenestebil renhold	500 000				Frakt av maskiner
0922	0661	283	Lån - formidlingslån	1001029	Startlån	-1 950 000	-1 950 000	-2 000 000	-2 000 000	Avdragsdelen
0922	0661	283	Lån - formidlingslån	1001029	Startlån	12 000 000	12 000 000	12 000 000	12 000 000	Planen videreføres
0224	0913	202	IT	1001932	Elev-PC	300 000	300 000	300 000	300 000	Klassesett
0224	0913	222	Utskifting tavler i skolene	1001269	Smartboardtavler	500 000	500 000			Evt. også projektorer
0224	0913	202	IT	1001969	I-pad skolene	300 000	300 000	300 000	300 000	Egen plan i sektor
0224	0913	202	IT	1001901	Klassesett og lisenser	250 000				Nasjonale prøver og
0224	0913	120	IT	1001940	Generell kapasitet	500 000	500 000	500 000	500 000	Prioriteres av IT og kommunedirekt
0224	0913	120	IT	1001950	Nytt sak arkiv system	1 100 000				Blir tatt i bruk i 2023
0224	0913	120	IT	1001939	Ipad politikere	250 000				Hvert fjerde år
0224	0913	120	IT	1001970	Digitalisering m.m.	1 500 000	300 000	300 000	300 000	Unit 4 Agresso til skyløsning
0224	0913	120	IT	1001957	IKT-utstyr	600 000	600 000	600 000	600 000	Prioriteres av IT. Til nye ansatte og utskifting p.g.a. alder.
					Sikring kommunal	0				Tilbud inngjerding
0271	0424	380	Gautefall Biathlon	1001494	Asfalt og utbedring mot flom		0			Jfr skader ved flom samt planer om fremtdiige
0529	090	320	Besøkssenter skog	Nytt nr.	Stiftelseskapital	1 000 000				Jfr. k-styrevedtak i
0231	0691	190	Uforutsett	1001000	Uforutsett	3 000 000	3 000 000	3 000 000	3 000 000	Disponeres av f-skapet
					SUM	134 300 000	62 000 000	24 700 000	16 450 000	

Fra ubundet inv.fond	-1 800 000			
Fra drift til investering	-2 000 000	-1 050 000	-1 100 000	-1 150 000
Nytt lånebehov	130 500 000	60 950 000	23 600 000	15 300 000
Herav:				
Enøk	5 500 000	1 000 000	0	0
VA	72 500 000	34 000 000	6 000 000	
Startlån	10 050 000	10 050 000	10 000 000	10 000 000
Årlige avdrag	-24 200 000	-25 200 000	-28 000 000	-28 000 000
Estimat ubrukte lånemidler 1.1	0	0	0	0
Endring gjeld	106 300 000	35 750 000	-4 400 000	-12 700 000
Herav endring i gjeld med renterisiko*	15 100 000	-14 600 000	-16 250 000	-19 950 000
* Estimert gjeld med renterisiko fra 73 % i 2023 til 62 % i løpet av perioden				

4.2 Utfyllende informasjon om investeringene i 2023-2026 og organisering ansvar

INVESTERINGER DRANGEDAL KOMMUNE 2023-2026

Benevnelse	Prosj.nr	Prosjekt-navn	Budsjett 2023	Budsjett 2024	Budsjett 2025	Budsjett 2026	Prosjektansvarlig	Prosjektleder	Utfyllende kommentar
Pensjon KLP	1001001	Pensjon KLP	1 000 000	1 050 000	1 100 000	1 150 000	Kjetil Lie	Ingunn Nestestog	Egenkapital-innskudd
Kirker	1001050	Oppgradering av bårhus og gravplass Dr.dal		350 000			Fellesrådet	Kirkeverge	Ønske fra F-rådet vedtatt tidligere
Kirker	1001051	Oppgradering av bårhus og gravplass Tørdal		350 000			Fellesrådet	Kirkeverge	Ønske fra F-rådet vedtatt tidligere
Kirker	1001960	Erstatning av sideinngang i Tørdal kirke. Universelt utformet.		300 000			Fellesrådet	Kirkeverge	Forprosjekt og evt. oppstart
Kirker		Ny ringeautomatikk til klokkene Drangedal kirke			0		Fellesrådet	Kirkeverge	Foreslått med 150tkr. av kirkeverge. Kom.dir. har ikke funnet finansiering.
Kirker		Nyt sitteklipper til gravplassen i Tørdal			0		Fellesrådet	Kirkeverge	Foreslått med 180tkr. av kirkeverge. Kom.dir. har ikke funnet finansiering.
Kirker		Ny minigraver til gravplassene				0	Fellesrådet	Kirkeverge	Foreslått med 500tkr. av kirkeverge.

									Kom.dir. har ikke funnet finansiering.
Kroken barnehage	1001267	Infrastruktur trafiksikkerhet Neslandsvatn	6 000 000				Tor Jørgen Melås	Jan Terje Lohne	Prosjektet forsinket. Tilskudd -2,3 mill. gått til frdrag.
Biler hjemme-sykepleien	1001353	Kjøp biler	800 000				Hilde Molberg	Stine Bakken	Utskifting 2 biler tidligere enn før antatt
Nødvendige tiltak i Stemmenveien 6	1001304	Utstyr og ombygging	1 000 000				Hilde Molberg	Sissel Stigen	Utvidelse legekort, renovering kjøkken og jordmorkontor.
Personalrom Myrveien	1001300	Garderobe	100 000				Hilde Molberg	Linda Bakken Aasen	HMS-tiltak
Ulike prosjekt	1001495	Universell utforming		200 000			Tor Jørgen Melås	Solfrid Klodvik	Komm. Bygg og infrastruktur, prior. Liste
Admin.bygg	1001525	Nytt alarmanlegg						Kai Roar Melås	Elektronisk styring
Allaktivitetshus	1001965	Drangedal Aktivitetshus	500 000				Tor Jørgen Melås	Jan Terje Lohne	Jfr. rullering øk.plan juni -21
Vei Tørdal (fra fylkesvei 38 til Nybru)	1001479	Vei Kyrkjebygdehaia	13 000 000	6 000 000			Tor Jørgen Melås	Jan Terje Lohne	Jfr. flertallsvedtak i f-skaptet 1.11.22 (Inkl. 25% plan/prosjekteringskostnader, BH-kostnader og uforutsett) Usikkerhet i prosjektet 25%.
Kommunale veier	1001460	Kommunale veier og bruer	2 000 000	2 000 000	2 000 000		Tor Jørgen Melås	Solfrid Klodvik	Nødvendige prosjekter
		Tempelen bru Brosdalveien	0				Tor Jørgen Melås	Solfrid Klodvik	Fjerne fjellnabbe i enden av brua
Boliger	1001384	Boliger ellers		300 000			Tor Jørgen Melås	Kai Roar Melås	Opprusting av kommunale boliger
Trafikksikkerhet	1001472	Tiltak trafiksikkerhetsplan	300 000	300 000	300 000	300 000	Tor Jørgen Melås	Solfrid Klodvik	I henhold til traf.sikkerhets-plan
Distribuerings av vann	1001401	VA-Gautefall	12 000 000				Tor Jørgen Melås	Hans Olav Vøllestad	Felles ramme, fradratt evt. anleggs-bidrag
Distribuerings av vann	1001435	Vann resten av bygda	3 000 000	3 000 000	3 000 000		Tor Jørgen Melås	Hans Olav Vøllestad	Jfr. rullering øk.plan juni -21
Avløpsnett	1001431	Kloakk resten av bygda	3 000 000	3 000 000	3 000 000		Tor Jørgen Melås	Hans Olav Vøllestad	Jfr. rullering øk.plan juni -21
Avløp Gautefall	1001401	VA-Gautefall	13 000 000				Tor Jørgen Melås	Hans Olav Vøllestad	Felles ramme, fradratt evt. anleggs-bidrag
Reseanlegg og transportsystem	1001405	Nytt reseauanlegg i Treungen	40 000 000	28 000 000			Eget prosjekt i Nissedal	Hans Olav Vøllestad	øk.plan rev. Juni 2021
Nytt vanntårn	1001406	Felles vanntårn i Treungen	0				Eget prosjekt i Nissedal	Hans Olav Vøllestad	Avventer vedtak i Nissedal
Reseanlegg Henseid	1001434	Henseid RA/Bjønås	10 000 000				Tor Jørgen Melås	Hans Olav Vøllestad	Behov for økt renskapasitet ift. økt utbygging
Rensing avløp	1001420	Slamlagune Sandvann	1 500 000				Tor Jørgen Melås	Hans Olav Vøllestad	Behov for økt renskapasitet ift. økt utbygging
Fjernvarme	1001486	Fjernvarme utvidelse sentral	1 000 000	0			Tor Jørgen Melås	Jan Terje Lohne	Forprosjekt økt kapasitet fjernvarme. Enøk tiltak ift strømforbruk Kommunehus og Solberg skole (VO)
Fjernvarme	1001487	Fjernvarme ombygging	500 000	0			Tor Jørgen Melås	Jan Terje Lohne	Forprosjekt VO og kommunehus

Satsing på enøk	1001483	Bygg enøk tiltak	2 000 000				Tor Jørgen Melås	Kai Roar Melås	Lavthengende enøk tiltak kommunale formålsbygg
Enøk og andre nødvendige tiltak	10001484	Kroken skole oppgradering og enøk tiltak	500 000	0			Tor Jørgen Melås	Jan Terje Lohne	Forprosjekt med kartlegging av oppgraderingstiltak
Kommunale formålsbygg	1001979	Overvåking og Styring /SD-anlegg	1 000 000	1 000 000			Tor Jørgen Melås	Kai Roar Melås	Digitalisering av bygningsdrift
Betalingssys-tem	1001485	El-ladestasjoner	500 000				Tor Jørgen Melås	Solfrid Klodvik	Egen plan fra sektor 400
Utstyr geodata	1001450	Ny målebok/gps			300 000		Tor Jørgen Melås	Nils Petter Sætre	Nødvendig fornyelse av utstyr
Boligprosjekt Doktormyra	1001977	Plan for etablering boliger for eldre	1 000 000				Arne Ettestad	Inger Anette Reppen Vrålstad	Videre realisering i samarbeid med andre
Kåsa Øverland	1001978	Tilrettelegging tomt	250 000				Tor Jørgen Melås	Jan Terje Lohne	Etter næringsbehov
Grunn under friluftsområder		Opsjon fra O.F.	0	0	0	0			For dyrt foreløpig
Maskiner og utstyr	1001503	Maskiner/arbeidsbiler og utstyr Sektor 400	500 000	600 000			Tor Jørgen Melås	Solfrid Klodvik	Kantklipper Jfr. rullering øk.plan juni - 21
Bil	1001449	Tjenestebil renhold	500 000				Tor Jørgen Melås	Magnus Svarstad	Frakt av rengjøringsmaskiner mellom bygg
Lån - formidlingslån	1001029	Startlån	-1 950 000	-1 950 000	-2 000 000	-2 000 000	Kjetil Lie	Økonomiavd.	Avdragsdelen
Lån - formidlingslån	1001029	Startlån	12 000 000	12 000 000	12 000 000	12 000 000	Kjetil Lie	Økonomiavd.	Planen videreføres
IT	1001932	Elev-PC	300 000	300 000	300 000	300 000	Irene Eie	ITG	Klassesett
Utskifting tavler i skolene	1001269	Smartboardtavler	500 000	500 000			Irene Eie	ITG	Evt. også prosjektorer
IT	1001969	I-pad skolene	300 000	300 000	300 000	300 000	Irene Eie	ITG	Egen plan i sektor
IT	1001901	Klassesett og lisenser	250 000				Irene Eie	ITG	Nasjonale prøver og eksamen
IT	1001940	Generell kapasitet	500 000	500 000	500 000	500 000	Irene Eie	ITG	Prioriteres av IT og kommunedirektør
IT	1001950	Nytt sak arkiv system	1 100 000				Kjetil Lie	Liv Asborg Kjendalen	Blir tatt i bruk i 2023
IT	1001939	Ipad politikere	250 000				Irene Eie	ITG	Hvert fjerde år
IT	1001970	Digitalisering m.m.	1 500 000	300 000	300 000	300 000	Kjetil Lie	Ingunn Nestestog	Unit 4 Agresso til skyløsning 2023
IT	1001957	IKT-utstyr	600 000	600 000	600 000	600 000	Irene Eie	ITG	Prioriteres av IT. Til nye ansatte og utskifting p.g.a. alder.
		Sikring kommunal eiendom	0					Kai Roar Melås	Tilbud inngjerding barnehager, flisfyr, kommunalt lagerområde, mm.
Gautefall Biathlon	1001494	Asfalt og utbedring mot flom		0			Tor Jørgen Melås	Solfrid Klodvik	Utbedring skader ved flom samt tiltak ift. fremtdiige arrangement
Besøksstenter skog	Nytt nr.	Stiftelseskapital	1 000 000				Hans Bakke		Jfr. k-styrevedtak i 2023
Uforutsett	1001000	Uforutsett	3 000 000	3 000 000	3 000 000	3 000 000	Hans Bakke		Disponeres av f-skapet
SUM			134 300 000	62 000 000	24 700 000	16 450 000			

5.0 Gebyrtabeller 2023

5.1 Avgifter og egenbetalinger

Nedenfor gis en samlet oversikt over gebyr, avgifter og egenbetalinger for de tjenester som Drangedal kommune yter, vedtatte satser for inneværende år og forslag til satser 2023. Det er benyttet 3,7 % som en generell prisjustering, konsumprisindeks er benyttet med 6,9 % til husleie. Sistnevnte prosent svarer til endringen i konsumprisindeksen fra september 2021 til september 2022. Deflator i statsbudsjett for 2023 utgjør 3,7 %. For vann og avløp har det blitt nødvendig med 10 % økning i 2023. Det er srømkostnadene og kalkylerenten på kapital som økningen skyldes. Forskrifter som bestemmes av staten blir regulert i samsvar med prisendringene i aktuell forskrift. Det vises for øvrig til den enkelte tabellene nedenfor.

5.2 Husleier

Endring av husleie i kommunale boliger:

Husleieloven § 4-2 gir bare anledning til å regulere løpende husleier med endringen i konsumprisindeksen siste år. Konsumprisindeksen er endret med 6,9 % fra september 2021 til september 2022.

Husleier til leiligheter administrert av stiftelser eller borettslag endres ikke av kommunalt vedtak.

Rådmannen foreslår at husleier i kommunale boliger økes tilsvarende økningen i konsumprisindeksen, 6,9 % med virkning fra 01.01.23.

Ved bytte av leietaker bør husleien økes til gjengs leie (Husleieloven § 4-3), uavhengig av dagens husleie.

5.3 Servicekontoret

	Satser 2022	Satser 2023
Eksp.gebyr Servicekontor	80	83
Ref. div. arbeid servicekontor pr. påbegynt halvtime	316	327

5.4 Kart og eiendomsinformasjon

Meglerpakker, takstpakker, kart, matrikkelinformasjon m.m.
For meglerpakker, takstpakke, karter, matrikkelinformasjon m.m. tilbyr kommunen å bestille dette via våre samarbeidsparter. Kommunens andel er basert på selvkost. Prisene fremgår av deres portal. • Infoland • eplassen

- e-Torget

5.5 SFO, barnehage, idrettshall, volleyballhall og kulturskole.

Barnehage	
<i>Søskenmoderasjon 30% for barn nr. 2 og gratis for barn nr. 3 fra august 2023</i>	
Heildagsplass barnehage 100%	3 000,-
Heildagsplass barnehage 80%	2 762,-
Heildagsplass barnehage 60%	2 295,-
SFO	
SFO-plass Drangedal 10-årige/Kroken skole 100%	2 266,-
SFO-plass Drangedal 10-årige/Kroken skole 90 %	2 054,-
SFO-plass Drangedal 10-årige/Kroken skole 80%	1 842,-
SFO-plass Drangedal 10-årige/Kroken skole 70%	1 628,-
SFO-plass Drangedal 10-årige/Kroken skole 60%	1 415,-
SFO-plass Drangedal 10-årige/Kroken skole 50%	1 203,-
SFO-plass Tørdal skule 100 %	2 266,-
SFO-plass Tørdal skule 75 %	1 700,-
SFO-plass Tørdal skule 50 %	1 132,-
Skoleferieordningen	
Dagspris inkl. kost	300,-
Gebyr ved sen henting i barnehage og SFO	
(pr. påbegynt ½ time jamfør vedtekter)	500,-
Idrettshall	
Drangedal idrettshall for trening, hall ABC (inkl. garderobe m/dusj)	236,-
Drangedal idrettshall for trening, hall AB (inkl. garderobe m/dusj)	166,-
Drangedal idrettshall for trening, hall A/BC (inkl. garderobe m/dusj)	140,-
Drangedal idrettshall for trening, hall B/C (inkl. garderobe m/dusj)	107,-
Drangedal idrettshall for trening, Møterom	131,-
Drangedal idrettshall for trening, Badstue	80,-
Drangedal idrettshall for trening, Kjøkken	131,-
Drangedal idrettshall for trening, Garderobe	80,-

Drangedal idrettshall for arrangement, hall ABC (inkl.garderobe m/dusj)	341,-
---	-------

Kulturskole	
Elevplass pr. år	3 122,-
Volleyballhallen i Kroken	
	89,-
Gymsal, Tørdal skule	
	89,-

5.6 Egenbetaling Helse og velferd 2023

3,7 % som generell prisjustering – 6,9 % konsumprisindeks på husleie. Ved bytte av leietaker bør husleien økes til gjengs leie (Husleieloven § 4-3), uavhengig av dagens husleie.

Tjeneste	Merknad	Sats 2022	Sats 2023
Institusjonstjenester:			
Maks egenbetaling sykehjem pr. mnd	Selvkost	69 411	71 979
Dag/nattopphold Pr dag/natt	Egen forskrift Vedtak statsbudsjettet	100	
Kortidsopphold pr. døgn	Egen forskrift Vedtak statsbudsjettet	180	
Fribeløp	Egen forskrift Vedtak statsbudsjettet	9 100	
Hjemmebaserte tjenester			
Makspris pr. time	Selvkost	361	374
Abonnement pr mnd:			
Inntekt fra 0-2G	Egen forskrift Vedtak statsbudsjettet	215	
Inntekt fra 2-3G		578	599
Inntekt fra 3-4G		975	1 011
Inntekt fra 4-5G		1 405	1 457
Inntekt over 5G		1 650	1 711
Andre omsorgstjenester			
Trygghetsalarm		340	353
Middagsombringing		105	109
Middag – FH, boligen		73	76

Kostpenger – eldresenter pr dag		143	148
Kostpenger bofellesskap pr mnd		5 007	5 192
Boliger:			
Strøm FH-boliger		215	223
Kommunale utleieboliger	Reguleres med konsumprisindeks i henhold til husleiekontrakt, Husleieloven og Husbankens regler	4,1 %	6,9 %

5.7 Gebyrregulativ for plan og byggesaksbehandling

Plan

Kartdata
Digitale kartdata bestilles gjennom en web-tjeneste, e-Torg. Basiskart er digitale kartdata fra kommunen, der leveransen inneholder data fra felles kartdatabase, eiendomsgrenser fra Matrikkelen og vegnett-data fra datasettet ELVEG. e-Torg er tilgjengelig på alle plattformer, og er åpent 24 timer i døgnet.

Forhåndsuttale/prinsippsøknad	
Som legges frem for det faste planutvalget	4 680,-

Planprogram og KU	
Behandling av planprogram	4 680,-
Behandling av KU	7 600,-
Dersom plan må leie kvalifisert hjelp for å kvalitet sikre KU, skal det beregnes gebyr etter medgått tid.	

Søknad om planendring jf. Pbl § 12-14	
Mindre endring av godkjent plan, enkel saksbehandling	6 450,-
Mindre endring av godkjent plan, sammensatt saksbehandling. Der kun reguleringsbestemmelsene endres blir beløpet halvert.	12 900,-
Mindre endringer som omfatter kurante justeringer av plankart og/eller bestemmelser i godkjent plan som ikke krever nabovarsling- administrativ behandling	2 950,-

Planforslaget, beregnes etter følgende tabell:	
Planens kompleksitet/ størrelse	
Enkel plan, 0-5 daa	35 260,-
Enkel plan, 5-10 daa	40 960,-
Enkel plan, 10-20 daa	52 900,-
Enkel plan, over 20 daa	58 600,-

Arbeidskrevende plan, 0-5 daa	52 900,-
Arbeidskrevende plan, 5-10 daa	58 600,-
Arbeidskrevende plan, 10-20 daa	76 200,-
Arbeidskrevende plan, over 20 daa	87 630,-
Omfanget av planen som enkel eller arbeidskrevende plan blir vurdert i forhold til, plassering av planen i kategori som fastsettes av kommunen i hver enkelt sak: Godt tilrettelagt planforslag/ lite bearbeidet planforslag I samsvar med kommuneplan/ ikke i samsvar Enkle grunneierforhold/ mange berørte parter Interessemotsetninger avklart/ behov for mange avklaringer Lite/ingen konflikter/ stor kompleksitet	

Byggesak

Priser for 2023 (ca.3,7% økning fra 2022 og noen satser etter individuell vurdering)

2. Tiltak som krever søknad om tillatelse og som kan forstås av tiltakshaver	
Mindre byggearbeider på bebygd eiendom	3 275,-
Alminnelige driftsbygninger i landbruket	3 275,-
Midlertidige bygninger, konstruksjoner eller anlegg	3 275,-
Andre mindre tiltak som etter kommunens skjønn kan forstås av tiltakshaver	3 275,-

3. Rene eneboliger og fritidsboliger	
Etter pbl. § 20-1 første ledd bokstav a. gebyr betales pr. enhet.	
Rammetillatelse og ett-trinns søknad	13 335,-
Igangsettelse	1 080,-

4. Sekundærleilighet i enebolig	
Etter pbl. § 20-1 første ledd bokstav a og g. Gjelder for egne boenheter med areal mindre enn 50 kvm BRA. For større leiligheter betales gebyr i.h.t pkt.nr.5.	
Rammetillatelse og ett-trinns søknad	3 275,-
Igangsettelse	1 080,-

5. Rekkehus, kjedehus, tomannsbolig og andre boligtyper i inntil 3 etasjer + kjeller i tiltaksklasse 1 og 2	
Etter pbl. § 20-1 første ledd bokstav a og g. Gebyr betales pr. enhet.	
Rammetillatelse og ett-trinns søknad	8 885,-
Igangsettelse	1 080,-

7. Enkel lagerbygg uten innlagt vann og faste arbeidsplasser Etter pbl. § 20-1 bokstav a	
Rammetillatelse og ett-trinns søknad:	
0-600 kvm BRA	4 210,-
Over 600 kvm BRA	6 665,-
Igangsettelse	1 080,-

8. For alle kategorier nybygg, tilbygg, påbygg, underbygg som ikke er omfattes av pkt. 2 til 7, betales gebyr avhengig av BRA etter følgende takst:	
0-50 kvm	7 020,- + 100,- pr. kvm
51-100 kvm	13 090,- + 48 pr. kvm over 50 kvm
101-200 kvm	17 190,- + 40 pr. kvm over 100 kvm
201-400 kvm	26 190,- + 25 pr. kvm over 200 kvm
401-600 kvm	32 165,- + 18 pr. kvm over 400 kvm
Over 600 kvm	42 440,- + 13 pr. kvm over 600 kvm
For tilbygg/påbygg bolig og fritidsbolig betales 50% av overnevnte satser, maks	6 915,-
For hovedombygging betales 50% av overnevnte satser.	3 275,-
Tilbygg som ikke gir BRA betales i henhold til pkt. nr.2	
Igangsettelse	1 080,-

9. Vesentlig endring eller vesentlig reparasjon Etter pbl. 20-1 første ledd bokstav b	
Vesentlig endring eller vesentlig reparasjon av tiltak som nevnt i pbl. § 20-1 første ledd bokstav a	3 275,-

10. Fasadeendring Etter pbl. § 20-1 første ledd bokstav c	
Rammetillatelse og ett-trinns søknad	3 275,-
Igangsettelse	1 080,-

11. Bruksendring Etter pbl. § 20-1 første ledd bokstav d	
Rammetillatelse og ett-trinns søknad:	3 275,-
Bruksendring som ikke medfører endring av bygning, tekniske installasjoner m.m.	
Bruksendring som krever bygningsmessige endringer betales gebyr etter areal som angitt i punkt nr.8	
Igangsettelse	1 080,-

12. Rivning Etter pbl. § 20-1 første ledd bokstav e. Gjelder kun når det ikke skal oppføres ny bygning.	
Rammetillatelse og ett-trinns søknad:	
0-100 kvm BRA	3 275,-
Over 100 kvm BRA	5 490,-
Igangsettelse	1 080,-

13. Oppføring, endring eller reparasjon av byggeteknisk installasjoner Etter pbl. § 20-1 første ledd bokstav f	
Rammetillatelse og ett-trinns søknad:	
Tiltaksklasse 1	3 275,-
Tiltaksklasse 2 og 3	5 490,-
Igangsettelse	1 080,-
14. Vesentlig terrenginngrep Etter pbl. § 20-1 første ledd bokstav k	
Rammetillatelse og ett-trinns søknad	3 275,-
Igangsettelse	1 080,-

15. Konstruksjon, anlegg og separate avløpsanlegg Etter pbl. §§ 27-1 og 20-1 første ledd bokstav a og l	
Parkeringsplass, forstøtningsmur	
Rammetillatelse og ett-trinns søknad:	3 275,-
Igangsettelse	1 080,-
Veger med tilhørende innretning inntil 500 m lengde	
Rammetillatelse og ett-trinns søknad:	
Tiltaksklasse 1	3 275,-
Tiltaksklasse 2 og 3	5 490,-
Ved veger over 500 m betales et tillegg på 50% av overnevnte satser,	
Røranlegg (vann, avløp, olje) for inntil 1 km lengde	
Rammetillatelse og ett-trinns søknad:	
Tiltaksklasse 1	3 275,-
Tiltaksklasse 2 og 3	5 490,-
Røranlegg (vann, avløp, olje) for inntil 1 km lengde	
Rammetillatelse og ett-trinns søknad:	
Tiltaksklasse 1	3 275,-
Tiltaksklasse 2 og 3 første Ledning	5 490,-
Ledning nr. 2	3 275
Ledning nr. 3	3 275
Ved røranlegg over 1 km betales et tillegg på 50% av overnevnte satser.	
Brygger/kaier	
Rammetillatelse og ett-trinns søknad:	
Tiltaksklasse 1	3 275,-
Tiltaksklasse 2 og 3	5 490,-
Igangsettelse	1 080,-
Behandling av utslippssaker	
Utslippssøknader for eneboliger, hytter og lignende	6 300,-

Større utslipp vurderes i forhold til utslippsbelastning basert på PE(personekvivalenter)	6 300,-
Inntil 10 PE	8 300,-
Inntil 30 PE	17 540,-
Inntil 100 PE	29 300,-
Over 100 PE	
Søker kan belastes med utgifter til nødvendig resipientundersøkelser, konsulentutredninger, annonsering etc. Inspeksjon/tilsyn utføres etter behov. Gebyr for tilsyn pr. gang	1 080,-
Behandling av gravetillatelse	3 275,-

16. Delingssøknad Etter pbl. § 20-1 første ledd bokstav m	
Ved tillatelse om fradeling betales det gebyr for hver tomt som skal fradeles	3 275,-
Ved avslag på søknad om fradeling betales det gebyr for hver tomt som avslåes	3 275,-

17. Dispensasjonsbehandling og fravik fra TEK Etter pbl. kapittel 19 § 31-2 fjerde ledd. Gebyr for behandling av søknad om dispensasjon kommer i tillegg til eventuelt byggesaksgebyr for selve tiltaket.	
Dispensasjon som er særskilt arbeidskrevende. Eks. dispensasjon av prinsipiell betydning som behandles politisk, dispensasjon som krever regionale myndigheters uttalelser, dispensasjon fra plan/plankrav/avstandskravet til vann etc.	12 400,-
Dispensasjon som er mindre arbeidskrevende og som behandles direkte i byggesaken. Eks. dispensasjon som ikke krever uttalelse fra regionale myndigheter, dispensasjon fra TEK, dispensasjon fra andre forhold, lov, forskrift, avstandskrav etc.	6 700,-
Dispensasjon knyttet til mindre tiltak som er fritatt for byggesaksbehandling etter Byggesaksforskriften. Dispensasjon for utlegging av utriggere på eksisterende brygger uten ytterligere byggearbeider. Dispensasjon for legging av VA – ledninger.	2 000,-
Søknad om fravik fra Byggteknisk forskrift, jf. pbl. § 31-2 fjerde ledd.	2 700,-

18. Endringer	
Endring av gitt tillatelse som krever nytt vedtak. Eventuelle dispensasjoner kommer i tillegg.	3 275,-
Endring av søknad/tegninger før det treffes vedtak	1 080,-

19. Godkjenning av personlig ansvarsrett som selvbygger av egen bolig eller fritidsbolig Etter pbl. §20-1 og SAK10 §6-8	
Søknad om personlig ansvarsrett som selvbygger	1 080,-

20. Avslag på søknader	
Ved avslag betales samme satser som ved godkjenning	

21. Overtredelsesgebyr	
Det betales overtredelsesgebyr i.h.t kap. 17 i SAK10	
22. Avviksbehandling av tilsyn	
Behandling av rapportere avvik eller avvik som er avdekket gjennom kommunens tilsyn	3 275,-
23. Gebyr etter medgått tid	
Timespris for saksbehandler	1 400,-
24. Miljøsertifisering	
Miljøsertifisering av virksomheter (miljøfyrtårn)	
Ved førstegangs sertifisering	4 670,-
Ved resertifisering	2 230,-
25.Øvrig	
Kommunen kan engasjere særskilt kontrollør av statistiske beregninger, tilfluktsrom, lydforhold, varmeisolering og tetthet. For slik kontroll kreves gebyrtilsvarende medgåtte utgifter. Kommunen kan kreve dekning for utgifter i forbindelse med byggesaker, dersom det påløper utgifter fra andre offentlige myndigheter. Alle gebyrer skal betales til kommunen etter faktura fra kommunen. Betaling skjer etter de satser som gjelder på det tidspunktet fullstendig søknad registres av administrasjonen Krav om gebyr sendes tiltakshaver Når spesielle forhold tilsier det kan regulativet fravikes av administrasjonen Gebyrene reguleres pr.1 januar hvert år i samsvar med Kommunestyrets vedtak	

5.8 Gebyr for kart og oppmåling 2023

Gebyrer for arbeider etter matrikkellova, matrikkelforskriften og eierseksjonslova samt kopiering/utskrifter fastsettes som følger:

Oppretting av grunneiendom og festegrunn	
Areal 0-250 m ²	10 930,-
Areal 251-700 m ²	16 760,-
Areal 701-2000 m ²	22 280,-
Areal fra 2001 m ² – økning pr. påbegynt da.	1 680,-

Tilleggsareal til eksisterende matrikkelenhet	
Areal 0-250 m ²	10 930,-
Areal 251-500 m ²	13 840,-
Areal 501-1000 m ²	16 750,-
Areal 1001-1500 m ²	19 760,-
Areal 1501-2000 m ²	22 280,-
Areal over 2000 m ² , økning pr. påbegynte da.	1 680,-

Matrikulering av eksisterende umatrikulert grunn	
Areal 0-500 m ²	13 840,-
Areal 501-2000 m ²	22 280,-
Areal over 2000 m ² , økning pr. påbegynte da.	1 680,-

Oppmåling av uteareal på eierseksjon, pr. eierseksjon	
Areal 0-50 m ²	6 300,-
Areal 51-250 m ²	9 500,-
Areal 251-500 m ²	11 700,-
Areal 501-1000 m ²	13 800,-
Areal 1001-1500 m ²	17 600,-
Areal 1501-2000 m ²	22 280,-
Areal over 2000 m ² , økning pr. påbegynt da.	1 680,-

Oppretting av anleggseiendom	
Volum 0-2000 m ³	21 230,-
Volum over 2000 m ³ , økning pr. påbegynt 1000 m ³	1 680,-

Registrering av jordsameie	
Gebyr for registrering av eksisterende jordsameie faktureres etter medgått tid.	
Timepris	1 460,-
Minstepris	3 120,-

Kontorforretning	
Gebyr for fradeling av grunneiendom eller tilleggs tomt som kan utføres som ren kontorforretning faktureres med 30 % av satsene i oppretting av grunneiendom og festegrunn, tilleggsareal til eksisterende matrikkelenhet, matrikulering av eksisterende umatrikulert grunn og oppmåling av uteareal på eierseksjon.	

Oppretting av matrikkelenhet uten fullført oppmålingsforretning	
Viser til oppretting av grunneiendom og festegrunn, tilleggsareal til eksisterende matrikkelenhet, matrikulering av eksisterende umatrikulert grunn, oppretting av anleggseiendom og registrering av jordsameie. I tillegg kommer tilleggsgebyr for å utføre oppmålingsforretning.	3 870,-

Avbrudd i oppmålingsforretning eller matrikulering
Gebyr for utført arbeid når saken blir trukket før den er fullført, må avvises, ikke lar seg matrikkelføre på grunn av endrede hjemmelsforhold eller av andre grunner ikke kan fullføres, settes til 1/3 av gebyrsatsene etter gjeldende forretningstype.

Grensejustering grunneiendom, festegrunn og jordsameie	
Ved grensejustering kan arealet for involverte eiendommer justeres med inntil 5 % av eiendommens areal. (maksimalgrense er satt til 500 m ²). En eiendom kan imidlertid ikke avgi areal som i sum overstiger 20 % av eiendommens areal før justeringen. For grensejustering til veg- eller jernbaneformål kan andre arealklasser gjelde.	
Areal 0-250 m ²	6 730,-
Areal 251-500 m ²	9 590,-
Areal til vei- eller jernbaneformål over 500 m ² , økning pr. påbegynt da.	1 680,-
Grensejustering anleggseiendom	
For anleggseiendom kan volumet justeres med inntil 5 % av anleggseiendommens volum, men den maksimale grensen settes til 1000 m ³	
Volum 0-250 m ³	
Volum 251-1000 m ³	6 730,-
	9 590,-

Arealoverføring grunneiendom, festegrunn og jordsameie	
Ved arealoverføring skal oppmålingsforretning og tinglysing gjennomføres. Arealoverføring utløser dokumentavgift. Dette gjelder ikke arealoverføring til veg- og jernbaneformål.	
Areal 0-250 m ²	16 480,-
Areal 251-500m ²	22 670,-
Arealoverføring over 500 m ² , økning pr. påbegynt 500 m ²	1 680,-

Arealoverføring anleggseiendom	
For anleggseiendom kan volum som skal overføres fra en matrikkelenhet til en annen, - ikke være registrert på en tredje matrikkelenhet. Volum kan kun overføres til en matrikkelenhet dersom vilkårene for sammenføring er til stede. Matrikkelenheten skal utgjøre et sammenhengende volum.	
Volum 0-250 m ³	
Volum 251-500 m ³	16 480,-
Volumoverføring over 500 m ³ , økning pr. 500m ³	22 670,-
	1 680,-

Klarlegging av eksisterende grense der grensen tidligere er koordinatbestemt ved oppmålingsforretning	
Klarlegging:	
For inntil 2 punkter	3 870,-
For overskytende grensepunkter, pr. punkt	781,-

Klarlegging av eksisterende grense der grensen ikke tidligere er koordinatbestemt. Oppmåling over en grenselinje	
For inntil 2 punkter	4 300,-
For overskytende grensepunkter, pr. punkt	1 680,-
Gebyr for klarlegging av rettigheter faktureres etter medgått tid, timesats	1 460,-

Klarlegging av eksisterende grense der grensen tidligere er koordinatbestemt ved oppmålingsforretning. Oppmålingsforretning over eksisterende matrikkelenhet	
For inntil 2 punkter	3 870,-
For overskytende grensepunkt, pr. punkt	781,-
Gebyr for klarlegging av rettigheter faktureres etter medgått tid, timesats	1 460,-

Matrikkelføring av saker fra andre offentlige etater	
Matrikkelføring av saker fra andre offentlige etater utføres etter medgått tid. Timesats	1 300,-

Utstedelse av matrikkelbrev	
Ved oppmålingsforretning er utstedelse av matrikkelbrev inkludert i gebyret. For andre utstedelser av matrikkelbrev betales:	
Matrikkelbrev inntil 10 sider	Som bestemt av Kartverket
Matrikkelbrev over 10 sider	
Endring i satsene for utstedelse av matrikkelbrev reguleres av Kartverket i takt med den årlige kostnadsutviklingen.	

Seksjonering/reseksjonering	
Gebyr betales pr. søknad. Tinglysingsgebyr betales i tillegg til behandlingsgebyr.	
Behandling av søknad om seksjonering	
Behandling om søknad om reseksjonering	5 250,-
Tillegg ved befarings	7 200,-
Ved avslag på søknad betales samme sats som for søknad uten befarings	2 350,-
	5 250,-

Kopiering/utskrifter: Priser pr. kopi/utskrift	
Kopi/utskrift av skannede dokumenter A2	30,-
Kopi/utskrift av skannede dokumenter A1	40,-
Kopi/utskrift av skannede dokumenter i A0	50,-
Utskrift A2	230,- + 30,- pr. utskrift
Utskrift A1	230,- + 40,- pr. utskrift
Utskrift A0	230,- + 50,- pr. utskrift

Urimelig gebyr

Dersom gebyret er klart urimelig i forhold til de prinsipper som er lagt til grunn, og det arbeidet og de kostnadene kommunen har hatt, kan Kommunedirektøren etter eget initiativ fastsette et passende gebyr.

Når spesielle forhold tilsier det, kan regulativet fravikes av formannskapet.

Betalingsbestemmelser

Gebyr skal betales til økonomiavdelingen etter faktura fra kommunen. Betalingen skjer etter regulativet og de satser som gjelder på rekvisisjonstidspunktet. Betalingen kan kreves før forretningen berammes, eller annet arbeid er igangsatt. Tinglysingsgebyr kommer i tillegg. Merverdiavgift beregnes ikke ved innkreving av gebyrene, jfr. Skattedirektørens rundskriv av 6. mars 1970 til skatteinspektørene. Kopiering/utskrifter er mva. pliktig, jfr. pkt.11.

5.9 Årsgebyr feiing og tilsyn 2023

Pris for 2023 gir en økning på 125,- fra 2022

Feiing og tilsyn	
Feiing og tilsyn, pr. pipeløp. Fast årsgebyr	625,-

5.10 Kommunale tomter

Priser for 2023, ingen endring

Boligtomter i kommunalt boligfelt	Rå tomter
Prestestranda	
Bråtheia	100 000,-
Mjelsåsen	100 000,-
Kroken	
Juvassåsen	100 000,-
Løbbedalen	100 000,-
Tørdal	
Bø	
Bostrak	50 000,-
Bostrak	
Hennseid	50 000,-
Hennseidgrenda	
	50 000,-
Prisene gjelder for tomter med fremført infrastruktur	

Næringstomt i kommunalt næringsområde	Rå tomter pris pr. m2
Stemmen	80,-
Kåsa/Øverland	80,-

5.11 Renovasjon og slamtømming

Representantskapet (IATA IKS) skal i møte 7. desember behandle budsjett for 2023. Det fremgår av saksdokumentene en økning for renovasjon på 2 % og for slam 7 %

I gebyrtabellen under er det lagt til grunn at representantskapet (IATA IKS) godkjenner budsjett, og påslag for kommunens dirkete og indirekte kostnader på 5 %. Dersom representantskapet vedtar andre satser, blir gebyrtabellen oppdatert.

Type abonnement/vare	
Gebyr – husholdning	
Grunngebyr husholdning	1 664,-
Fradrag for felles sorteringsdunker	-331,-
Fradrag for hjemmekompostering	-452
140L restavfall dunk med henting hver 6. uke (alderspensjonister)	1 134,-
140L restavfall dunk med henting hver 3. uke	1 902,-
240L restavfall dunk med henting hver 3. uke	3 262,-
360L restavfall dunk med henting hver 3. uke	4 543,-
660L restavfall dunk med henting hver 3. uke	8 328,-
770L restavfall dunk med henting hver 3. uke	9 715,-

Standard abonnement med 140L restavfall vil utgjøre årlig kr. 3 566,-

Gebyr – fritidsbolig	
Grunngebyr hytter/fritid	980,-
Tilgang til IATA bu	158,-
Tilgang til IATA bu fra hyttefelt	315,-
Renovasjon – Prisgruppe 1	894,-
Renovasjon – Prisgruppe 2	3 143,-

For abonnenter som tilhører prisgruppe 1 vil dette utgjøre kr. 1 874,- inkl. grunngebyr

For abonnenter som tilhører prisgruppe 2 vil det utgjøre kr. 4 123,- inkl. grunngebyr

Om abonnenten benytter seg av IATA sine egne sorteringsbuer vil gebyrer for tilgang til IATA bu vil komme i tillegg.

For abonnenter som eier bolighus og fritidsbolig i en av IATA kommunene kan tinge felles renovasjonsordning med boligen. Avfallet må da fraktes hjem, avfallet blir hentet på en plass. Gebyr for fritidsabonnenten blir da redusert og en betaler grunngebyr på kr. 980,-

Gebyr – slam	
Slam – årlig tømming	2 873,-
Slam – annet hvert år tømming	1 660,-
Slam – fjerde hvert år tømming	946,-
Slam – årlig m3 > 4m3	475,-
Slam – annet hvert år m3 > 4m3	238,-
Slam – fjerde hvert år m3 > 4m3	152,-

5.11 Gebyrregulativ for vann og avløp

Kommunens abonnenter betaler for vann- og avløpstjenester levert av kommunen. Forholdet mellom abonnenten og kommunen er regulert av statlige lover og forskrifter, samt av kommunale reglementer og bestemmelser.

Vann

Årsgebyr for vann jfr. §§ 5 og 6 i forskriften	
• Bolig og fritidseiendommer (pr. boenhet)	6 316,-
• Næring (for inntaksdimensjon inntil 32 mm.)	3 142,-

Forbruksgebyr pr. m3	
• Bolig og fritidseiendommer	13,70,-
• Næring	13,70,-

Årsgebyr næring – Vann			
Antall årsgebyr beregnes ut ifra inntaksdimensjon. Gebyrer er inkl. mva.			
Næringskategori	Antall årsgebyr	Dim inntaksledning	Pris
Kategori 1	1	Inntil 32 mm	3 142,-
Kategori 2	2	Inntil 40 mm	6 284,-
Kategori 3	4	Inntil 50 mm	12 568,-
Kategori 4	8	Inntil 63 mm	25 136,-
Kategori 5	12	Inntil 110 mm	37 702,-
Kategori 6	24	Inntil 160 mm	75 408,-
Kategori 7	50	Større enn 160 mm	157 100,-

Avløp

Årsgebyr for avløp jfr. §§ 5 og 6 i forskriften	
- Bolig og fritidseiendommer (pr. boenhet) - Næring (for inntaksdimensjon inntil 32 mm.)	7 234,- 3 767,-

Forbruksgebyr pr. m3	
- Bolig og fritidseiendommer - Næring	17,21,- 17,21,-

Årsgebyr næring – Avløp			
Antall årsgebyr beregnes ut ifra inntaksdimensjon. Gebyrer er inkl. mva.			
Næringskategori	Antall årsgebyr	Dim inntaksledning	Pris
Kategori 1	1	Inntil 32 mm	3 767,-
Kategori 2	2	Inntil 40 mm	7 534,-
Kategori 3	4	Inntil 50 mm	15 068,-
Kategori 4	8	Inntil 63 mm	30 136,-
Kategori 5	12	Inntil 110 mm	45 204,-
Kategori 6	24	Inntil 160 mm	90 408,-
Kategori 7	50	Større enn 160 mm	188 350,-

Tilknytning til kommunalt VA-anlegg

Tilknytningsgebyr og anleggsbidrag er et engangsgebyr og betales etter fastsatte kategorier i gebyrregulativet. Tilknytningsgebyr faktureres normalt før tilknytning og ikke senere en 8. måneder etter gitt tillatelse eller ved fysisk tilkobling. Anleggsbidrag faktureres sammen med tilknytningsgebyret, om ikke annet fremgår av avtalen.

Tilknytningsgebyr jfr. § 8 i forskriften	
- Lav sats for vann - Høy sats for vann (gjelder deler Gautefall) - Lav sats for avløp - Høy sats for avløp (gjelder deler av Gautefall)	12 650,- 137 500,- 12 650,- 137 500,-

Anleggsbidrag	
Anleggsbidrag for eksisterende VA-anlegg på Gautefall	
- Tilknytning til eksisterende VA anlegg for fritidsboliger med brukstillatelse etter 01.08.2011, fritt for mva. - Vann 35 000,- - Avløp 35 000,- - Tilknytning til eksisterende VA anlegg for fritidsboliger med brukstillatelse eldre en 01.08.2011, inkl. mva. - Vann 35 000,- - Avløp 35 000,-	
Anleggsbidrag for tilknytninger til nytt VA-anlegg på Lia, Laukfjell og Brattsbergheia	
- Tilknytning til eksisterende VA anlegg for fritidsboliger med brukstillatelse etter 01.08.2011, fritt for mva. - Vann 50 000,- - Avløp 50 000,- - Tilknytning til eksisterende VA anlegg for fritidsboliger med brukstillatelse eldre en 01.08.2011, inkl. mva.	

- Vann	50 000,-
- Avløp	50 000,-
Anleggsbidrag er en betegnelse på bidrag fra private til kommunen. Bidragene betales til et fond kommunen benytter til infrastrukturiltak.	
Ved utbygging av nye VA-anlegg i løpet av året kan Drangedal kommunestyret vedta andre satser for tilknytningsgebyr og anleggsbidrag. Når det betales anleggsbidrag ved tilknytning skal lav sats for tilknytningsgebyr benyttes.	

5.12 Selvkostberegninger

Note13.a Selvkostberegninger 2021

Samlet etterkalkyle 2021

Etterkalkylene for 2021 er basert på regnskap datert 10. februar 2022.

Etterkalkyle selvkost 2021	Vann	Avløp	Renovasjon	Slamtømming	Totalt
Direkte driftsutgifter	3 825 099	6 706 527	7 758 254	1 561 358	19 851 238
Avskrivningskostnad	3 138 263	2 044 196	24 075	0	5 206 534
Kalkulatorisk rente (1,96 %)	1 522 040	856 151	23 212	0	2 401 403
Indirekte driftsutgifter (netto)	422 454	536 430	270 823	80 382	1 310 089
Sjåblongmessig indir. kap.kostnad (5 % av ind.dr.kostn.)	21 123	26 822	13 541	4 019	65 504
Driftskostnader	8 928 979	10 170 126	8 089 905	1 645 759	28 834 769
- Øvrige driftsinntekter	-103 836	-329 782	673	0	-432 925
Samlet selvkost (Gebyrgrunnlag)	8 825 143	9 840 364	8 090 578	1 645 759	28 401 844
Gebyrinntekter	11 038 619	11 352 200	8 018 912	1 556 412	31 966 143
Selvkostresultat (Gebyrinntekter - gebyrgrunnlag)	2 213 476	1 511 836	-71 666	-89 347	3 564 299
Finansiell dekningsgrad i %	125 %	115 %	99 %	95 %	113 %

Selvkostfond 01.01	-6 005 740	1 647 691	-612 996	-418 374	-5 389 419
-/+ Bruk av/avsetning til selvkostfond	2 213 476	1 511 836	-71 666	-89 347	3 564 299
+/- Kalkulert renteinntekt/rentekostnad selvkostfond	-95 824	47 015	-12 691	-9 057	-70 558
Selvkostfond 31.12	-3 888 088	3 206 541	-697 353	-516 778	-1 895 678

Etterkalkyle selvkost 2021	Feiing	Reguleringspl aner	Bygge- og eierseksj.- saker	Oppmåling	Totalt
Direkte driftsutgifter	1 519 862	574 179	1 640 450	1 349 543	5 084 034
Avskrivningskostnad	11 858	0	187 184	67 847	266 889
Kalkulatorisk rente (1,96 %)	116	0	2 686	664	3 466
Indirekte driftsutgifter (netto)	105 570	44 743	232 990	94 951	478 254
Sjåblongmessig indir. kap.kostnad (5 % av ind.dr.kostn.)	5 279	2 237	11 650	4 748	23 913
Driftskostnader	1 642 685	621 160	2 074 960	1 517 751	5 856 556
+ Tilskudd/subsidiering	0	454 023	0	0	454 023
- Øvrige driftsinntekter	-52 131	-18 087	-224 853	0	-295 071
Samlet selvkost (Gebyrgrunnlag)	1 590 554	603 073	1 850 107	1 517 751	5 561 485
Gebyrinntekter	1 135 675	149 050	2 559 377	1 529 571	5 373 673
Selvkostresultat (Gebyrinntekter - gebyrgrunnlag)	-454 879	-454 023	709 270	11 820	-187 812
Finansiell dekningsgrad i %	71 %	25 %	138 %	101 %	97 %

Selvkostfond 01.01	41 132	-0	0	0	41 132
-/+ Bruk av/avsetning til selvkostfond	-454 879	0	709 270	11 820	266 211
+/- Kalkulert renteinntekt/rentekostnad selvkostfond	-3 644	0	6 937	116	3 408
Selvkostfond 31.12	-417 391	-0	716 207	11 936	310 751

Etterkalkylene for 2021 er utarbeidet i samarbeid med rådgivningsselskapet Momentum Solutions som har mer enn 18 års erfaring med selvkostproblematikk og bred juridisk og økonomisk kompetanse knyttet til selvkost.

Momentums selvkostberegningsmodell Momentum Selvkost Kommune benyttes av flere enn 300 norske kommuner.

Dette er også bokført på memoriakonti i Drangedal kommune. Alle bokføringer av memoriakonti eller avsetning til selvkostfond fremgår av spesifisert balanse.

I tillegg vises tabell fra IATA IKS

KOSTRA

23. Kostnadsdekning i vann-, avløps- og avfallssektoren (funksjon 355 og 357)

Fordelings nøkkel, kommune		2020		2021		2021		Drangedal	
		IATA IKS		Renovasjon	Slam	Renovasjon	Slam	29,80 %	
A	Direkte driftsutgifter	35 096 668		34 792 017	5 369 932	10 368 021	1 600 240		
B	Indirekte driftsutgifter			0	0	0	0		
C	Kakulatoriske rentekostnader	176 883		192 421	53 953	57 341	16 078		
D	Kakulatoriske avskrivning	1 942 577		1 570 883	407 755	468 123	121 511		
E	Andre inntekter	211 883		298 767	209 768	89 033	62 511		
F	Gebyr grunnlag	34 473 506		34 984 438	5 423 885	10 425 362	1 616 318		
G	Gebyr inntekter	35 157 856		32 913 210	5 410 342	9 808 137	1 612 282		
H	Årets finansielle resultat	684 350		-2 071 228	-13 544	-617 226	-4 036		
I	Avsetning selvkost	-684 350		2 071 228	13 544	617 226	4 036		
J	Bruk av selvkost			0	0	0	0		
K	Kontrollsum			0	0				
L	saldo 01.01	729 209		160 298	-114 813	47 769	-34 214		
M	Rente				0	0	0		
N	saldo selvkostfond 31.12	44 859		2 231 526	-101 269	664 995	-30 178		
O				94,080	99,750				
P				88,821	99,502				
Renteberegning		624							
Tillagt fond 31.12.		45 483							
Renteberegning		1,96 %		43 649	-1 981				
Tillagt fond 31.12.				2 275 175	-103 250				

NOTAT

Dato: 27. oktober 2022

Prosjektnavn: Budsjett 2023

Utarbeidet av: Løna Berisha

Mottaker: Jens Arnfinn Brødsgjømoen
og Tore Jørgen Melås

Side: 1 av 2

Vedr.: Vann- og avløpsgebyrer i Drangedal kommune

1.1 Innledning

Drangedal kommune beregner kommunale gebyrer i tråd med forskrift om beregning av selvkost. Drangedal kommune benytter selvkostmodellen Momentum Selvkost Kommune til for- og etterkalkulering av kommunale gebyrer. 27. september 2022 gjennomførte Drangedal kommune budsjettberegninger for 2023 i samarbeid med Momentum Solutions. I forbindelse med dette arbeidet har kommunen bedt Momentum Solutions om å utarbeide en rapport som viser utviklingen av selvkostfondene når vann- og avløpsgebyrene økes med 10 % i 2023.

Selvkost innebærer at kommunens kostnader med å frembringe tjenestene skal dekkes av gebyrene som brukerne av tjenestene betaler. Kommunen har ikke anledning til å tjene penger på tjenestene. En annen sentral begrensning i kommunens handlingsrom er at overskudd fra det enkelte år skal tilbakføres til abonnentene eller brukerne i form av lavere gebyrer innen de neste fem årene. Dette betyr at hvis kommunen har avsatt overskudd som er eldre enn fem år, må overskuddet brukes til å redusere gebyrene i det kommende budsjettåret. Eksempelvis må et overskudd som stammer fra 2017 i sin helhet være disponert innen 2022.

1.2 Antall abonnenter og tilknytninger

I beregningen nedenfor er det innkalkulert en økning på 220 nye abonnenter på vann og 220 på avløp i perioden 2023-2027. Tabell 1 og 2 viser fordelingen av nye abonnenter som knytter seg på kommunalt ledningsnett. Nye abonnenter vil betale tilknytningsgebyr det året de kobler seg på.

Vann	2023	2024	2025	2026	2027	Sum
Nye tilknytninger	30	100	30	30	30	220

Tabell 1 - nye tilknytninger og abonnenter vann

Avløp	2023	2024	2025	2026	2027	Sum
Nye tilknytninger	30	100	30	30	30	220

Tabell 2 - nye tilknytninger og abonnenter avløp

1.3 Utfordringer med selvkostbudsjett

Det er en rekke faktorer som Drangedal kommune ikke rår over i forhold til hva selvkostresultatet for det enkelte år vil bli. De viktigste faktorene er budsjettårets forventede kalkylørente (5-årig SWAP-rente + 1/2 %-poeng), gjennomføringsevne på planlagte prosjekter (kapasitetsbegrensninger internt og eksternt), samt (uventede) inntekter fra nye abonnenter eller brukere. I sum fører dette til at det er utfordrende å treffe med budsjettet.

1.4 Generelle forutsetninger

Kalkylørnten for 2022 er anslått å bli 3,56 % mens prognostisert kalkylørnte for 2023 er 4,22 %.

Tallene for 2022 er prognostiserte verdier, mens tallene for 2023 til 2026 er budsjett-/økonomiplan.

Ved behov for ytterligere grunnlagstall og beregningsmetoder henvises det til kommunens selvkostmodell Momentum Selvkost Kommune.

2. Vannsektoren

2.1 Effekten av 10 % økning i 2023

Vann	2,5 %	10,0 %	3,0 %	3,0 %	3,0 %
	2022 Prognose	2023 Budsjett	2024 Økonomiplan	2025 Økonomiplan	2026 Økonomiplan
Driftsinntekter	11 893 163	13 239 585	14 929 592	14 866 664	15 469 877
Driftskostnader	11 190 812	13 214 320	14 156 111	14 567 715	14 745 207
Selvkostfond 01.01	-3 888 088	-3 311 651	-3 425 605	-2 775 805	-2 581 121
-/+ Bruk av/avsetning til selvkostfond	702 351	25 265	773 481	298 949	724 670
+/- Kalkulert renteinntekt/rentekostnad selvkostfond	-125 914	-139 219	-123 682	-104 265	-87 420
Selvkostfond 31.12	-3 311 651	-3 425 605	-2 775 805	-2 581 121	-1 943 871
Årsgebyr ved 150 m ³ inkl. mva	7 611	8 371	8 623	8 883	9 149
Abonnementsgebyr inkl. mva	5 836	6 316	6 489	6 659	6 834
Forbruksgebyr inkl. mva	11,83	13,70	14,23	14,83	15,44

3. Avløpssektoren

3.3 Effekten av 10 % økning i 2023

Avløp	2,5 %	10,0 %	10,0 %	10,0 %	10,3 %
	2022 Prognose	2023 Budsjett	2024 Økonomiplan	2025 Økonomiplan	2026 Økonomiplan
Driftsinntekter	13 209 071	14 518 384	17 174 839	18 269 904	20 280 310
Driftskostnader	11 839 411	15 225 793	17 591 729	20 992 763	21 153 193
Selvkostfond 01.01	3 206 541	4 714 734	4 191 361	3 936 576	1 315 950
-/+ Bruk av/avsetning til selvkostfond	1 369 660	-707 409	-416 890	-2 722 859	-872 883
+/- Kalkulert renteinntekt/rentekostnad selvkostfond	138 533	184 035	162 105	102 233	34 653
Selvkostfond 31.12	4 714 734	4 191 361	3 936 576	1 315 950	477 719
Årsgebyr ved 150 m ³ inkl. mva	8 924	9 816	10 796	11 876	13 099
Abonnementsgebyr inkl. mva	6 444	7 234	7 839	8 585	9 428
Forbruksgebyr inkl. mva	16,53	17,21	19,71	21,94	24,48

6. Budsjettrapporter etter forskrift til kommuneloven

6.1 Bevilgningsoversikt investering

§ 5-5. Bevilgningsoversikter – investering								
Økonomiplan								
Tall i 1000 kroner	Regnskap 2021	Opprinnelig budsjett	Reguleringer	Regulert budsjett	Økonomiplan 2023	Økonomiplan 2024	Økonomiplan 2025	Økonomiplan 2026
Investeringsutgifter								
Investeringer i varige driftsmidler	68 081	39 350	5 000	104 350	122 250	43 900	13 600	5 300
Tilskudd til andres investeringer	8 902	300	0	300	0	1 000	0	0
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	836	1 050	0	1 050	2 000	1 050	1 100	1 150
Utlån av egne midler	0	0	0	0	0	0	0	0
Avdrag på lån	113 283	0	0	0	0	0	0	0
Sum investeringsutgifter	191 162	101 900	5 000	106 900	124 250	51 950	14 700	6 450
Investeringsinntekter								
Kompensasjon for merverdiavgift	-10 131	0	0	0	0	0	0	0
Tilskudd fra andre	-12 865	0	0	0	0	0	0	0
Salg av varige driftsmidler	0	0	0	0	0	0	0	0
Salg av finansielle anleggsmidler	-3 158	0	0	0	0	0	0	0
Utdeling fra selskaper	0	0	0	0	0	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån av egne midler	-113 283	0	0	0	0	0	0	0
Bruk av lån	-62 486	-108 400	-5 000	-113 400	-130 000	-60 950	-23 600	-15 300
Sum investeringsinntekter	-201 923	-108 400	-5 000	-113 400	-130 000	-60 950	-23 600	-15 300
Videreutlån								
Videreutlån	11 070	12 000	0	12 000	12 000	12 000	12 000	12 000
Bruk av lån til videreutlån	0	0	0	0	0	0	0	0
Avdrag på lån til videreutlån	2 163	0	0	0	0	0	0	0
Mottatte avdrag på videreutlån	-3 354	-1 300	0	-1 300	-1 350	-1 350	-2 000	-2 000
Netto utgifter videreutlån	9 279	10 100	0	10 100	10 050	10 050	10 000	10 000
Overføring fra drift og netto avsetninger								
Overføring fra drift	-1 050	-3 600	0	-3 600	-2 500	-1 050	-1 100	-1 150
Netto avsetninger til eller bruk av bundne investeringsfond	2 531	0	0	0	0	0	0	0
Netto avsetninger til eller bruk av ubundet investeringsfond	0	0	0	0	-1 800	0	0	0
Dekning av tidligere års udekket beløp	0	0	0	0	0	0	0	0
Sum overføring fra drift og netto avsetninger	1 481	-3 600	0	-3 600	-4 300	-1 050	-1 100	-1 150
Fremført til inndekning i senere år (udekket beløp)	0	0	0	0	0	0	0	0
Kontrollsum art 380 Regnskapsmessig merforbruk	0	0	0	0	0	0	0	0
Overføring til fordeling (§5-5, andre ledd)								
Inntekter til fordeling	0	0	0	0	0	0	0	0
Utgifter til fordeling	77 879	101 900	5 000	106 900	124 250	51 950	14 700	6 450
Sum til fordeling (netto)	77 879	101 900	5 000	106 900	124 250	51 950	14 700	6 450

EK-andeler i KLP finansieres med overføring fra driftsbudsjettet. Dette ligger inne i økonomiplanen for driftsbudsjettet. Det udekkede beløpet ellers skal finansieres med låneopptak. Etter revidering av framdrift på investeringer i 2022 ser det ut til at en del av overføring fra drift til investering, kan settes av til ubundet investeringsfond. Derfor er kr. 1.8 mill forvenet å kunne benyttes i 2023 som delefinansiering.

6.2 Investering i økonomiplanen til fordeling

§ 5-5. Bevilgningsoversikter – investering									
Økonomiplan til fordeling									
Tall i 1000 kroner	Regnskap 2021	Opprinnelig budsjett	Reguleringer	Regulert budsjett	Økonomiplan 2023	Økonomiplan 2024	Økonomiplan 2025	Økonomiplan 2026	
Fra bevilgningsoversikt:									
Netto investeringer til fordeling:	77 879	101 900	5 000	106 900	124 250	51 950	14 700	6 450	
Prosjekt	Fordeling på prosjekt								
1001000	Uforutsatt	0	3 000	-143	2 857	3 000	3 000	3 000	3 000
1001001	Pensjon KLP	896	1 050	0	1 050	1 000	1 050	1 100	1 150
1001002	Eierinnskudd IKA Kongsberg (interkomm. arkiv)	0	0	0	0	1 000	0	0	0
1001023	Tomt parkering Kroken/Park.plass	400	0	0	0	0	0	0	0
1001033	Kirkebakke Drangedal	400	400	0	400	0	0	0	0
1001045	Garasjebygg maskiner og utst.ved Tørdal Kirke	0	500	0	500	0	0	0	0
1001046	Driftsbil kirkegårdsdrift	500	0	0	0	0	0	0	0
1001050	Oppgradering av bårhus gravplass Dr.dal	0	0	0	0	0	350	0	0
1001051	Oppgradering av bårhus gravplass Tørdal	0	0	0	0	0	350	0	0
1001265	Kroken barnehage	33 516	0	0	0	0	0	0	0
1001267	Infrastruktur trafiksikkerhet Neslandsvatn	2 207	6 000	0	6 000	6 000	0	0	0
1001269	Smartbordtsvler	0	0	0	0	500	500	0	0
1001300	Personallrom Myrveien	0	0	0	0	100	0	0	0
1001302	Oppgradering Neslandstunet	0	200	0	200	0	0	0	0
1001303	Utstyrsbehov Legokontoret	0	200	0	200	0	0	0	0
1001304	Stemmenveien 6, nød.v.tiltak	0	0	0	0	1 000	0	0	0
1001353	Kjøp biler hjemmezyklepleie	384	0	0	0	800	0	0	0
1001384	Boliger ellers	239	0	0	0	0	300	0	0
1001401	Y/A-Gautefall	11 452	31 000	0	31 000	25 000	0	0	0
1001403	Prosjektering Rensanlegg i Treungen	-340	0	0	0	0	0	0	0
1001404	Nytt felles rensanlegg med Nissedal kommune	610	0	0	0	0	0	0	0
1001405	Nytt rensanlegg i Treungen	0	20 000	0	20 000	40 000	28 000	0	0
1001406	Felles vannårn i Treungen	-34	0	0	0	0	0	0	0
1001416	Fjellkomter AS w/ John Olav Gjelstad	1 174	0	0	0	0	0	0	0
1001420	Slamagune Sandvann	0	0	0	0	1 500	0	0	0
1001431	Kloakk resten av bygda	884	3 000	0	3 000	3 000	3 000	3 000	0
1001434	Rensanlegg Henseld	0	0	0	0	10 000	0	0	0
1001435	Vann resten av bygda	867	3 000	0	3 000	3 000	3 000	3 000	0
1001438	Y/A Holte Slakteri	36	0	0	0	0	0	0	0
1001443	Ny brannstasjon/slangetårn	146	0	0	0	0	0	0	0
1001449	Tjenestebil renhold	0	0	0	0	500	0	0	0
1001450	Utstyr geodata	0	0	0	0	0	0	300	0
1001455	Tøke Brygge-støttlig sikring -asfaltering	-22	0	0	0	0	0	0	0
1001456	Tøke Brygge 2021	108	1 000	0	1 000	0	0	0	0
1001460	Kommunale veier og bruer etter egen vedtatt plan	17	2 000	0	2 000	2 000	2 000	2 000	0
1001463	Stengerveien	213	0	0	0	0	0	0	0
1001469	Ny adkomst til Lundtveittjønna	6	0	0	0	0	0	0	0
1001472	Tiltak trafiksikkeringsplan	0	200	0	200	300	300	300	300
1001477	Snøproduksjon Gautefall Biathlon	248	0	0	0	0	0	0	0
1001478	Andel vei Kvennhusdalen	0	800	0	800	0	0	0	0
1001479	Vei Tørdal (fra FV 38 til Nybru)	0	2 500	0	2 500	13 000	6 000	0	0
1001480	Tveit bru	0	0	5 000	5 000	0	0	0	0
1001483	Bygg snøtiltak	0	0	0	0	2 000	0	0	0
1001484	Kroken skole oppgradering og snøtiltak	0	0	0	0	500	0	0	0
1001485	El-hedestasjoner	0	0	0	0	500	0	0	0
1001486	Utvidelse Fjernvarme	0	0	0	0	1 000	0	0	0
1001487	Ombygging fjernvarme	0	0	0	0	500	0	0	0

1001483	Asfalt fjernvarmebygg	56	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1001434	Gautefall Bistholn	0	1000	0	1000	0	0	0	0	0	0
1001435	Universell utforming	-84	200	0	200	0	200	0	0	0	0
1001437	Brannforebyggende tiltak kommunehuset	609	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1001502	Ny reg.plan/trafikklassering Stemmen m.m.	-500	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1001503	Maskiner og utstyr	518	600	0	600	500	600	0	0	0	0
1001524	Anlep til Hultjell/Voje	155	2 500	0	2 500	0	0	0	0	0	0
1001525	Kommunehuset	837	700	0	700	0	0	0	0	0	0
1001526	Vannledning Mjellåsen	1148	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1001901	Klassezett og lisenser	320	0	0	0	250	0	0	0	0	0
1001904	Ipad'er og PC'er til voksenopplæring	0	0	143	143	0	0	0	0	0	0
1001929	Sak-/Arkivsystem	0	0	0	0	1100	0	0	0	0	0
1001930	Arkivrom etter flytting til IKA Kongberg	109	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1001932	Elev-PC	371	300	0	300	300	300	300	300	300	300
1001939	Ipad politikere	0	0	0	0	250	0	0	0	0	0
1001940	Generell kapasitet	1077	500	0	500	500	500	500	500	500	500
1001947	Utvikelse av fjernvarmenett	9	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1001948	Takoverbygg strøsand mm	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1001950	Nytt digitalt arkiv	153	400	0	400	0	0	0	0	0	0
1001956	Gang/ Sykkelvei Tørdal	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1001957	IKT-Utstyr	376	600	0	600	600	600	600	600	600	600
1001958	Biologisk Rensetrinn	17	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1001959	Boligtomter, kfr. Adhucutvalg boligpolitikk	116	6 500	0	6 500	0	0	0	0	0	0
1001960	Erstatning sideinngang Tørdal Kirke	0	0	0	0	0	300	0	0	0	0
1001963	Smibekkhavna	133	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1001965	Drangedal Aktivitetshus	105	9 300	0	9 300	500	0	0	0	0	0
1001966	Neslandsvatn Friluftslivsområde	416	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1001969	Ipad 1.klasse	182	300	0	300	300	300	300	300	300	300
1001970	Digitalisering mm	115	300	0	300	1500	300	300	300	300	300
1001972	Kåsmyra i Kjøsen - friluftsområde	2 557	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1001973	Bikkjehola Friluftslivsområde	339	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1001974	Strømtilførsel mobilmaster	239	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1001975	Kragenebanen tur-/sykkelsti i Drangedal, delstrekt	604	1000	0	1000	0	0	0	0	0	0
1001976	Kjøp av bolig - Ingeborger hage	0	1200	0	1200	0	0	0	0	0	0
1001977	Plan for etabl.boliger Doktormyra	0	800	0	800	1000	0	0	0	0	0
1001978	Kåsa Øverland	0	250	0	250	250	0	0	0	0	0
1001979	Kommunale formålsbygg	0	0	0	0	1000	1000	0	0	0	0
1003939	Dummy, dummy	7 703	0	0	0	0	0	0	0	0	0
33600	Vannverk Kjøsen	-33	0	0	0	0	0	0	0	0	0
34500	Pumpestasjoner	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
34393	Uspesifisert svløp	139	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Sum fordelt		77 879	101 900	5 000	106 900	124 259	51 950	14 700	6 450		

6.3 Bevilgningsoversikt drift i økonomiplanen

§ 5-4. Bevilgningsoversikter – drift								
Økonomiplan								
Tall i 1000 kroner	Regnskap 2021	Opprinnelig budsjett	Reguleringer	Regulert budsjett	Økonomiplan 2023	Økonomiplan 2024	Økonomiplan 2025	Økonomiplan 2026
Generelle driftsinntekter								
Rammetilskudd	-184 161	-181 437	-635	-182 132	-193 303	-194 073	-197 014	-196 162
Inntekts- og formuesskatt	-106 553	-103 603	0	-103 603	-108 324	-108 324	-108 324	-108 324
Eiendomsskatt	-16 358	-16 217	0	-16 217	-17 082	-17 082	-17 082	-17 082
Andre generelle driftsinntekter	-12 001	-9 717	-12 346	-22 063	-22 012	-20 012	-20 012	-20 012
Sum generelle driftsinntekter	-319 074	-310 980	-13 041	-324 021	-341 327	-339 497	-342 432	-341 580
Netto driftsutgifter								
Sum bevilgninger drift, netto	277 080	290 929	24 418	315 347	330 381	325 319	323 509	322 719
Avskrivninger	30 392	29 900	0	29 900	29 900	29 900	29 900	29 900
Sum netto driftsutgifter	307 471	320 829	24 418	345 247	360 281	355 819	353 409	352 619
Brutto driftsresultat	-11 602	9 848	11 377	21 226	18 954	16 322	10 977	11 039
Finansinntekter/Finansutgifter								
Renteinntekter	-5 736	-3 975	-6 305	-10 280	-3 380	-4 880	-6 930	-6 980
Utgifter	-203	-15 304	-1 676	-16 980	-20 804	-14 304	-14 304	-14 304
Gevinster og tap på finansielle omløpsmidler	0	0	0	0	0	0	0	0
Renteutgifter	3 488	3 119	1 200	10 319	15 119	16 119	16 119	16 119
Avdrag på lån	21 577	23 000	200	23 200	24 200	25 200	27 000	27 000
Netto finansutgifter	25 127	12 840	-6 581	6 258	15 135	22 135	21 885	21 835
Motpost avskrivninger	-30 392	-29 900	0	-29 900	-29 900	-29 900	-29 900	-29 900
Netto driftsresultat	-16 868	-7 212	4 796	-2 416	4 189	8 557	2 962	2 974
Disponering eller dekning av netto driftsresultat								
Overføring til investering	1 050	3 550	0	3 550	2 500	1 050	1 100	1 150
Netto avsetninger til eller bruk av bundne driftsfond	5 763	-35	0	-35	-920	-920	-920	-920
Netto avsetninger til eller bruk av disposisjonsfond	10 054	3 757	-4 796	-1 039	-5 763	-8 687	-3 142	-3 204
Dekning av tidligere års merforbruk	0	0	0	0	0	0	0	0
Sum disponeringer eller dekning av netto driftsresultat	16 868	7 212	-4 796	2 416	-4 189	-8 557	-2 962	-2 974
Fremført til inndekning i senere år	0	0	0	0	0	0	0	0
Kontrollsum art 980 Regnskapsmessig	0	0	0	0	0	0	0	0

§ 5-6. Økonomisk oversikt etter art – drift

Økonomiplan

Tall i 1000 kroner	Regnskap 2021	Opprinnelig budsjett	Regulert budsjett	Økonomiplan 2023	Økonomiplan 2024	Økonomiplan 2025	Økonomiplan 2026
Driftsinntekter							
Rammetilskudd	-184 161	-181 437	-635	-182 132	-193 303	-194 079	-197 014
Inntekts- og formuesskatt	-106 553	-103 603	0	-103 603	-108 324	-108 324	-108 324
Eiendomsskatt	-16 358	-16 217	0	-16 217	-17 082	-17 082	-17 082
Andre skatteinntekter	0	0	0	0	0	0	0
Andre overføringer og tilskudd fra staten	-12 001	-9 717	-12 346	-22 063	-22 012	-20 012	-20 012
Overføringer og tilskudd fra andre	-59 732	-27 570	0	-27 570	-29 355	-26 755	-26 755
Brukerbetaling	-11 543	-12 213	0	-12 213	-10 634	-10 634	-10 634
Salgs- og leieinntekter	-79 385	-87 774	2 450	-85 324	-96 648	-97 648	-98 648
Sum driftsinntekter	-470 334	-438 544	-10 591	-449 135	-478 564	-474 534	-477 617
Driftsutgifter							
Lønnsutgifter	214 920	202 285	2 431	204 716	226 011	225 580	225 580
Sosiale utgifter	48 260	52 416	10 053	62 475	61 732	61 639	61 639
Kjøp av varer og tjenester	133 663	132 325	8 828	141 154	144 585	139 647	137 737
Overføringer og tilskudd til andre	31 437	31 466	650	32 116	35 230	34 030	34 030
Avskrivninger	30 332	29 300	0	29 300	29 300	29 300	29 300
Sum driftsutgifter	458 731	448 392	21 968	470 360	497 518	490 856	488 656
Brutto driftsresultat	-11 602	9 848	11 377	21 226	18 954	16 322	11 039
Finansinntekter/Finansutgifter							
Renteinntekter	-5 736	-3 375	-6 305	-10 280	-3 380	-4 880	-6 380
Utbetter	-203	-15 304	-1 676	-16 380	-20 804	-14 304	-14 304
Gvinster og tap på finansielle omlopsmidler	0	0	0	0	0	0	0
Renteutgifter	9 488	9 119	1 200	10 319	15 113	16 113	16 113
Avdrag på lån	21 577	23 000	200	23 200	24 200	25 200	27 000
Netto finansutgifter	25 127	12 840	-6 581	6 258	15 135	22 135	21 835
Motpost avskrivninger	-30 332	-29 300	0	-29 300	-29 300	-29 300	-29 300
Netto driftsresultat	-16 868	-7 212	4 796	-2 416	4 119	8 557	2 974
Disponering eller dekning av netto driftsresultat:							
Overføring til investering	1 050	3 550	0	3 550	2 500	1 050	1 150
Netto avsetninger til eller bruk av bundne driftsfond	5 763	-95	0	-95	-320	-320	-320
Netto avsetninger til eller bruk av disposisjonsfond	10 054	3 757	-4 736	-1 039	-5 763	-8 687	-3 204
Dekning av tidligere års merforbruk	0	0	0	0	0	0	0
Sum disponeringer eller dekning av netto driftsresultat	16 868	7 212	-4 796	2 416	-4 189	-8 557	-2 974
Fremført til inndekning i senere år (merforbruk)	0	0	0	0	0	0	0
Kontrollsum art 380 Regnskapsmessig merforbruk	0	0	0	0	0	0	0

§ 5-4. Bevilgningsoversikt drift, Økonomiplan til fordeling pr. sektor

Tall i 1000 kroner	Regnskap 2021	Opprinnelig budsjett	Regulert budsjett	Økonomiplan 2023	Økonomiplan 2024	Økonomiplan 2025	Økonomiplan 2026
Fra Bevilgningsoversikt:							
Til fordeling drift	277 080	290 929	24 418	315 347	328 781	325 919	323 509
Sektor/ansvar							
Netto driftsutgifter pr. sektor							
099 Finansiering	-24 348 003	-24 809 871	0	-24 809 871	-24 667 465	-24 667 465	-24 667 465
100 Kommunedirektørens stab	28 453 610	28 969 173	807 000	29 776 173	29 565 616	29 565 616	29 565 616
101 Politikk	2 783 047	2 475 832	150 000	2 625 832	2 486 832	2 776 832	2 486 832
102 Fellesutgifter	13 686 220	20 638 421	10 559 000	31 197 421	23 594 563	23 829 563	23 629 563
200 Kunnskap, mangfold og kultur	115 011 135	120 361 712	6 124 000	126 485 712	142 762 729	141 762 729	141 762 729
300 Helse og Velferd	132 286 324	135 049 439	3 578 000	138 627 439	146 935 446	149 628 366	147 628 366
400 Bygg, eiendom og kommunalteknikk	9 207 192	8 243 960	3 200 288	11 444 248	9 013 711	3 313 711	2 813 711
Netto for alle sektorer	277 079 525	290 928 666	24 418 288	315 346 954	330 381 432	325 919 352	323 509 352

Tabellen er satt opp etter føringene i forskriften til kommuneloven

Kommunestyrets vedtak
budsjett 2023 og økonomiplan 2023-2026

6.4 Kriteriedata som ligger til grunn for økonomiplanen:

DRANGEDAL

Inngang/A1

LOKALE FORUTSETNINGER SOM LEGGES INN I MODELLEN:

Kommunal deflator for 2022:

1,025

Cellen viser forutsetningen om lønns- og prisvekst som er lagt til grunn i forslaget til statsbudsjett for 2022 (2,5 pst). Cellen er låst til denne verdien, og vil ikke oppdateres ved eventuelle justeringer av lønns- og prisvekst senere i budsjettåret.

NB! Dette er kriteriedata som grunnlaget for rammetilskuddet og inntekstutjevning.
For utgiftsutjevningen/innbyggertilskudd i 2022 benyttes folketall per 1.7.2021. For 2023 benyttes folketall 1.7.2022 osv....
For inntekstutjevningen i 2022 benyttes folketall per 1.1.2022 (først kjent i februar 2022). For 2023 benyttes folketall 1.1.2023 osv.....

Kriteriedata

	IS 2018 med folketall per 1.7.2017	IS 2019 med folketall per 1.7.2018	IS 2020 med folketall per 1.7.2019	IS 2021 med folketall per 1.7.2020	IS 2022 med folketall per 1.7.2021	IS 2023 med folketall per 1.7.2022	IS 2024 med folketall per 1.7.2023	IS 2024 med folketall per 1.7.2024
Innbyggere ialt	4 139	4 097	4 073	4 051	4 085	4 085	4 085	4 085
Innbyggere 0-1 år	60	74	73	57	65	65	65	65
Innbyggere 2-5 år	170	154	136	142	141	141	141	141
Innbyggere 6-15 år	508	485	479	485	470	470	470	470
Innbyggere 16-22 år	377	379	363	352	367	367	367	367
Innbyggere 23-66 år	2 241	2 222	2 226	2 216	2 224	2 224	2 224	2 224
Innbyggere 67-79 år	541	560	577	579	604	604	604	604
Innbyggere 80-89 år	177	159	160	161	157	157	157	157
Innbyggere 90 år og over	65	64	59	59	57	57	57	57
Basistillegg	0,9287	0,9270	0,9278	0,9296	0,9294	0,9294	0,9294	0,9294
Sonekriteriet	52 828	52 366	51 642	51 384	51 522	51 522	51 522	51 522
Nabokriteriet	19 500	19 347	19 122	18 980	19 032	19 032	19 032	19 032
Landbrukskriteriet	0,00214	0,00218	0,00215	0,00219	0,00217	0,00217	0,00217	0,00217
Innvandrere 6-15 år ekskl Skandinavia	70	70	71	61	63	63	63	63
Flyktninger uten integreringstilskudd	24	31	41	38	57	57	57	57
Dødlighetskriteriet	36	35	37	36	39	39	39	39
Barn 0-15 med enslige forsorgere	92	95	74	57	58	58	58	58
Lavinntektskriteriet	178	211	253	239	262	262	262	262
Uføre 18-49 år	97	90	102	121	128	128	128	128
Opphopningsindeks	0,1332	0,1285	0,1128	0,1019	0,1059	0,1059	0,1059	0,1059
Aleneboende 30 - 66 år	355	354	349	352	356	356	356	356
Psykisk utviklingshemmede 16 år	21	19	16	17	17	17	17	17
Ikke-gifte 67 år og over	361	366	370	370	386	386	386	386
Andel barn 1 år uten kontantstøtte	23	15	35	14	17	17	17	17
Innbyggere med høyere utdanning	546	547	564	593	611	611	611	611
Folketall per 1.1. i IS-året	4 105	4 080	4 060	4 071	4 104	4 104	4 104	4 104
Vekst fra året før		-0,6 %	-0,5 %	0,3 %	0,8 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
Foreløpig anslag SSB MMMM alternativet, TBU metode								

6.5 Oversikt over skatt og rammeoverføringer i økonomiplanen

DRANGEDAL	Inngang/A1	2021	2022	2023	2024	2025	2026
DRANGEDAL	3815	PROGNOSE					
2023-prisnivå for årene 2023-2026		2021	2022	2023	2024	2025	2026
1000 kr		2021	2022	2023	2024	2025	2026
Innbyggertilskudd (likt beløp pr innb)		100 308	106 755	114 975	115 874	116 556	116 558
Utgiftsutjevningen		31235	31463	36 046	36 240	36 216	36 216
Overgangsordning - INGAR		4 403	2 876	-168	-143	-123	-123
Saker særskilt ford (inkl. per grunnskole, helsestasjon skolehelse, barnevernsreform, bortf		1915	1919	4 002	4 002	2 259	2 259
Overgangsordning - kommuner som skal slås sammen		-	-	-	-	-	-
Korreksjon forsøksordninger barnevern og omsorgstjenester		-	-	-	-	-	-
Inndelingstilskudd/trekk Nannestad/Ullensaker		-	-	-	-	-	-
Nord-Norge-tilskudd/Namdalstilskudd		-	-	-	-	-	-
Storbytilskudd		-	-	-	-	-	-
Småkommunetillegg		-	-	-	-	-	-
Sør-Norge tilskudd (kommuner med over 3 200 innb)		4 892	4 902	5 105	5 122	5 122	5 122
Regionsentertilskudd		-	-	-	-	-	-
Veksttilskudd		-	-	-	-	-	-
Ordinært skjønn		900	900	800	500	500	500
Ekstra skjønn fra KDD - ressurskrevende tjenester		-	-	-	-	-	-
Skjønn fra KRD - komp. bortfall veksttilskudd kommunesammenslåing		-	-	-	-	-	-
Ekstra skjønn KDD, inkl. ufrivillig alene kommuner, infrastruktur, retaksering prod. utsyr mv, bortfall eiendomsskatt produksjonsutstyr		-	-	-	-	-	-
Koronapandemi - tilleggsbevilgninger gjennom innbyggertilskuddet og tabell-C (skjønn statsforvalteren, linje 47, kommer i tillegg)		6 764	690	-	-	-	-
Tilleggsnummer statsbudsjett - økt realvekst og oppgaveendringer		-	1696	-	-	-	-
Tilleggsnummer statsbudsjett - nytt tilskudd per kommunal grunnskole inkl. finansingstrekk		-	562	-	-	-	-
Tilleggsnummer statsbudsjett - redusert rammetilskudd som følge av økt skatteanslag		-	-1903	-	-	-	-
Stortinget saldering budsjett 2022		-	-50	-	-	-	-
Endringer etter Stortingets budsjettssaldering 2022		-	206	-	-	-	-
Stortinget opprinnelig saldering budsjett 2018 - 2021		207	-	-	-	-	-
RNB 2018 - 2022 (utenom koronapandemi)		143	-6 587	-	-	-	-
Nysaldering av statsbudsjett 2018 - 2021 (utenom koronapandemi)		83	-	-	-	-	-
Sum rammetilskudd uten inntektsuttj og ekstra skjønn statsforvalter (se linje 47)		150 850	143 429	160 760	161 595	160 530	160 533
Netto inntektsuttjevning		32 411	38 680	33 174	33 774	33 774	33 774
Sum rammetilskudd før ekstra skjønn fra statsforvalteren		183 261	182 109	193 934	195 369	194 304	194 307
Rammetilskudd - endring i %		2,8	-0,6	6,5	0,7	-0,5	0,0
Skatt på formue og inntekt		106 553	110 495	108 403	108 403	108 403	108 403
Skatteinntekter - endring i %		13,3	3,7	-1,89	-	-	-
Andre skatteinntekter (eiendomsskatt)		-	-	-	-	-	-
Sum skatt og rammetilskudd (avrundet) ekskl. ekstra skjønn fra statsforvalteren		289 814	292 600	302 300	303 800	302 700	302 700
(avrundet totalsum ut fra at skatt kun er et anslag)							
Sum - endring i %		6,4	1,0	3,3	0,5	-0,4	-
Endring ekskl. covid-19 bevilgning		5,8	3,1	3,6	-	-	-
EKSTRA SKJØNN TILDELT AV STATSFORVALTEREN (kommer i tillegg til linje 47)		-	-	-	-	-	-
Covid 19 pandemi		-	-	-	-	-	-
Flomforebygging		-	-	-	-	-	-
Ufordelt skjønn fra Grønt hefte - fordeles i løpet av året		-	-	-	-	-	-

DRANGEDAL	Inngang/A1	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
DRANGEDAL	3815	PROGNOSE							
2022-prisnivå for årene 2023-2025									
1000 kr		2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Sør-Norge tilskudd (kommuner med over 3 200 innb		4 570	4 658	4 781	4 892	4 902	4 933	4 933	4 933
Regionsentertilskudd		-	-	-	-	-	-	-	-
Veksttilskudd		-	-	-	-	-	-	-	-
Ordinært skjønn		3 000	2 000	1 000	900	900	500	500	500
Ekstra skjønn fra KMD - ressurskrevende tjenester					-				
Skjønn fra KRD - komp. bortfall veksttilskudd kommunesammenslåing				-	-				
Ekstra skjønn KMD, inkl. ufrivillig alene kommuner, infrastruktur, retaksering prod.utsyr mv, bortfall eiendomsskatt produksjonsutstyr		668	-	-	-				
Koronapandemi - tilleggsbevilgninger gjennom innbyggertilskuddet (skjønn statsforvalteren, linje 42, kommer i tillegg)				4 775	6 021				
Stortinget saldering budsjett 2018 - 2021		104	-185		207				
RNB 2021 - endringer i rammetilskudd (utenom koronapandemi)					143				
RNB 2018, 2019 og 2020,samt nysaldering 2018 og 2020 (utenom koronapandemi)		464	61	711					
Sum rammetilskudd uten inntektsuttj og ekstra skjønn statsforvalter		140 222	142 984	152 224	150 024	147 585	146 183	145 750	146 077
Netto inntektsuttjevning		28 777	30 697	26 079	31 768	31 917	31 909	31 905	31 902
Sum rammetilskudd før ekstra skjønn fra statsforvalteren		168 999	173 681	178 303	181 792	179 502	178 092	177 655	177 979
Rammetilskudd - endring i %			2,8	2,7	2,0	-1,3	-0,8	-0,2	0,2
Skatt på formue og inntekt		89 506	91 475	94 071	101 871	102 128	102 101	102 089	102 081
Skatteinntekter - endring i %			2,20	2,84	8,29	0,25	-0,03	-0,01	-0,01
Andre skatteinntekter (eiendomsskatt)		-	-	-	-	-	-	-	-
Sum skatt og rammetilskudd (avrundet) ekskl. ekstra skjønn fra statsforvalteren		258 505	265 156	272 374	283 700	281 600	280 200	279 700	280 100
(avrundet totalsum ut fra at skatt kun er et anslag)									
Sum - endring i %			2,6	2,7	4,2	-0,7	-0,5	-0,2	0,1
Endring ekskl. covid-19 bevilgning				0,9	3,8	1,4			
EKSTRA SKJØNN TILDELT AV STATSFORVALTEREN (kommer i tillegg til linje 37)									
Covid 19 pandemi				599	-				
Flomforebygging				-					
Ufordelt skjønn fra Grønt hefte - fordeles i løpet av året		1 550	218	300	-				

7. Finansielle måltall

Den ny kommuneloven inneholde bl.a. disse bestemmelsene:

§ 14-1. *Grunnleggende krav til økonomiforvaltningen*

Kommuner og fylkeskommuner skal forvalte økonomien slik at den økonomiske handleevnen blir ivarettatt over tid.

Kommuner og fylkeskommuner skal utarbeide samordnete og realistiske planer for egen virksomhet og økonomi og for lokalsamfunnets eller regionens utvikling.

Kommuner og fylkeskommuner skal forvalte finansielle midler og gjeld på en måte som ikke innebærer vesentlig finansiell risiko, blant annet slik at betalingsforpliktelser kan innfris ved forfall.

I kraft 1 jan 2020.

§ 14-2. *Kommunestyrets og fylkestingets plikter*

Kommunestyret og fylkestinget skal selv vedta

- a) økonomiplanen og årsbudsjettet
- b) årsregnskapene og årsberetningene
- c) **finansielle måltall for utviklingen av kommunens eller fylkeskommunens økonomi**
- d) regler for økonomiforvaltningen (økonomireglementet)
- e) regler for finans- og gjeldsforvaltningen (finansreglement).

I kraft 1 jan 2020.

I kommunestyrets møte i september 2019 ble det vedtatt **revidert reglement for finans- og gjeldsforvaltning**. Det vedtatte reglementet inneholder bestemmelse om rullering en gang i hver kommunestyreperiode selv om ikke lov eller forskrifter krever det lenger. Det er da naturlig at dette reglementet kommer til kommunestyret mot slutten av perioden. **Det bør da revideres innen valget i 2023 neste gang.**

Kommunestyret vedtok i juni 2021 et **eget økonomireglement** slik det er krav om i den nye kommuneloven.

Fra 2020 har kommunestyret selv vedtatt **finansielle måltall for utviklingen av kommunens økonomi**. I forbindelse med finansrapportering nr. 3 til kommunestyret i november 2022, er det foreslått noen endringer for gjeldsgraden. Dette er innarbeidet her.

Denne økonomiplanen tilfredsstiller ikke målet for nettoresultat da vi fortsatt er avhengig av å bruke disposisjonsfond for å balansere den planlagte driften. Hvis vi skal oppnå målene i perioden må det derfor planlegges en ny omstillingsprosess innen behandling av neste budsjett og økonomiplan høsten 2023.

Forslag:

1. Nettoresultat/Sum driftsinntekter	0,0 – 1,0 %	Drangedal har etablert praksis med full lånefinansiering. Men trenger positivt nettoresultat over tid for å opprettholde disposisjonsfond på tilfredsstillende nivå
2a. Totalt gjeld/Sum driftsinntekter	Ikke over 130 %	Gjelder da kommunens lån ekskl. Drangedal Everk KF.
2b. Nettogjeld med renterisiko/Sum driftsinntekter	70-80 % (80-90 % tidligere) Målet må være å få nivået ned under 70 % på sikt	I nettogjeld er utlån av startlån trukket fra. I tillegg trekkes ut den andel som man får rentekompensasjon for i tillegg til gjelden som gjelder selvkostområder med tidligere vedtak om full inndekning.
3. Disposisjonsfond/Sum driftsinntekter	Minst 5 %	Dette er en nødvendig buffer for uforutsett ting som kan oppstå og evt. brå endringer i rentenivået.

Egen sak til kommunestyret i november 2022 redegjør for hvordan netto gjeld med renterisiko for kommunen alene, er beregnet.

	Startlån	Rentekomp	VA-gjeld	Everket	Gjeld med renterisiko	Driftsinntekter	Gjeld m/risiko %	Total gjeld
2019	33,4	55,8	106,3	121,3	302,2	406,8	74	497,7
2020	38,7	54,7	122,3	113,3	321,3	457,7	70	537,0
2021	45,9	53,6	137,2		285,5	423,6	67	522,2
2022	54,6	53,6	156,9		332,8	434,7	77	597,9
2023	53,1	51,3	210,4		347,9	478,6	73	662,7
2024	59,3	50	256,9		333,3	474,5	70	699,5
2025	69	45	255,9		317,1	478,0	66	687,0
2026	79	40	254,9		297,1	478,0	62	671,0

